

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ŞANTAJ SUÇU

Yüksek Lisans Tezi

Gülce Ecem Uçar

Hukuk Bölümü
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Ankara
Haziran 2024

GÜLCE ECEM UÇAR

TÜRK CEZA KANUNU' NDA ŞANTAJ SUÇU

Bilkent Üniversitesi 2024

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ŞANTAJ SUÇU

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü

Gülce Ecem Uçar

Kamu Hukuku Disiplininde Yüksek Lisans Derecesi
Kazanma Yükümlülüklerinin Bir Parçasıdır.

HUKUK BÖLÜMÜ
İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ
ANKARA

Haziran 2024

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ŞANTAJ SUÇU
Gülce Ecem Uçar

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Hukuk Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Haluk Toroslu
Tez Danışmanı

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Hukuk Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Devrim Güngör
Tez Jüri Üyesi

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Hukuk Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

.....
Güneş Okuyucu Ergün
Tez Jüri Üyesi

Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü'nün onayı.

.....
Refet Soykan Gürkaynak
Enstitü Müdürü

TEŐEKKÖR

Bu alıőma, Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı 2210-A Genel Yurt İçi Yůksek Lisans Burs Programı kapsamında 2022-2024 yıllarında bursiyeri olduğum TÜBİTAK tarafından desteklenmiőtir. Tez çalıőmama verdiği destekten ötürü TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı'na teőekkör ederim.

Gölce Ecem Uçar

ABSTRACT

THE CRIME OF BLACKMAIL IN TURKISH PENAL CODE

Uçar, Gülce Ecem Uçar

LL.M., Department of Law

Supervisor: Doç. Dr. Haluk Toroslu

June 2024

The crime of blackmail is regulated in Article 107 of the Turkish Penal Code No. 5237, in the seventh part titled “Offences Against Liberty” of the second chapter titled “Offences Against the Person”. Although the provision of the crime of blackmail seems quite understandable at first glance, it has been the subject of many debates in the doctrine.

In the thesis, the crime of blackmail is examined in the light of the discussions in the doctrine and judicial decisions. In the first part of the thesis, the concept of freedom of will, which constitutes the legal subject of the crime, is discussed, and in the second part, the crime of blackmail is examined together with its elements. In the third and final part, the special forms of the crime, sanctions and prosecution are handled, and in the conclusion part, the conclusions reached in line with the discussions made are put forward.

Keywords: The Crime of Blackmail, Turkish Penal Code Article 107, Freedom of Will, Offences Against Liberty

ÖZET

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ŞANTAJ SUÇU

Uçar, Gülce Ecem

Yüksek Lisans, Hukuk Bölümü

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Haluk Toroslu

Haziran 2024

Şantaj suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı ikinci kısmının "Hürriyete Karşı Suçlar" isimli yedinci bölümünde, 107. maddede düzenlenmiştir. Her ne kadar şantaj suçuna ilişkin hüküm, ilk bakışta oldukça anlaşılır gözükse de doktrinde pek çok tartışmaya konu olmuştur.

Tez çalışmasında, şantaj suçu; suça yönelik doktrindeki tartışmalar ve yargı kararları ışığında ele alınmıştır. Tezin ilk bölümünde suçun hukuki konusunu teşkil eden irade hürriyeti kavramı tartışıldıktan sonra, ikinci bölümde şantaj suçu unsurlarıyla birlikte incelenmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise suçun özel görünüş biçimleri, yaptırım ve kovuşturma ele alınarak sonuç kısmında, yapılan tartışmalar doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şantaj Suçu, Türk Ceza Kanunu madde 107, İrade Hürriyeti, Hürriyete Karşı Suçlar

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR CETVELİ.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ŞANTAJ SUÇU

1. Hürriyet Kavramı	3
1.1. Kişi Hürriyeti.....	3
1.2. İrade Hürriyeti	4
2. Hukukumuzda Şantaj Suçuna İlişkin Düzenlemeler.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

ŞANTAJ SUÇUNUN İNCELENMESİ

1. Genel Olarak	13
2. Hukuki Konu.....	13
3. Mağdur.....	18
4. Fail	24
5. Maddi Konu	27
6. Şantaj Suçunun Unsurları	29
6.1. Maddi Unsur.....	33
6.1.1. Davranış.....	34
6.1.2. Sonuç	66
6.1.3. Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Yokluğu	73
6.2. Manevi Unsur	76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA

1. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	82
1.1. Suçun Nitelikli Halleri	82
1.1.1. Haksız Tahrik	87
1.1.2. Takdiri İndirim Nedenleri	90
1.2. Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme	92
1.3. İştirak	95
1.4. İçtima	99
2. Yaptırım ve Kovuşturma	105
SONUÇ	111
KAYNAKÇA	118

KISALTMALAR CETVELİ

Bkz.:	Bakınız
Ed.:	Editör
CMK:	Ceza Muhakemesi Kanunu
E.:	Esas
K.:	Karar
StGB:	Strafgesetzbuch
T.:	Tarih
TBMM:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK:	Türk Ceza Kanunu

GİRİŞ

Çalışmanın konusu, “Türk Ceza Kanunu’nda Şantaj Suçu”dur. Şantaj suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Kişilere Karşı Suçlar” başlıklı ikinci kısmının “Hürriyete Karşı Suçlar” isimli yedinci bölümünde yer almaktadır. Şantaj, “herhangi bir çıkar sağlamak amacıyla bir kimseyi, kendisiyle ilgili lekeleyici, gözden düşürücü bir haberi yayma veya açığa çıkarma tehdidiyle korkutma” biçiminde tanımlanmaktadır.¹ Kanun koyucu, şantaj fiilini suç olarak düzenleyerek bireylerin irade hürriyetini cezai himayenin konusu haline getirmiştir.²

Çalışmada, şantaj suçu, suça yönelik doktrindeki tartışmalar ve yargı kararları ışığında ele alınacaktır. Bu doğrultuda öncelikle suçun hukuki konusunu teşkil eden ve kişi hürriyetiyle birlikte hürriyet kavramına vücut veren irade hürriyeti kavramı tartışılacak, ardından Türk ceza hukukunda şantaj suçuna yönelik düzenlemeler sırasıyla değerlendirilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise şantaj suçu incelenecektir. Bu doğrultuda ilk olarak suçun hukuki konusu, mağduru, faili ve maddi konusu değerlendirilecektir. İkinci olarak, suçun unsurlarına ilişkin benimsenen ikili ayırım doğrultusunda, şantaj suçunun maddi ve manevi unsuru tartışılacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, suçun özel görünüş biçimleri, yaptırım ve kovuşturma ele alınacaktır. Suçun özel görünüş biçimleri bağlamında; öncelikle suça etki eden nedenler başlığı altında, şantaj suçu açısından ortaya çıkabilecek hafifletici ve ağırlaştırıcı nedenlere yer verilecektir. Teşebbüs ve gönüllü vazgeçmeden

---

¹ Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 08.05.2024)

² Taner, F. G.: *Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2011, S. 92, s. 121-122.

bahsedilmesinin ardından iştirakin şantaj suçu açısından nasıl ortaya çıkabileceği sorusu yanıtlanacak, son olarak da içtima hükümlerinin suç bakımından uygulama alanına değinilecektir. Devamında ise şantaj suçu için öngörülen yaptırım ele alınıp suça yönelik ceza muhakemesinin nasıl yürütüleceği anlatılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM: GENEL OLARAK ŞANTAJ SUÇU

1. Hürriyet Kavramı

1.1. Kişi Hürriyeti

Şantaj suçu, TCK'nın özel hükümler adlı ikinci kitabının yedinci bölümünde, hürriyete karşı suçlar arasında yer aldığından, suç fiilinin anlaşılabilmesi için kişi hürriyeti kavramı incelenmelidir. Zira, aşağıda hukuki konu başlığı altında daha detaylı biçimde ele alınacağı üzere, hürriyete karşı suçlarda korunan hukuki varlık veya menfaat, bireyin serbest biçimde hareket edebilme özgürlüğüdür.³

Kişi hürriyeti, bireyin serbest iradesiyle hareket edebilme, eylemlerini iradesi doğrultusunda şekillendirebilme imkanı biçiminde tanımlanabilir.⁴ Tanımdan da anlaşılabilceği üzere, kişi hürriyeti iki boyutlu olarak ele alınmalıdır.⁵ Kişi hürriyetinin ilk boyutu olan dış boyut, bireyin serbestçe hareket edebilme özgürlüğüken ikinci boyutu olan iç boyut ise, irade hürriyeti olarak ele alınmaktadır.⁶ Bir başka deyişle; kişi hürriyetinin dış boyutu, kişinin dış dünyada, fiziksel anlamda bir yerden başka bir yere gitmesi olarak anlaşılabilcek hareket özgürlüğü biçiminde somutlaşırken kişi hürriyetinin iç boyutu ise, kişinin iç dünyasında karar alabilmesi ve dış dünyaya yansıyacak eylemlerini bu kararlar doğrultusunda şekillendirilebilmesi olarak ortaya çıkan irade hürriyetidir.⁷ Dolayısıyla, kişi hürriyetinin korunduğundan

---

³ Toroslu N. ve Toroslu H.: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2021, s. 77. Okuyucu Ergün, G.: Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçu, Ankara 2010, s. 38. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 121. Özek, Ç.: *Türk Ceza Kanununa Göre Hürriyet Aleyhine Cürümlerin Temel Prensipleri*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1964, C. 29, S. 4, s. 963.

⁴ Özek, *Türk Ceza Kanununa*, s. 933.

⁵ Aral, V.: *Hukukta İrade Özgürlüğü*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1983, c. 48, S. 1-4, s. 249. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 121.

⁶ Özek, *Türk Ceza Kanununa*, s. 963-964. Üzülmmez, İ.: *Şantaj Suçu (TCK m. 192)*, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2004, C. VIII, S.1-2, s. 184.

⁷ Öktem, N. M.: *Özgürlük Sorunu ve Hukuk*, İstanbul 1977, s. 249, 263.

bahsedilebilmesi için hürriyetin iç ve dış boyutunun ihlal edilmemesi gerekmektedir.⁸

Şantaj suçu da, suç mağdurunun serbest iradesi doğrultusunda eylemlerini yönlendirme özgürlüğünü ihlal ettiğinden, irade özgürlüğüne karşı işlenmektedir.

1.2. İrade Hürriyeti

Tarih boyunca, insanın eylemlerinden hukuk önünde sorumlu tutulabilmesi ve ahlaken kınanabilmesi konusunda, irade hürriyetinin varlığı sorunu geniş tartışmalar yaratmıştır.⁹ Ancak günümüzde, çağdaş hukuk sistemlerinde, bireylerin serbestçe karar alıp bu kararları doğrultusunda eylemlerini şekillendirme kudretine sahip olduğu genel olarak kabul görmekte¹⁰ ve hatta söz konusu özgürlük, cezai himayenin konusu haline getirilmektedir. Nitekim demokratik hukuk düzeninin, kendi devamlılığını sağlayan temel araçlardan olan özgürlüğü,¹¹ koruma konusu yapmaması zaten düşünülemeyecektir.

İrade hürriyeti özelinde hürriyet aleyhine işlenen suçların, kanunun yapıldığı dönemde hakim olan politik anlayış ve ideolojik yaklaşımlardan etkilenebilecek nitelikte olduğu söylenebilir.¹² Bu nedenle, toplumun geçirdiği yapısal değişiklikler

---

⁸ Öktem, s. 263.

⁹ Güriz, A.: *İrade Hürriyeti (1)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1966, c. 22, S. 1, s. 635. Öktem, s. 5.

¹⁰ Güriz, A.: *İrade Hürriyeti (2)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1967, c. 24, S. 1, s. 216.

¹¹ Öktem, s. 293. Yazar; özgürlüğü, hukuk düzeninin meşruluk ölçütü olarak değerlendirmektedir. Zira toplumu oluşturan bireylerin özgür olduğu ve bu özgürlüklerinin korunduğu bir düzen demokratik sayılmaya uygundur.

¹² Özek, Ç.: *İtalyan Ceza Kanununu Tadil Çalışmaları ve Tadil için Kabul Edilen Temel Görüşler*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1968, c. 34, S. 1-4, s. 73-74.

sonucunda, kanun koyucunun irade hürriyeti aleyhine işlenen bir suç tipi olan şantaja yönelik tutumu, aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.¹³

2. Hukukumuzda Şantaj Suçuna İlişkin Düzenlemeler

5237 sayılı TCK'nın "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı ikinci kısmını "Hürriyete Karşı Suçlar" isimli yedinci bölümünde yer alan şantajın etimolojik kökeni, Fransızcadaki "chantage" kelimesinden gelmektedir.¹⁴ 5237 sayılı TCK'nın kanunlaşması sürecinde TBMM'ye gönderilen Hükümet Tasarısı'nın, Fransız Ceza Kanunu'nun 312-10 hükmünden etkilendiği anlaşılmaktadır.¹⁵ Nitekim, suç fiilinin isminin dahi doğrudan Fransızcadan alınması, bu durumu kanıtlar niteliktedir.¹⁶ "Şantaj" ifadesinin bir hukuki terim teşkil etmediği ve bu nedenle TCK'da düzenlenirken madde başlığının "baskı ya da zorlama suçu" olarak öngörülmesi gerektiği¹⁷ yönündeki eleştiriler, şantaj ifadesinin Fransızcada doğrudan bir ceza hukuku terimi olması nedeniyle¹⁸ kabul görmemiştir. Dolayısıyla, mehz düzenleme olan Fransız Ceza Kanunu'ndaki terim de, TCK'da doğrudan korunmuştur.

Fransız Ceza Kanunu'nun şantaj suçunu düzenleyen ilgili hükmü aşağıdaki gibidir:

---

¹³ Ceza kanunlarında, özellikle hürriyet aleyhine işlenen suçların, toplumsal yapıdan etkilenmeye oldukça açık olduğuna ilişkin bkz: Özek, *İtalyan Ceza Kanununu*, s. 74.

¹⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 121. Ünal, M. H.: Yağma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Ankara 2021, s. 314.

¹⁵ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 119. Üzülmöz, İ.: Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar Sistemi Çerçevesinde Tehdit, Şantaj ve Cebir Kullanma Suçları, Ankara 2007, s. 139.

¹⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 121. Ünal, M. H., s. 314.

¹⁷ Ünal, M. H., s. 314.

¹⁸ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 121.

“Şantaj

Madde 312- 10

Şantaj, şeref veya saygınlığa zarar verecek nitelikte hususların isnat edileceği veya açıklanacağı yönünde tehdit ederek; bir imzanın, bir taahhüt veya feragatin, bir sırrın, yüklü bir miktarda paranın, bir değer ya da malın elde edilmesidir.”¹⁹

Fransız Ceza Kanunu’ndaki düzenlemeyle paralel olarak, şantaj suçu, Hükümet Tasarısı’nın 158. maddesinde aşağıdaki gibi ele alınmıştır:

“Bir imza veya sırrın elde edilmesini, kendisine bazı maddi yarar ve değerlerin veya herhangi bir malın teslimini sağlamak maksadıyla, bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki fiillerin açıklanacağı veya isnat edileceği hususunda tehditte bulunmak şantajdır.

Şantaj faili bir yıldan beş yıla kadar hapis ve yedi milyar liradan yirmi milyar liraya kadar para cezasına mahkûm edilir.

Tehdidini yerine getiren şantaj faili iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi milyar liradan kırk milyar liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Şantaj suçlarından dolayı tüzel kişiler de sorumludur.”

Nitekim iki düzenlemeye de bakıldığında, şantaj suçunun tanımlanması biçiminin oldukça paralel olduğu anlaşılabacaktır. Ancak her ne kadar kanunlaşma sürecinde Fransız Ceza Kanunu’ndan kaynaklanan bir öneri getirilmiş olsa da, şantaj suçu 5237

---

¹⁹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 119.

Hükmün orijinal versiyonu aşağıdaki gibidir:

“Le chantage est le fait d'obtenir, en menaçant de révéler ou d'imputer des faits de nature à porter atteinte à l'honneur ou à la considération, soit une signature, un engagement ou une renonciation, soit la révélation d'un secret, soit la remise de fonds, de valeurs ou d'un bien quelconque.”

sayılı TCK'nın 107. maddesinde, 765 sayılı mülga TCK'nın 188. maddesinde düzenlenen şartlı tehdit suçu²⁰ ile 192. maddesinde yer alan tehdit ile menfaat sağlama suçunun etkisiyle²¹, başlangıçta tek fıkra olarak, aşağıdaki gibi hükme bağlanmıştır:

“Şantaj

Madde 107- (1) Hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi

---

²⁰ “**Madde 188-** Bir kimse bir şeyi işlemek veya işlemesine müsaade etmek ya da o şeyi işlememeye mecbur etmek için diğer bir kimseye zor kullanır veya onu tehdit eder veya yetkisi olmadan veya yasalara aykırı olarak bir konuda bilgi vermesini veya inancını veya siyasî veya sosyal görüşünü açıklamasını isterse altı aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan üç bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bu kimse tasarladığı sonucu elde etmişse hapis cezası bir yıldan iki yıla ve ağır para cezası iki bin liradan beş bin liraya kadardır.

Birinci fıkradaki eylemler silâhla ya da kendini tanınmayacak bir hale koyarak ya da birkaç kişi tarafından birlikte ya da imzasız bir mektup ya da özel işaretlerle ya da var olan veya var sayılan gizli bazı örgütlerin oluşturdukları tehdit gücünden yararlanarak işlenmiş ise üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu suretle istenilen sonuç elde edilmişse beş yıldan sekiz yıla kadar ağır hapis cezası verilir ve ayrıca beş yıl genel güvenlik gözetimi altında bulundurulabilir.

Bir kimse, gayrimeşru olarak kamu hizmetlerinin görülmesine ayrılan yapılara veya eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına kişiler veya eşya üzerinde zor kullanarak veya başkalarını tehdit ederek engel olursa iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bir kimse, gayrimeşru olarak her türlü eğitim ve öğretim kurumlarına veya öğrencilerin toplu olarak oturdukları yurt veya benzeri yerlere veya bunların eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına kişiler veya eşya üzerinde zor kullanarak veya başkalarını tehdit ederek engel olursa yukarıdaki fıkra da gösterilen ceza ile cezalandırılır.

Yukarıki fıkra da gösterilen hal dışında eğitim ve öğretim çalışmalarının kesilmesine veya ara verilmesine haksız eylem ve davranışlarıyla neden olanlara altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir. Yukarıdaki iki fıkra da gösterilen eylemler suçun işlendiği eğitim veya öğretim kurumlarının öğrencisi olmayan veya suçun işlendiği yurt veya benzeri yerlere yetkili makamlarca kabul edilmiş bulunmayan ya da öğrenci olmadığı halde bu gibi yerlerde kalan kişiler tarafından işlenirse verilecek ceza, altıncı fıkradaki halde üç yıldan beş yıla, yedinci fıkradaki halde ise bir yıldan üç yıla kadar hapistir. Yukarıdaki son dört fıkra da gösterilen eylemler; silâhla veya kendini tanınmayacak hale koyarak ya da birkaç kişi tarafından birlikte veya var olan veya var sayılan bazı gizli örgütlerin oluşturdukları tehdit gücünden yararlanarak işlenmiş ise, beş yıldan sekiz yıla kadar ağır hapis cezası verilir ve ayrıca beş yıl genel güvenlik gözetimi altında bulundurulur.”

²¹ “**Madde 192-** Kendisine veya başkasına, para veya diğer bir yarar sağlamak amacıyla bir gerçek veya tüzelkişiye zarar verebilecek bir hususu neşir yolu ile veya her ne suretle olursa olsun açıklama tehdidinde bulunanlara bir yıldan üç yıla kadar hapis ve ikimilyon liradan onmilyon liraya kadar ağır para cezası verilir.

Fail, arzu ettiği para veya diğer bir menfaati elde etmiş ise ceza üçte biri oranında artırılır.”

Taner, *Şantaj Suçu*, s. 119. Donay, S.: *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, İstanbul 2007, s. 173.

yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

5237 sayılı TCK 01.06.2005’te yürürlüğe girdikten sonra 29.06.2005 tarihli ve 5377 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramış, şantaj suçunu düzenleyen 107. maddeye, aşağıda gösterilen ikinci fıkra eklenmiştir:

“(2) (Ek: 29/6/2005 – 5377/14 md.) Kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulması halinde de birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.”

Fıkranın sonradan hükme eklenmesinin sebebi; hükmün ilk halinin, failin hakları ve yükümlülükleri haricindeki hususlardan yararlanmak suretiyle menfaat elde etmesini, kapsamına almamasıdır. Böyle bir durumda, failin sair bir kötülükte bulunacağından bahisle menfaat sağlamanın tehdit suçunun hafif haline²² vücut verecek olması eleştirilere yol açmıştır.²³ Doktrindeki söz konusu eleştirileri dikkate alan kanun koyucu da 29.06.2005 tarihli ve 5377 sayılı Kanun’un 14. maddesiyle, 765 sayılı mülga TCK’nın 192. maddesindeki tehdit ile menfaat sağlama suçuna benzer nitelikler taşıyan ikinci fıkrayı 5237 sayılı TCK’nın 107. maddesine eklemiştir.²⁴

765 sayılı mülga TCK’nın 192. maddesinde hükme bağlanan tehdit ile menfaat sağlama suçu ile 5237 sayılı TCK’nın 107/2 hükmünde düzenlenen hipotezde şantaj

---

²² Tehdit suçunu düzenleyen TCK 106 hükmünün ilk fıkrasının ilgili kısmı şu şekildedir: “...Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikayeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.”

²³ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 120.

²⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 120.

Failin sair bir kötülükte bulunacağından bahisle menfaat sağlama durumunda tehdit suçunun hafif halinin oluşacağı yönünde bkz.: Yargıtay 4. C.D., E. 2019/5989, K. 2021/28441, T. 06.12.2021.

suçuna vücut veren suç fiili arasında, birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Ele alınması gereken ilk farklılık, hükümlerin kapsamı açısındandır. Tehdit ile menfaat sağlama suçunda “*bir gerçek veya tüzel kişiye zarar verebilecek bir hususu*” ifadeleriyle tehdidin konusu açısından bir sınırlama yapılmazken yürürlükteki TCK’nın 107/2 hükmünde, şantaj suçu için yapılan, “*bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği*” düzenlemesiyle, şantajın bu hipotezinin yalnızca şeref ve saygınlığa yönelik ifadelerin açıklanmasını suç haline getirdiği, bu şekilde de hükmün sınırlarının daraltıldığı anlaşılabacaktır.²⁵

İki hüküm, suçun mağduru açısından da farklılaşır. Tehdit ile menfaat sağlama suçunu hükme bağlayan mülga TCK’nın 192. maddesinin lafzında, “*bir gerçek veya tüzel kişiye zarar verebilecek bir hususu*” ifadeleriyle tüzel kişilerin de suçun mağduru olabilecekleri açıkça belirtilmiştir. Oysa tehdit ile menfaat sağlama suçunun yürürlükteki TCK’daki yansıması olan TCK 107/2 hükmünde, “*bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği*” düzenlemesiyle, ayrıca tüzel kişilerin bu suçun mağduru olabileceği vurgusu yapılmamıştır. Bu durum, aşağıda mağdur başlığında, etraflıca ele alınacaktır. Ancak iki hüküm arasındaki farklılıkların ele alındığı bu kısımda da açıkça belirtilmelidir ki TCK 107 hükmünde ortaya konulan şantaj suçu açısından tüzel kişilerin mağdur olması mümkün görülmemektedir.²⁶

İki hüküm arasındaki bir diğer fark ise, ağırlaştırıcı sebepler bakımındandır. 765 sayılı mülga TCK’nın 192. maddesinin ikinci fıkrası “*Fail, arzu ettiği para veya diğer bir menfaati elde etmiş ise ceza üçte biri oranında artırılır.*” demek suretiyle,

---

²⁵ Centel, N.: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Şantaj Suçu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, c. 9, S. 2, s. 102-103.

²⁶ Bilge, B.: Şantaj Suçu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2019, c. 6, S. 1, s. 133.

failin sağlamayı amaçladığı menfaati elde etmesi ihtimalini suçun nitelikli hali olarak öngörmüştür. Bir başka deyişle, ilgili hükümde, tehdit ile menfaat sağlama suçuna ilişkin özel bir ağırlaştırıcı sebep ortaya konulmuştur. Oysa 5237 sayılı TCK'nın 107. maddesinde şantaj suçuna yönelik herhangi bir özel ağırlaştırıcı ya da hafifletici sebep düzenlenmemiştir.²⁷

Benzer bir kıyaslama, 765 sayılı mülga TCK'nın 188. maddesinde hükme bağlanan şartlı tehdit suçu açısından da yapılmalıdır. Şartlı tehdit suçu ile yürürlükteki TCK'nın 107. maddesinde düzenlenen şantaj suçu arasındaki en temel fark, şartlı tehdit suçuna vücut verecek seçimlik hareketler arasında maddi zorlamayla ortaya çıkan cebir de yer alırken²⁸ şantaj suçunda mağdurun iradesine yönelik zorlamanın maddi nitelik taşımaması gerekmesidir.²⁹

Şartlı tehdit suçu ile şantaj suçu arasında nitelikli haller bakımından da fark bulunmaktadır. Şartlı tehdit suçunu düzenleyen hükmün ikinci fıkrasında *“Bu kimse tasarladığı sonucu elde etmişse hapis cezası bir yıldan iki yıla ve ağır para cezası ikibin liradan beşbin liraya kadardır.”* denilmek suretiyle failin arzu ettiği sonucu elde etmesi, tehdit ile menfaat sağlama suçuna benzer şekilde, ağırlaştırıcı sebep olarak öngörülmüştür. Hükmün devamındaki fıkralarda da suç fiilinin *“silahla ya da kendini tanınmayacak bir hale koyarak ya da bir kaç kişi tarafından birlikte ya da imzasız bir mektup ya da özel işaretlerle ya da var olan veya var sayılan gizli bazı örgütlerin oluşturdukları tehdit gücünden yararlanarak”, “gayrimeşru olarak kamu*

---

²⁷ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 103.

²⁸ Memiş Kartal, P.: *Türk Ceza Hukukunda Cebir Suçu (TCK m. 108)*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan 2010, c. 2, S. 1, 1035-1036.

²⁹ Gökçen, A.: *Hürriyete Karşı Suçlar (5237 sayılı TCK m.106-124)*, Legal Hukuk Dergisi 2005, S. 32, s. 2772. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136. Meran; N.: *Hürriyetten Yoksun Bırakma Tehdit-Şantaj Konut Dokunulmazlığını Bozma*, Ankara 2014, s. 83.

hizmetlerinin görülmesine ayrılan yapılara” veya “gayrimeşru olarak her türlü eğitim ve öğretim kurumlarına veya öğrencilerin toplu olarak oturdukları yurt veya benzeri yerlere veya eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına kişiler veya eşya üzerinde zor kullanarak veya başkalarını tehdit” edip engel olarak, bunlar dışında “eğitim ve öğretim çalışmalarının kesilmesine veya ara verilmesine haksız eylem ve davranışlarıyla neden” olarak işlenmesi ihtimalleri de ağırlaştırıcı sebepler arasında sayılmıştır. Ayrıca eğitim ve öğretim kurumlarıyla ilgili ağırlaştırıcı sebeplerin “suçun işlendiği eğitim veya öğretim kurumlarının öğrencisi olmayan veya suçun işlendiği yurt veya benzeri yerlere yetkili makamlarca kabul edilmiş bulunmayan ya da öğrenci olmadığı halde bu gibi yerlerde kalan kişiler tarafından” işlenmesi ile yine eğitim ve öğretim kurumlarıyla ve kamu hizmetlerinin görülmesine ayrılan yerlerle ilgili ağırlaştırıcı sebeplerin “silahla veya kendini tanınmayacak hale koyarak ya da bir kaç kişi tarafından birlikte veya var olan veya var sayılan bazı gizli örgütlerin oluşturdukları tehdit gücünden yararlanarak” işlenmesi ihtimallerinde de öngörülen cezanın ağırlaştırılacağını hükme bağlamıştır. Bir başka deyişle, şartlı tehdit suçunda kanun koyucu, adeta kademeli şekilde ilerleyen ağırlaştırıcı nedenler öngörmüştür. Oysa, yukarıda da belirtildiği üzere, 5237 sayılı TCK’nın 107. maddesinde şantaj suçuna yönelik herhangi bir özel ağırlaştırıcı ya da hafifletici sebep düzenlenmemiştir.³⁰

Sonuç olarak, 5237 sayılı TCK’nın 107. maddesinde, şantaj suçunun gerçekleşmesine yönelik iki hipotezin maddenin iki fıkrasında somutlaştırıldığı

---

³⁰ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 103.

Esasında nitelikli haller açısından ortaya çıkan bu fark, tehdit suçu için öngörülen ağırlaştırıcı veya hafifletici sebeplerin, tehdit ile menfaat sağlama suçu bakımından da düzenlenmiş olmasıdır. Oysa, yürürlükteki TCK’da, tehdit suçunun nitelikli halleri, şantaj suçu bakımından öngörülmemiştir.

anlaşılmaktadır. Buna göre, *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya”* zorlamak ile *“kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde”* bulunmak, şantaj suçunu meydana getirecektir. Aşağıdaki başlıklarda öngörülen bu suç hipotezleri analiz edilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM: ŞANTAJ SUÇUNUN İNCELENMESİ

1. Genel Olarak

Şantaj suçunun yürürlükteki 5237 sayılı TCK'daki düzenleniş süreci ile mülga 765 sayılı TCK'da şantaj suçuyla benzer nitelik gösteren suç fiilleri hakkında ilk bölümde verilen genel bilgilerin ardından, bu bölümde şantaj suçu, unsurları ve suça ilişkin kavramlar bağlamında analiz edilecektir.

Bu doğrultuda öncelikle şantaj suçunun düzenlenmesiyle korunması amaçlanan hukuki konu ele alınacak, ardından sırasıyla mağdur, fail ve maddi konu kavramları değerlendirilecektir. Sonrasında ise, benimsenen ikili ayırım doğrultusunda, suçun maddi ve manevi unsurları tartışılacaktır.

2. Hukuki Konu

Herhangi bir suç tipinin incelenebilmesi için öncelikle o suçun hukuki konusu tespit edilmelidir. Suçun hukuki konusu, suç fiilinin özünde bulunan ihlal ediciliğin yöneldiği varlık veya menfaate işaret etmektedir.³¹ Kanunlarda suç olarak öngörülen bir fiilinin ihlal ediciliğinin muhakkak belli varlık veya menfaatlere yönelmesi gerekliliği, hukuki konunun her suçta bulunarak³² suç tipi incelemelerinin başlangıç

---

³¹ Toroslu, N.: Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 87. Hafızoğulları Z. ve Güngör D.: *Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2007, S. 69, s. 23. Ünver, Y.: Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Ankara 2003, s. 48. Yazar, eserinde, söz konusu kavramı “hukuksal değer” olarak ele almıştır. Bu tercihini ise, “hukuksal değer” teriminin, kavramın diğer yararlarından ve somut varlıklardan ayrılmasını kolaylaştırmasıyla açıklamaktadır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Ünver, Hukuksal Değer, s. 56. Katoğlu, T.: *Ceza Hukukunda Biçim ve İçerik*, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2022, c. 10, S. 1, s. 139.

³² Katoğlu, *Biçim ve İçerik*, s. 139.

noktasını oluşturması sonucunu doğurmuştur. Bu durum, suçun hukuki konusunun nasıl belirleneceği sorusunu da beraberinde getirmiştir. Suçun hukuki konusunun ne olduğuyla ilgili görüşleri, genel olarak üç ana başlık altında toplamak mümkündür.³³

İlk olarak sübjektif teoriler ele alınacaktır. Sübjektif teorileri savunan yazarlar, suçun hukuki konusunun hak olduğu iddiasındadırlar. Ancak söz konusu yazarlar, suç fiilinin bir hakkı ihlal ettiği konusunda fikir birliğinde olsalar bile bu hakkın mahiyeti konusunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.³⁴ Sübjektif teoriyi savunan bazı yazarlara³⁵ göre suç fiili, her suç bakımından değişkenlik gösteren bir hakkı ihlal ederken dięerlerine³⁶ göre ise suç fiiliyle ihlal edilen; devletin sahip olduğu, tek, genel ve devamlı nitelikteki bir haktır.³⁷

Suçun hukuki konusunun ne olduğunu açıklamada objektif teoriyi savunan yazarların görüşlerini de kendi içlerinde üç alt gruba ayırmak mümkündür.³⁸ Buna göre; suç, bir gruba göre genel anlamda hukuku³⁹, diğer bir gruba göre hukuki mükellefiyeti⁴⁰ ve üçüncü bir gruba göre ise hukuki varlık veya menfaati⁴¹ ihlal etmektedir.

Son olarak karma teoriye değinilmelidir. Karma teoriyi savunan yazarlar ise, suçun hukuki konusunun ne olduğu sorusuna cevap verebilmek için, mahiyeti uygun

---

³³ Toroslu, N., Cürümlerin Tasnifi, Savaş Yayınevi, s. 87.

³⁴ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 87.

³⁵ Bu görüş, Almanya’da Feuerbach, Berner ve Leoning tarafından; İtalya’da Carmignani, Carrara, Impallomeni ve Paoli tarafından; Fransa’da ise Pellegrino Rossi ve Ortolan tarafından savunulmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi ve görüşe yöneltlen eleştiriler için bkz Toroslu, N., Cürümlerin Tasnifi, s. 88- 103.

³⁶ Bu görüşün en önemli savunucusu Binding’tir. Daha ayrıntılı bilgi ve görüşe yöneltlen eleştiriler için bkz Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 103- 107.

³⁷ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 87.

³⁸ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 87.

³⁹ Bu görüşün en öne çıkan savunucuları Almanya’da Haelschner; İtalya’da Pessina, Buccellati ve Civali; Fransa’da ise Haus’tur. Daha ayrıntılı bilgi ve görüşe yöneltlen eleştiriler için bkz Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 107- 113.

⁴⁰ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 87.

⁴¹ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 87.

düştüğü ölçüde subjektif ve objektif teorilerden yararlanmaktadırlar.⁴² Ancak karma teori, suçun hukuki konusunun ne olduğu sorusuna yönelik yeni bir cevap getirmekten ziyade var olan teorileri kullandığı için eleştirilmiştir.⁴³

Kısaca açıklanan bu teoriler ışığında, günümüzde kabul gören ve bu çalışmada da benimsenen görüşe göre; suçun hukuki konusunu, suçu öngören norm tarafından korunan fakat suç fiili tarafından ihlal edilen hukuki varlık veya menfaat olarak tanımlamak, yerinde olacaktır.⁴⁴

Şantaj suçunun hukuki konusunu tespit edebilmek için, sistematik yorum doğrultusunda⁴⁵, suçun TCK'da düzenlendiği bölüm⁴⁶ nazara alınmalıdır. Şantaj suçu, TCK'nın özel hükümler adlı ikinci kitabının yedinci bölümünde, hürriyete karşı suçlar arasında yer almaktadır.⁴⁷ Hürriyete karşı suçlarda, korunan hukuki varlık veya menfaatin, bireyin serbest biçimde hareket edebilme özgürlüğü olduğu savunulur.⁴⁸

Bu noktada, kişi hürriyetinin boyutlarına da değinilmelidir. Yukarıda açıklandığı üzere, öğretide savunulan görüş, kişi hürriyetinin iç ve dış olmak üzere iki boyutu olduğu kabulüne dayanmaktadır.⁴⁹ Buna göre, kişinin hareket edebilme özgürlüğü, kişi hürriyetinin dış boyutunu oluştururken irade hürriyeti ise, kişi

---

⁴² Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 87.

⁴³ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 87.

⁴⁴ Dönmezer, S.: Ceza Hukuku Özel Kısım: Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, 11. Bası, İstanbul 1981, s. 3. Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 164. Toroslu N. ve Toroslu H.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2023, s. 110.

⁴⁵ Erem, F.: *Hususi Hükümlere Giriş*, Adalet Dergisi 1964, c. 55, S. 5-6, s. 482.

⁴⁶ Dönmezer, Özel Kısım, s. 3. Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s.226-227. Okuyucu Ergün, G.: Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Ankara 2008, s. 66.

⁴⁷ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 118- 119.

⁴⁸ Hafizoğulları Z. ve Özen M.: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 8. Baskı, Ankara 2023, s. 185. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 121. Özek, *Türk Ceza Kanununa*, s. 963. Okuyucu Ergün, Konut Dokunulmazlığını İhlal, s. 38.

⁴⁹ Aral, s. 249. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 121.

hürriyetinin psikik yanına işaret eden iç boyutunu meydana getirmektedir.⁵⁰ Bir başka deyişle; kişi hürriyetinin dış boyutunu oluşturan hareket özgürlüğü, kişinin özgürce bir yerden başka bir yere gitmesiyken kişi hürriyetinin iç boyutunu teşkil eden irade hürriyeti ise, kişinin serbestçe karar alabilmesi ve eylemlerini bu kararlar doğrultusunda yönlendirebilmesidir. Şantaj suçunda mağdur; “*kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya*” ya da faile yarar sağlamaya zorlanmaktadır. Bu irade zorlanması, hem iradenin oluşması hem de dış dünyaya yansıtılması sürecine ilişkin olabilir.⁵¹ Dolayısıyla, şantaj suçuyla; mağdurun, davranışlarını iradesine uygun şekilde yönlendirmesi korunmaktadır.⁵² Bu doğrultuda düşünüldüğünde; kanun koyucunun, şantaj suçunun hukuki konusu olarak, kişi hürriyetinin iç boyutu olan irade hürriyetini kabul ettiği anlaşılabacaktır.⁵³

Doktrinde, şantaj suçunun birden fazla hukuki konuya sahip olduğu görüşünü savunan yazarlar bulunmaktadır.⁵⁴ Bu görüşü savunan yazarlar, şantaj suçunun maddi bir menfaat elde etmek amacıyla işlendiği durumlarda, irade hürriyetinin yanında mal varlığının da ihlalin konusunu oluşturacağı görüşündedirler.⁵⁵ Nitekim, karşılaştırmalı hukukta şantaj suçunun genel olarak mal varlığı aleyhine suçlar arasında düzenlendiği görülmektedir.⁵⁶ Bunun nedeni, Türk hukukundan farklı olarak, karşılaştırmalı

---

⁵⁰ Özek, *Türk Ceza Kanununa*, s. 963-964. Üzülmüş, İ.: *Şantaj Suçu (TCK m. 192)*, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2004, C. VIII, S.1-2, s. 184.

⁵¹ Üzülmüş, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 142.

⁵² Üzülmüş, *Şantaj Suçu*, s. 184.

⁵³ Egemenoglu, A.: *Türk Ceza Hukukunda Tehdit Suçu*, Ankara 2023, s. 51.

⁵⁴ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 108. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 122. Taneri, G.: *Hürriyete Karşı Suçlar*, Ankara 2020, s. 186. Bilge, s. 136. Üzülmüş, *Şantaj Suçu*, s. 184. Üzülmüş, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 142.

⁵⁵ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 108. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 122. Taneri, s. 186. Bilge, s. 136. Üzülmüş, *Şantaj Suçu*, s. 184. Üzülmüş, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 142.

⁵⁶ Üzülmüş, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 137.

Fletcher, G. P.: *Blackmail: The Paradigmatic Crime*, University of Pennsylvania Law Review 1993, Vol. 141, No. 5, s. 1620.

hukukta, şantaj suçu sonucunda failin, maddi bir menfaat elde etmesinin aranmasıdır.⁵⁷

Örneğin, yukarıda belirtildiği üzere, 5237 sayılı TCK'nın kanunlaşma çalışmaları sırasında Hükümet Tasarısı'ndaki şantaj suçunun kaynak düzenlemesi olan⁵⁸ Fransız Ceza Kanunu'nun 312-10 hükmü, "mala karşı cürüm ve cünhalar" isimli bölümde yer almaktadır.⁵⁹ Ancak bizim hukukumuzda, şantaj suçunun işlenmesi için failin herhangi bir maddi yarar elde etmesi gerekmemektedir. Hatta suçun tamamlanması, failin herhangi bir yarar sağlamasından bağımsızdır.⁶⁰ Bir başka deyişle, şantaj suçunun oluşması için, failin mağdurun irade hürriyetine yönelmiş bir davranışı yeterli olacağından, hukukumuzda şantaj suçunun hukuki konusu irade hürriyetidir.

Özet olarak, kanun koyucu, şantaj suçunu düzenleyerek kişi hürriyetinin bir boyutu olan irade hürriyetini korumayı hedeflemiştir. Dolayısıyla suçun tamamlanması, failin elde etmeyi amaçladığı menfaate ulaşmasından bağımsız olduğu gibi failin amacını elde etmesi, nitelikli hal olarak bile öngörülmemiştir.⁶¹

Şantaj suçu, Alman Ceza Kanunu'nun özel kısmının "yağma ve şantaj" başlıklı 20. bölümünde, 253. maddede hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, Alman Ceza Kanunu'nda şantaj suçu, malvarlığına karşı suçlar arasında yer almaktadır.

Avusturya Ceza Kanunu'nda da şantaj suçu, Alman Ceza Kanunu'ndakine paralel şekilde, malvarlığına karşı suçlar arasında düzenlenmiştir.

Şantaj suçu, İsviçre Ceza Kanunu'nun "malvarlığına karşı cezalandırılabilir hareketler" başlıklı bölümünde düzenlenmiştir.

Suç, benzer şekilde, İspanya Ceza Kanunu'nda da malvarlığına ve ekonomik düzene karşı suçlar arasında öngörülmüştür.

Şantaj suçu, Rusya Ceza Kanunu'nda, "ekonomik alanda suçlar" başlığı altında yer almaktadır.

Karşılaştırmalı hukukta şantaj suçunun nasıl düzenlendiğine ilişkin bkz. Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 138-141.

⁵⁷ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 137.

Lindgren, J.: *Unraveling the Paradox of Blackmail*, Columbia Law Review 1984, Vol. 84, No. 3, s. 673. Yazar, şantajı, "bir kazanç elde etmek veya bir başkasını bir davranışta bulunmaya zorlamak için tehdidin araç olarak kullanıldığı suç" biçiminde tanımlamış ve söz konusu tanımın genelgeçerliğini vurgulamıştır.

⁵⁸ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 119.

⁵⁹ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 138.

⁶⁰ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 137-138.

⁶¹ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 135.

Bu noktada, şantaj suçunun bir tehlike suçu olduğunun vurgulanması gerekmektedir. Suçun fiil unsuru bağlamında, sonuç başlığında daha ayrıntılı biçimde ele alınacağı üzere, tehlike suçları; tamamlanmış sayılmaları için korunan hukuki varlık veya menfaatin yani suçun hukuki konusunun tehlikeye konulmasının yeterli sayıldığı suçlardır.⁶² Yukarıda da vurgulandığı gibi, şantaj suçunun tamamlanması, failin elde etmeyi amaçladığı menfaate ulaşmasından bağımsızdır. Ayrıca her somut olayda, mağdurun irade hürriyetinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti de gerekmemektedir. Bu yönüyle şantaj, bir soyut tehlike suçudur ve suçun tamamlanması için hukuki konuyu oluşturan irade hürriyetinin tehdit edilmiş olması gerekli ve yeterlidir.

3. Mağdur

TCK'da ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda tanımı yapılmayan⁶³ mağdur ya da diğer adıyla pasif süje kavramının sınırlarının belirlenmesi, şantaj suçunun mağdurunun tespiti açısından önem arz etmektedir.

Suçun mağduru, suç fiilini öngören norm tarafından korunan ve fakat suç fiilinin gerçekleşmesiyle ihlal edilen hukuki varlık veya menfaatin sahibi veya hamili yani taşıyıcısıdır.⁶⁴

⁶² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 147.

⁶³ Baş, E.: Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur, Ankara 2021, s. 657.

⁶⁴ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 172. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 115. Hafızoğulları Z. ve Özen M.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2022, s. 226. Katoğlu, T.: *Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2012, C. 61, S. 2, s. 661. Baş, s. 669.

Her suçun muhakkak bir mağduru bulunmaktadır.⁶⁵ Suçun mağdurunun suçun hukuki konusuyla olan ilişkisi, her suçun bir mağduru bulunduğu tespitine dayanak teşkil etmektedir.⁶⁶ Nitekim mağdur, yukarıda tanımlandığı üzere, ceza normu tarafından korunan ancak suç fiili tarafından ihlal edilen hukuki varlık veya menfaatin yani esasında suçun hukuki konusunun sahibi veya hamilidir.⁶⁷

Mağdur kavramına ilişkin bu genel açıklamaların ardından, söz konusu kavram, şantaj suçu bağlamında ele alınmalıdır. Şantaj suçu düzenleyen TCK 107 hükmünün ilk fıkrasında mağdur, *“kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya”* zorlanan kişiyken ikinci fıkrası açısından *“şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulan”* kişidir. Hukuki konu üzerinden açıklamak gerekirse, failin kanuni tipe uygun fiilinin, irade hürriyetini ihlal ettiği kişi, şantaj suçunun mağdurudur. Bir başka deyişle, şantaj suçu öngören norm; mağdurun irade hürriyetini koruyarak kişinin davranışlarını özgür iradesi doğrultusunda gerçekleştirmesini güvence altına almaktadır.⁶⁸

Şantaj suçu düzenleyen TCK’nın 107. maddesinin iki fıkrasındaki suç hipotezleri açısından, yalnızca gerçek kişilerin mi yoksa gerçek kişilerin yanında tüzel kişilerin de mi mağdur olabileceği sorusu hakkında, farklı yönde görüşler ileri sürülmüştür. Bir grup yazar, tüzel kişilerin hiçbir zaman suç mağduru olamayacağını ancak suçtan zarar gören olarak nitelendirilebileceklerini savunmaktadırlar.⁶⁹ Bu

⁶⁵ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 172. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 113.

⁶⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 113. Hafızoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 225.

⁶⁷ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 174. Katoğlu, *Biçim ve İçerik*, s. 139. Baş, s. 672.

⁶⁸ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 108.

⁶⁹ Artuk M. E., Gökçen A., Alşahin, M. E., Çakır, K.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2023, s. 312. Koca, M. ve Üzülmüş İ.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara 2023, s. 117. Özgenç, İ.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Bası, Ankara 2023, s. 227.

doğrultuda da, şantaj suçu açısından, tüzel kişilerin yalnızca suçtan zarar gören olarak suç fiilinden etkilenebileceklerini, ilgili tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişilerin irade hürriyetlerinin zarar görmesi nedeniyle, korunan değer asıl sahibinin gerçek kişiler olduğu iddiasını öne sürmektedirler.⁷⁰

Mülga kanunda yer alan tehdit ile menfaat sağlama suçunun etkisiyle hükme eklenmiş ikinci fıkra açısından, tüzel kişilerin mağdur olamayacağı iddiası üzerinde ayrıca durulmuştur. Bu iddiaya dayanak olarak da, tehdit ile menfaat sağlama suçunda “*bir gerçek veya tüzel kişiye zarar verebilecek bir hususu*” ifadesinin hükmün lafzında yer aldığı, yani açıkça tüzel kişilerin de mağdur olabileceğinin belirtildiği; buna karşın, şantaj suçunu düzenleyen 107. madde açısından böyle bir tespitte bulunabilmenin imkansız olduğu temellendirilmesi yapılmıştır. Ek olarak, 107. madde hükmünün her iki fıkrasında öngörülen hipotezler açısından sistematik yorum yapıldığında, şantaj suçunun “Hürriyete Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenmesinin; kanun koyucunun, yalnızca gerçek kişilerin suçun mağduru olabileceği görüşünü benimsediğine bir gösterge sayılabileceği düşüncesindedirler.⁷¹

Bir diğer görüşü savunan yazarlar ise tüzel kişilerin de mahiyeti uygun düşen suçların mağduru olabileceği iddiasındadırlar.⁷² Bu görüş doğrultusunda düşünüldüğünde, şantaj suçunun mağdurunun gerçek ya da tüzel kişiler olabileceği sonucuna ulaşılabilecektir.⁷³ Şantaj suçunu düzenleyen hükmün ikinci fıkrasındaki

---

⁷⁰ Bilge, s. 139.

⁷¹ Bilge, s. 139.

⁷² Tüzel kişilerin mahiyeti uygun düşen suçlarda mağdur olabileceği yönünde: Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 116. Hafızoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 227. Katoğlu, *Suçun Mağduru*, s. 672. Baş, s. 742-743.

⁷³ Soyaslan, D.: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2023, s.612. Centel, *Şantaj Suçu*, s. 102. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 125. Taneri, s. 187.

Şantaj suçunun mağdurunun tüzel kişiler de olabileceği görüşünü savunan yazarların, bu iddialarını, genel olarak, TCK 107/2 hükmünde düzenlenen hipotez için ileri sürdükleri anlaşılmaktadır. Bu iddialarının, hükmün ikinci fıkrasında yer alan hipotezin, irade özgürlüğü ile birlikte şeref ve saygınlığı

hipotez açısından tüzel kişilerin de mağdur olabileceği görüşü, şeref varlığının gerçek kişilere ait olmasına rağmen saygınlığın gerçek kişilerle beraber tüzel kişiler açısından da korunması gerekliliğine dayandırılmaktadır.⁷⁴ Örneğin, bir şirketten kendisine para aktarılmadığı takdirde, şirketin işlettiği otelde yasa dışı faaliyetlerin yürütüldüğü şeklindeki asılsız yorumları çeşitli internet sitelerinde yayımlayacağı şeklinde beyanlarda bulunan fail, şirket tüzel kişisine karşı şantaj suçunu işlemiştir.⁷⁵ Nitekim, bu örnek bakımından, artık tüzel kişiliği temsil eden gerçek kişilerin şeref ve saygınlığının ihlal edildiği söylenemez. İhlal, doğrudan, tüzel kişi olan şirkete yönelmiştir. Bu düşüncedeki yazarlar, tüzel kişilerin mağdur olamayacağı görüşünün dayandırıldığı sistematik yorum iddiasını ise kabul etmemektedirler. Zira, kanun koyucu, 5237 sayılı TCK'nın özel hükümler kitabının hiçbir kısım ve bölümünde tüzel kişilerin de mağdur olabileceğini ayrıca belirtmemiştir.⁷⁶

Tüzel kişilerin mahiyeti uygun düşen suç tiplerinin mağduru olabilecekleri görüşü benimsense de şantaj suçu açısından yalnızca gerçek kişilerin mağdur olabileceği kabul edilmelidir. Hukuki konu başlığında da değinildiği üzere, şantaj suçu, irade hürriyetini korumaktadır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, tüzel kişilerin kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da yine tüzel kişilere haksız çıkar sağlamaya zorlanması ya da şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulması makul görülmemektedir.⁷⁷ Bu durum, tüzel kişilerin, kişi hürriyeti

---

koruduğu şeklindeki görüşten kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca, ilk fıkra kapsamında, bir tüzel kişinin kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlanmasından bahsetmeyi mümkün görmedikleri de iddia edilebilir.

⁷⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 125.

⁷⁵ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 125.

⁷⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 125.

⁷⁷ Cebir suçu açısından benzer yönde bir tespit için bkz.: Memiş Kartal, s. 1038.

bağlamında değerlendirilen irade hürriyetinden yararlanmalarının mümkün olmamasından kaynaklanmaktadır.⁷⁸ Yukarıda, tüzel kişilerin suçun ikinci fıkrasındaki hipotezi açısından mağdur olabilecekleri doğrultusundaki örnek bağlamında da düşünüldüğünde; iradesi tehditle sakatlananın şirket tüzel kişisi değil, tüzel kişinin temsilcileri sıfatını taşıyan gerçek kişiler olduğu anlaşılabacaktır. Ayrıca, söz konusu tehdidin doğrudan tüzel kişinin saygınlığına yöneldiği düşünülse bile kanun koyucunun şantaj suçuyla irade hürriyetini korumayı amaçladığı açıktır. Dolayısıyla, şantaj suçunun tek hukuki konuya sahip olduğu görüşü benimsendiği takdirde, her ne kadar saygınlık tüzel kişiye ait de olsa, suçun hukuki konusu olarak değerlendirilemeyeceğinden saygınlık üzerinden mağdur tespit edilemeyecektir. Suçun mağduru, ilgili bölümde ortaya konulduğu üzere suçun hukuki konusunun sahibi veya hamili olduğundan, şantaj suçu açısından da hükmün iki fıkrasında yer alan fiillerin gerçekleştirilmesi sonucu irade hürriyeti ihlal edilen gerçek kişidir. Bir başka deyişle, şantaj suçunu düzenleyen TCK 107 hükmünün iki hipotezinde öngörülen suç fiillerinin gerçekleştirilmesiyle sakatlanan tüzel kişilerin iradesi değil, tüzel kişileri temsil eden gerçek kişilerin iradesidir. Nitekim tüzel kişilerin irade hürriyetlerinin başlı başına cezai korumanın konusunu oluşturamayacağı şeklindeki yorum cebir⁷⁹ ve tehdit⁸⁰ suçları açısından da yapılmıştır.

Şantaj suçunun mağdurunun gerçek kişiler olabileceği tespitinin yapılmasının ardından; ilk fıkra bağlamında kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlanan kişi; ikinci fıkra bağlamında ise faile yarar sağlayan kişi ile failin yapacağı veya yapmayacağı şeyden ya da failin

---

⁷⁸ Toroslu ve Toroslu, Özel Hükümler, s. 77. Baş, s. 748.

⁷⁹ Toroslu ve Toroslu, Özel Hükümler, s. 77. Baş, s. 748.

⁸⁰ Toroslu ve Toroslu, Özel Hükümler, s. 80.

açıklamalarından zarar görecektir kişilerin aynı olması zorunluluğunun bulunup bulunmadığı sorusuna cevap verilmelidir. Şantaj suçunun iki farklı hipotezinin öngörüldüğü iki fıkra açısından da, suçun mağduru ile failin suç işleminin ardından suçtan etkilenecek kişilerin aynı olması gerekmemektedir.⁸¹ Dolayısıyla, ilk fıkra açısından düşünüldüğünde; failin, çocuğunun işlediği bir suç ihbar etmemek için anne-babadan yarar sağlamaya çalışması veya ikinci fıkra açısından değerlendirildiğinde; çocuğunun müstehcen fotoğraflarının yayılmaması karşılığında anne-babadan para elde edilmeye çalışılması örneklerinde mağdur ile failin işlediği suç fiilinden etkilenen kişiler farklıdır.⁸² Verilen iki örnekte de, ebeveynin irade hürriyeti tehlikeye konulmaktayken, failin suç fiilini gerçekleştirmesi sonucunda çocuk da söz konusu fiilden etkilenmektedir.⁸³ Bir başka deyişle, bu iki örnekte suç fiilinin mağduru, suçun hukuki konusu olan irade hürriyetinin sahibi olan ebeveyindir. Çocuk ise, suç fiilinden etkilenen durumundadır. Nitekim, tehdit suçunu öngören TCK 106 hükmünün lafzından da, mağdurun iradesinin yakınlarına yöneltilen bir zarar tehdidiyle de sakatlanabileceği anlaşılmaktadır. Her ne kadar şantaj suçunu düzenleyen hükmün lafzından doğrudan bu yönde bir sonuç çıkmasa da, şantaj suçunun tehdit suçuyla olan ilişkisi düşünüldüğünde, suçun mağduru ile suç sonrasında suçtan etkilenen kişilerin farklı olabilecekleri tespiti isabetli bulunmaktadır.⁸⁴

Şantaj suçunun mağdurunun kamu görevlisi olması ihtimali de ayrıca ele alınmalıdır. Eğer şantaj suçunun faili, suç fiilini, kamu görevlisi mağdurun görevini

---

⁸¹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 125.

Özgürlüğe karşı suçlar arasında yer alan cebir suçu açısından benzer bir yorum için bkz.: Toroslu ve Toroslu, *Özel Hükümler*, s. 78.

⁸² Taner, *Şantaj Suçu*, s. 125-126.

⁸³ Taner, *Şantaj Suçu*, s.123, 125-126.

⁸⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 126.

yapmasını engellemek amacıyla gerçekleştiriyorsa o zaman TCK'nın 265. maddesinde hükme bağlanan görevi yaptırmamak için direnme suçu oluşacaktır.⁸⁵

4. Fail

Mağdura ilişkin açıklamaların ardından suçun faili yani aktif süjesi de ele alınmalıdır. Suçun faili, soyut suç hipotezinde öngörülen fiili, dış dünyada bütün unsurlarıyla işleyen kişidir.⁸⁶

Fail ile mağdur kavramları, adeta bir madalyonun iki yüzü gibidir.⁸⁷ Bu nedenle, yukarıda belirtildiği üzere, nasıl her suçun ihlal ettiği hukuki konunun sahibi veya hamili olan bir mağdur varsa, o suç fiilini dış dünyada gerçekleştiren bir failinin de bulunması zorunludur.⁸⁸

Bu noktada, her suç fiilinde ortaya çıkması zorunlu olan bu iki kavramın, hiçbir soyut suç hipotezinde örtüşmesinin mümkün olamayacağının⁸⁹ da altının çizilmesi

---

⁸⁵ “**Madde 265-** (1) Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun yargı görevi yapan kişilere karşı işlenmesi halinde, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Suçun, kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

(4) Suçun, silahla ya da var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.”

Üzülmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 152.

⁸⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 108.

⁸⁷ Baş, s. 672.

⁸⁸ Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 393.

⁸⁹ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 172. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 113. Katoğlu, *Suçun Mağduru*, s. 663.

gerekmektedir. Yani, aynı kişinin kendisinin sahip olduğu varlık veya menfaati ihlal edici bir davranışta bulunarak bir suç fiili gerçekleştirmesi mümkün değildir.⁹⁰

Şantaj suçu fail açısından da incelenmelidir. Şantaj suçunu düzenleyen TCK'nın 107. maddesinin iki fıkrasında da öngörülen hipotezler bakımından, fail bir özellik göstermemektedir. Bir başka deyişle, şantaj suçunun faili herkes olabilir.⁹¹ Dolayısıyla, suçun faili; ilk fıkra açısından, *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişi”* iken, ikinci fıkra açısından ise *“kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde”* bulunan kişidir.

Bu açıklamalar doğrultusunda, şantaj suçu bağlamında fail tartışması yapılırken özgü suç kavramına da değinilmelidir. Kanun, kimi suçlar bakımından, failin belli hukuki veya fiili nitelikleri haiz olmasını aramaktadır.⁹² Failinin, kanunda aranan bu niteliklere sahip olmadığı durumda meşru bir fiile veya farklı bir suç tipine dönüşen suçlara, özgü suç denilmektedir.⁹³

Şantaj suçunun özgü suç olup olmadığı sorunu, özellikle TCK 107/1 hükmü bağlamında tartışılmıştır. Zira hükümde, failin, bir hak veya yükümlülüğe sahip bir kimse olması gerekliliği vurgulanmaktadır.⁹⁴ Ancak ilk fıkroda, hak ve yükümlülükler açısından herhangi bir nitelendirme yapılmadığı ve herkesin çeşitli hak ve

⁹⁰ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 113.

⁹¹ Hafizoğulları ve Özen: Özel Hükümler, s. 185. Centel, *Şantaj Suçu*, s. 109. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 123. Üzülmüş, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 137.

⁹² Toroslu N., *Cürümlerin Tasnifi*, s. 66. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 108-109.

⁹³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 109.

⁹⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 123. Üzülmüş, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 138.

yükümlülükler sağıp olabileceğı kabul edildiğinden, ilgili hipotez bir özgü suçta vücut vermemektedir.⁹⁵ TCK'nın 107. maddesinin ilk fıkrası açısından yapılan tartışmalar, hükmün ikinci fıkrası bağlamında ortaya çıkmamıştır. Bunun nedeni, ikinci fıkrada öngörülen suç hipotezinin herhangi bir kimse tarafından işlenebileceğinin açık olmasıdır.⁹⁶ Dolayısıyla, şantaj suçunun gerçekleşebilmesi için, suçu kanuni tanımındaki unsurlarıyla işleyen failin herhangi bir fiili veya hukuki niteliğe sağıp olması gerekmez. Şantaj suçunun her iki hipotezi de, herkes tarafından işlenebilir.

Failin kamu görevlisi olma ihtimali de ayrıca değerlendirilmelidir. İlk fıkrada öngörülen hal bakımından, *“hakkı olan veya yükümlü olduğı bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle”*, mağdurdan haksız çıkar elde etmeye çalışan kişinin kamu görevlisi olması durumunda, işlenen fiil artık TCK 250 hükmünde düzenlenen irtikap suçunu oluşturacaktır.⁹⁷ Nitekim, kamu görevlisi failin, görevi sonucu elde ettiğı bir yetkiyi veya görevi gereğı sağıp olduğı bir yükümlülüğü kullanarak icbarda bulunup mağdurdan haksız bir menfaat elde etmesi, icbar suretiyle irtikap suçuna vücut verecektir.⁹⁸ Ancak tabii ki, kamu görevlisi failin, şantaj suçunu işlemesi de mümkündür. Verilen örnekte, fail, görevi gereğı sağıp olmadığı bir hakkı veya

⁹⁵ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 123. Üzülmmez, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 138.

⁹⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 124. Üzülmmez, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 138.

⁹⁷ “**Madde 250-** (1) (*Değişik: 2/7/2012-6352/86 md.*) Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kamu görevlisinin haksız tutum ve davranışları karşısında, kişinin haklı bir işinin gereğı gibi, hiç veya en azından vaktinde görülmeyeceğı endişesiyle, kendisini mecbur hissederek, kamu görevlisine veya yönlendireceğı kişiye menfaat temin etmiş olması halinde, icbarın varlığı kabul edilir.

(2) Görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiğı hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna eden kamu görevlisi, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İkinci fıkrada tanımlanan suçun kişinin hatasından yararlanarak işlenmiş olması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) (*Ek: 2/7/2012-6352/86 md.*) İrtikap edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.”

Özbek V. Ö., Doğan K. ve Bacaksız P.: *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 18. Baskı, Ankara 2023, s. 426. Üzülmmez, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151.

⁹⁸ Üzülmmez, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151.

yükümlülüğü doğrultusunda davranışta bulunup bulunmayacağından bahisle, mağduru kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorluyorsa, o zaman TCK 250/1 hükmünde düzenlenen icbar suretiyle irtikap suçu değil, şantaj suçunun TCK 107/1 hükmünde öngörülen hipotezi gerçekleşmiş olacaktır.

Şantaj suçunun TCK 107/2 hükmünde ortaya konulan hipotezi içinse ayrıca böyle bir tartışma yapmaya gerek yoktur çünkü failin kamu görevlisi sıfatını haiz olması, ilgili fiili başka bir suç tipine dönüştürmeyecektir. Yalnızca, kamu görevlisi fail, görevi gereği elinde bulundurduğu araç veya gereçler vasıtasıyla, mağdurun şeref veya saygınlığına zarar verecek hususları açıklayacağını veya isnat edeceğini belirtirse, TCK 107/2 hükmünde kamu görevlisi sıfatına bir yollamada bulunulmadığı için, TCK 266 hükmü⁹⁹ gereği cezada artırımı gidilebilir.¹⁰⁰

5. Maddi Konu

Suçun maddi konusu, suç fiiline vücut veren tipik davranışın üzerinde işlenilmesi zorunlu olan insan veya şeydir.¹⁰¹ Suç fiili, dış dünyaya yansıyan bir insan davranışı gerektirdiğinden; söz konusu fiilin, dış dünyanın iki nesnesi olan insan veya

---

⁹⁹ “**Madde 266-** (1) Görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında, ilgili suçun tanımında kamu görevlisi sıfatı esasen göz önünde bulundurulmamış ise, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.”

¹⁰⁰ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 151.

¹⁰¹ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 60. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 111. Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 226. Orhan, U.: Suçun Maddi Konusu, Ankara 2023, s. 37.

şey üzerinde işleneceği söylenebilir.¹⁰² Yani, bir başka deyişle, suçun maddi konusu, fiziki bir varlığa sahip olan bir insan veya bir şey olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁰³

Her suçun bir hukuki konusu, mağduru ve failinin bulunması zorunluyken maddi konusu olmayan suç fiilleri mevcuttur.¹⁰⁴ Aksini düşünen yazarların varlığına rağmen¹⁰⁵, her suçun bir maddi konusu olduğunu kabul etmek; fiziksel niteliği haiz olması gereken maddi konunun sınırlarını zorlayarak genişletmek anlamına gelecektir. Bu görüşü savunan yazarlar, söz konusu sorunu çözebilmek için maddi konu kavramı yerine “suçun konusu” kavramını kullanarak, maddi bir varlığı olmayan sosyal değerlerin de suçun konusunu teşkil edebileceğini belirtmişlerdir.¹⁰⁶ Ancak bu kabul de, maddi konu ile hukuki konu arasındaki farkı belirsiz bir hale getirdiği için eleştiriye açıktır.¹⁰⁷

Şantaj suçu açısından incelendiğinde, suçun maddi konusunun psişik yönüyle insan olduğu anlaşılacaktır. Maddi konunun fiziksel bir niteliğe sahip olması gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda, insanın da sadece fiziksel varlığıyla suçun maddi konusunu teşkil edebileceği düşünülebilir. Bu görüş benimsendiği takdirde, şantaj suçunun bir maddi konusu olmadığını kabul etmek gerekecektir. Ancak bizim

---

¹⁰² Orhan, s. 36.

¹⁰³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 113. Hafızoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 226.

¹⁰⁴ Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 61. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 112. Centel N., Zafer H. ve Yenerer Çakmut Ö.: Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Basım Yayın, 11. Baskı, İstanbul 2020, s. 236. Orhan, s. 110.

¹⁰⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Genel Hükümler, s. 386. Dülger, M. V.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2023, s. 433. Koca, ve Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 118. Özgenç, s. 222.

¹⁰⁶ Keçelioğlu, E.: *Sırf Hareket Suçu Soyut Tehlike Suçu mudur?*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2021, c. 25, S. 2, s. 460.

Örneğin Özgenç, kasten öldürme suçunun konusunun belli bir şahsın hayatı, suçla korunan hukuki değerlerin ise yaşama hakkı olduğunu belirtmektedir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Özgenç, s. 223.

Oysa maddi konuya ilişkin bizim de benimsediğimiz görüş doğrultusunda, Toroslu, kasten öldürme suçunun maddi konusunun failden başka ve yaşayan bir insan olan mağdurun vücudu, hukuki konusunun ise yaşam varlığı olduğunu savunmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Toroslu ve Toroslu, Özel Hükümler, s. 23.

¹⁰⁷ Keçelioğlu, *Sırf Hareket Suçu*, s. 460.

de katıldığımız çoğunluk görüşüne¹⁰⁸ göre, insan maddi ve manevi yönleriyle bir bütündür.¹⁰⁹ Dolayısıyla, insanın fiziki yönü üzerinde suç fiili gerçekleştirilebildiği gibi, psikik yönü de suçun maddi konusunu oluşturabilir.¹¹⁰ Aksini kabul, bir yönüyle insanı cezai korumanın dışına itmek riskini ihtiva ettiğinden makul olarak değerlendirilmemektedir.¹¹¹ Doktrindeki çoğunluk görüşü doğrultusunda düşünüldüğünde; şantaj suçu, mağdurun irade hürriyetine yöneldiğinden, yani mağdurun özgürce irade edebilmesi ve davranışlarını bu özgür iradesine uygun şekilde yönlendirmesini engellediğinden, mağdurun psişigi üzerinde işlenmektedir.

Sonuç olarak, insanı bütün yönleriyle cezai korumanın konusu olarak gören çoğunluk görüşü benimsendiği takdirde, şantaj suçu maddi konusu bulunan bir suçtur. Suçun maddi konusu, psikik yönüyle insandır.

6. Şantaj Suçunun Unsurları

Suç fiilinin incelenmesi hususunda doktrinde, analitik ve sentetik olmak üzere iki temel yol ileri sürülmüştür.¹¹² Suçun parçalarına bölünemez bir bütün teşkil ettiği iddiasından temellenen sentetik yani bütüncü metot, suçun bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.¹¹³ Bu görüş, suç fiilinin anlaşılmasını

---

¹⁰⁸ Orhan, s. 46.

¹⁰⁹ Erman, S.: Hakaret ve Sövme Suçları, 2. Baskı, İstanbul 1989, s. 2.

¹¹⁰ Erem, F.: *Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1968, C. 25, S. 1, s. 16. Toroslu N., Cürümlerin Tasnifi, s. 184-185.

¹¹¹ Orhan, s. 46.

¹¹² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 125. Demirbaş, T.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara 2023, s. 225.

¹¹³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 125-126.

kolaylaştırmaktan ziyade zorlaştırdığı nedeniyle eleştirilmiştir.¹¹⁴ Somut olayda gerçekleşen fiilin; kanundaki soyut suç tipine uygunluğunun tespit edilebilmesinin, ancak suçun unsurlarına ayrılarak tahlil edilmesiyle sağlanabileceğini savunan analitik görüş ise, sentetiğe yöneltilen eleştirilere cevap getirebildiğinden yaygın biçimde kabul görmüştür.¹¹⁵

Analitik yani diğer adıyla tahlilci teorinin benimsenmesi, suçu kaç unsura ayırarak incelemek gerektiği sorusunu da beraberinde getirmiştir. Geleneksel teoride, suç kusurlu irade ile işlenen fiil olarak tanımlanarak suçun ikili ayrımı benimsenmektedir.¹¹⁶ Bu ayırım doğrultusunda, suçun maddi ve manevi unsurdan oluştuğu söylenir. Maddi unsur kendi içerisinde davranış, sonuç, davranış ve sonuç arasındaki illiyet bağı ve hukuka uygunluk nedenlerinin yokluğundan oluşurken manevi unsur ise kasıt ya da taksir biçiminde somutlaşır.¹¹⁷ Suçun üçlü ayrımı görüşünde¹¹⁸ ise suçun; fiil, hukuka aykırılık ve kusurluluk olmak üzere üç unsurdan oluştuğunu öne süren yazarlar¹¹⁹ olduğu gibi fiil unsuru yerine kasıt ve taksiri de içinde barındıran tipikliği¹²⁰ koyan, kusurluluğu ise esasında faile ilişkin bir nitelik olan isnat yeteneğiyle açıklayan ve üçüncü unsur olarak da hukuka aykırılığı kabul eden yazarlar¹²¹ da mevcuttur. Ayrıca suçun maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık

---

¹¹⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 126.

¹¹⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 126.

¹¹⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128.

İkili ayrımla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Kunter, N.: Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İstanbul 1949, s. 22.

¹¹⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128-129.

¹¹⁸ Üçlü ayrımla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Kunter, Suçun Kanuni Unsurları, s. 23-24.

¹¹⁹ Hafızoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 181.

¹²⁰ Keyman, S.: *Tipiklik ve Ceza Hukuku*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1980, c. 37, S. 1, s. 83-84. Yazar, tipikliği dar ve geniş anlamda olmak üzere ele aldıktan sonra dar anlamda tipikliğin bu anlayışı kabul ettiğini belirtir.

¹²¹ Demirbaş, s. 226. Dülger, Genel Hükümler, s. 266 vd. Özbek V. Ö., Doğan K., Meraklı S., Bacaksız P. ve Başbüyük İ.: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara 2023, s. 214. Hilgendorf, E. ve Valerius, B.: *Alman Ceza Hukuku Genel Kısım*, çev. Salih Oktar, Ankara 2021, s. 79.

unsuru olmak üzere üç unsurdan oluştuğu, ancak maddi unsurun suç fiilinin yanında suçun failini, mağdurunu ve maddi konuyu içerdiği de savunulan görüşler arasındadır.¹²² Suç fiilini; suçun kanuni unsuru yani tipiklik, maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık unsuru biçiminde analiz eden suçun dörtlü ayrımı görüşü de ileri sürülmüştür.¹²³ Doktrinde suçun fiil, tipiklik, hukuka aykırılık, kusurluluk ve cezalandırılabilirliğin diğer şartları olmak üzere beş unsurdan¹²⁴ oluştuğunu öne süren yazarlar¹²⁵ da bulunmaktadır. Ayrıca suçun; kusurluluk, hareket, netice, illiyet bağı, suçun önşartları ve objektif cezalandırılabilme şartları olmak üzere altı unsurdan oluştuğu da savunulan görüşler arasındadır.¹²⁶ Nihayet suçun; fail, mağdur, hukuki konu, maddi konu, ruhi hareket, fizik hareket, umumi zarar ve hususi zarar olarak sekiz unsurdan oluştuğu görüşü de tartışılmaktadır.¹²⁷

Suçun ikili ayrımı görüşü, hukuka aykırılığı suçun unsuru olarak değerlendirmek yerine hukuka uygunluk nedenlerinin yokluğu biçiminde maddi unsurun negatif alt başlığı olarak değerlendirmesiyle diğer görüşlerden ayrılmaktadır. Bu görüşe göre, suç fiiline içkin olan ve bu niteliği gereği suçun özünü oluşturan hukuka aykırılık, suç fiiline yönelik bir değer yargısıdır.¹²⁸ Dolayısıyla suç fiilini

---

¹²² Özgenç, s. 181 vd.

¹²³ Alacakaptan, U.: Suçun Unsurları, Ankara 1970, s. 29 vd. Dörtlü ayrımla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Kunter, Suçun Kanuni Unsurları, s. 24-25. Yazar, dörtlü ayrımı; hareket, hukuka aykırılık, kusur ve ceza tehdidi; hareket, netice, kusurluluk ve cezalandırılabilme şartı; hareket, tipiklik, kusurluluk ve hukuka uygunluk sebebinin bulunmaması biçiminde anlayan görüşler olduğunu da açıklamıştır.

¹²⁴ Beşli ayrımla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Kunter, Suçun Kanuni Unsurları, s. 25. Yazar, beşli ayrımı; hareket, netice, kusurluluk, isnadiyet ve hukuka uygunluk sebebinin bulunmaması; fail, mağdur, mevzu (suçun maddi konusu), hareket ve kusurluluk; tipiklik, hukuka aykırılık, kusurluluk, cezai müeyyideye bağlanma ve cezalandırılabilme şartlarının mevcudiyeti biçiminde anlayan görüşler olduğunu da açıklamıştır.

¹²⁵ Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 89.

¹²⁶ Altılı ayrımla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Kunter, Suçun Kanuni Unsurları, s. 25.

¹²⁷ Sekizli ayrımla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Kunter, Suçun Kanuni Unsurları, s. 26.

¹²⁸ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128.

oluşturan davranış, sonuç ve nedensellik bağıyla birlikte maddi unsurun bir alt başlığı olarak düşünülmelidir.

Suçu hukuka aykırı ve kusurlu biçimde işlenen bir insan fiili olarak tanımlayan suçun üçlü ayrımını ikili ayrımından ayıran temel nokta, hukuka aykırılığın ele alınış biçimidir.¹²⁹ Suçun üçlü ayrımı görüşü, soyut suç tipinin içindeki objektif hukuka aykırılığı¹³⁰ bir nitelikten ziyade ayrı bir unsur olarak değerlendirerek, failin dış dünyada gerçekleştirdiği maddi fiil ile hukuk düzeninin öngördüğü norm arasındaki çatışmayı, pozitivist bir zeminde sistematikleştirmiştir.¹³¹ Böylelikle de hukuka aykırılık kavramı, tipik fiilin nesnel bir niteliği olarak ortaya çıkmakta¹³² ve sübjektif hukuka aykırılıktan bu yönüyle ayrılmaktadır.¹³³ Bu görüş, suçu karakterize eden özelliğin fiilin norm ile çatışmasından doğan ihlal edicilik olduğunu savunur.¹³⁴ Hukuka uygunluk nedenlerinin yokluğundan kaynaklanan hukuka aykırılık ile fiili aynı unsur içerisinde düşünmek, amaçsal yorum bakımından değerlendirildiğinde uygun bulunmamıştır.¹³⁵ Bunun nedeni, maddi fiilin salt cezasal nitelikte bulunmasıyken hukuka uygunluk nedenleri açısından böyle bir nitelikten bahsetmenin mümkün olmayışıdır.¹³⁶ Nitekim, hukuka uygunluk nedenleri açısından kıyasın mümkün olması da bu özelliğin bir sonucudur.¹³⁷

---

¹²⁹ Katoğlu, T.: Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık, Ankara 2003, s. 134.

¹³⁰ Objektif hukuka aykırılık anlayışı, hukuka aykırılığı, failin dış dünyada somutlaşan fiili ile hukuk düzenindeki norm arasındaki çatışma olarak tanımlar. Buna karşın sübjektif hukuka aykırılık yaklaşımı ise hukuka aykırılığı kusurluluk ve isnat yeteneği kavramlarından hareketle açıklar.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Katoğlu, Hukuka Aykırılık, s. 89 vd., 111 vd., 136 vd.

¹³¹ Grispigni, F. ve Kunter, N.: *Alman Doktrinde Yeni Bir Suç Nazariyesi*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1952, c. 18, S. 1-2, s. 534. Katoğlu, Hukuka Aykırılık, s. 135.

¹³² Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 181.

¹³³ Katoğlu, Hukuka Aykırılık, s. 111.

¹³⁴ Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 181.

¹³⁵ Kunter, Suçun Kanuni Unsurları, s. 85.

¹³⁶ Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 196.

¹³⁷ Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 196.

Dörtlü ve beşli ayrımlarda ise, hukuka aykırılığın yanında, faile ilişkin bir nitelik olan kusurluluğun ve dolayısıyla isnat yeteneğinin¹³⁸ de unsur olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Doğrudan faile ilişkin bir kavram olan isnat yeteneğini¹³⁹ suçun unsuru olarak değerlendiren görüşler, bu çalışmada benimsenmemiştir.

Aşağıdaki başlıklarda, suçun ikili ayrımı doğrultusunda, şantaj suçunun maddi ve manevi unsurları ele alınacaktır.

6.1. Maddi Unsur

Suçun ikili ayrımına göre maddi unsur; davranış, sonuç, bu ikisi arasındaki nedensellik bağı ve hukuka uygunluk nedenlerinin yokluğundan oluşmaktadır.¹⁴⁰ Yani suçun maddi unsuru, hukuka aykırı şekilde dış dünyada gerçekleştirilmiş suç fiilini ifade etmektedir.¹⁴¹ Dolayısıyla suçun ikili ayrımında maddi unsur, dışsallaşmış ve hukuka aykırı nitelik taşıyan insan fiili olarak ele alınabilir.¹⁴²

---

¹³⁸ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 404.

¹³⁹ Toroslu, H.: Ceza Hukukunda Isnat Yeteneği, Ankara 2015, s. 7.

¹⁴⁰ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 133.

¹⁴¹ Katoğlu, *Biçim ve İçerik*, s. 142.

¹⁴² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 133.

6.1.1. Davranış

Fiil unsuru bağlamında ele alınması gereken ilk husus davranıştır. Davranış, suçun ikili ayrımına göre maddi unsurun; üçlü ayrıma göre ise fiil unsurunun altında yer almaktadır.¹⁴³ Failin suç fiilini işlemeye yönelik iradesinin ilk ve en temel tezahürü olan davranış kavramının isabetli şekilde açıklanması hususunda, gerek kanun koyucumuzun gerekse doktrinin gerekli duyarlılığı göstermediği kolaylıkla tespit edilebilir.¹⁴⁴ İlgili terime yönelik yapılabilecek en isabetli açıklama, davranışın dış dünyada yapma veya yapmama biçimde somutlaştığıdır.¹⁴⁵ Davranışın dış dünyada aktif biçimde tezahürü hareket olarak isimlendirilirken, pasif biçimde ortaya çıkışı ise ihmal adını taşımaktadır.¹⁴⁶ Fiilin maddiliği ilkesi gereği, bir suç fiilinden bahsedilebilmesi için dış dünyaya yansıyan bir insan davranışının bulunması şarttır.¹⁴⁷ Bir başka deyişle, davranışsız suç olamaz.¹⁴⁸

Teknik anlamda hareket, kanun koyucunun korumayı amaçladığı varlık veya menfaatleri ihlal edici ve dışarıdan algılanabilir nitelikte olan insan vücudu

---

¹⁴³ Öntan, Y.: Ceza Hukukunda Davranış ve Netice, Ankara 2021, s. 25.

¹⁴⁴ Selçuk, S.: Suç Genel Kuramı, Ankara 2021, s. 29. Yazar, isabetli biçimde, kanun koyucunun “davranış” terimini kullanması gerekirken hatalı olarak “fiil” terimini kullandığı TCK 31, 32, 33 ve 34 hükümlerine dikkat çekmektedir. Yurtlu, F.: İhmali Suçlar, Ankara 2022, s. 48.

¹⁴⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 135. Keyman, S.: *Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1988, c. 40, S. 1, s. 123. Demirbaş, s. 241. Öntan, Davranış ve Netice, s. 25-26.

¹⁴⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 135. Öntan, Davranış ve Netice, s. 25-26.

¹⁴⁷ Keyman, *Cürmi Fiilin*, s. 136. Demirbaş, s. 245.

¹⁴⁸ “*nullum crimen sine actione*”

Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 135-136. Dülger, Genel Hükümler, s. 279. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 222.

faaliyetidir.¹⁴⁹ Hareketin antitezi olan ihmal¹⁵⁰ ise, failin hukuk düzeninin kendisine emrettiği bir hareketi yapmaması olarak tanımlanabilir.¹⁵¹

Suçlar, davranışa göre çeşitli ayrımlara tabi tutulmuşlardır. İlk ayırım, hareket suçları ve ihmal suçları ayırımıdır. Yukarıdaki tanımdan hareketle, aktif bir yapma davranışıyla gerçekleştirilen suçlar hareket suçuyken¹⁵² pasif bir yapmama davranışıyla gerçekleştirilen suçlar ihmal suçudur¹⁵³. Üçüncü grup suçlar ise hem hareketle hem de ihmalle işlenebilir.¹⁵⁴

İkinci ayırım, doğrudan harekete ilişkindir. Bu ayırım bağlamında; serbest hareketli, seçimlik hareketli ve bağlı hareketli suçlar incelenecektir.¹⁵⁵ Serbest hareketli suçlarda,¹⁵⁶ kanun koyucu; hareketin, tipik sonuç açısından nedensel nitelikte olmasını yeterli saymıştır.¹⁵⁷ Bu suçlarda hareketin nasıl yapıldığı önem teşkil etmez.¹⁵⁸ Önemli olan yapılan hareketin o tipik sonucu ortaya çıkarabilecek nitelikte olmasıdır.¹⁵⁹ Seçimlik hareketli suçlarda,¹⁶⁰ kanunda, suç fiilini oluşturabilecek birden

¹⁴⁹ Alacakaptan, s. 41-42. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 137. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 186. Soyaslan, D.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2022, s. 256.

¹⁵⁰ Öntan, Davranış ve Netice, s. 27. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 187.

¹⁵¹ Alacakaptan, s. 43. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 140. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 190. Soyaslan, Genel Hükümler, s. 256. Yurtlu, s. 46.

¹⁵² TCK 102 hükmünde düzenlenen cinsel saldırı suçu, hareket suçuna örnek teşkil etmektedir.

¹⁵³ TCK'nın 98. maddesinde hükme bağlanan yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçu ise bir ihmal suçudur.

¹⁵⁴ Bu kategorinin en temel örneği TCK 81 hükmünde ortaya konulan insan öldürme suçudur. Nitekim TCK 83 hükmüne bakıldığında, kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesinin kanunumuzda açık olarak düzenlendiği görülecektir.

Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 141.

¹⁵⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 141. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 204.

¹⁵⁶ TCK 81 hükmünde düzenlenen insan öldürme suçunda kanun koyucu, ihlali gerçekleştiren hareketin belli biçimde yapılmasını değil, hareketin zarar verici sonucu ortaya çıkarır nitelikte olmasını aradığından insan öldürme suçu serbest hareketlidir.

¹⁵⁷ Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 204.

¹⁵⁸ Alacakaptan, s. 37.

¹⁵⁹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 141.

¹⁶⁰ TCK 151 hükmünde öngörülen mala zarar verme suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. Zira kanun koyucu; bir başkasının taşınır veya taşınmazını kısmen veya tamamen yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılamaz hale getirmek veya kirliletmek hareketleriyle söz konusu suçun işlenebileceğini kabul etmiştir.

fazla hareket sayılmaktadır. Suç fiilinin oluşması için kanunda seçimlik olarak sayılan bu hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi gerekli ve yeterlidir.¹⁶¹ Sayılan hareketlerden birden fazlasının gerçekleştirilmiş olması durumunda, yine de tek suç fiili oluşacaktır.¹⁶² Dolayısıyla böyle bir durumda, içtimadan bahsedilemeyecektir.¹⁶³ Bağlı hareketli suçlarda ise, kanun koyucu hareketin belli şekillerde veya belli vasıtalarla gerçekleştirilmesini aramaktadır.¹⁶⁴ Bağlı hareketli suçlarda,¹⁶⁵ serbest hareketli suçlardan farklı olarak, kanun koyucu, hareketin tipik sonuç bakımından nedensel nitelikte olmasını yeterli görmemiştir. İhlale neden olabilecek hareketler arasından belli şekillerde veya belli vasıtalarla gerçekleştirilenlere cezai müeyyide bağlamıştır.¹⁶⁶ Dolayısıyla sonucu meydana getiren hareket, kanun koyucunun öngördüğünden farklı biçimde ortaya çıktıysa artık ilgili suçun gerçekleştiği söylenemeyecektir.¹⁶⁷

Üçüncü ayırım ise ihmale yöneliktir. İhmal suçları da kendi içlerinde, sırf ihmal suçları ve ihmal suretiyle icra suçları olarak ikiye ayrılır. Sırf ihmal suçlarında¹⁶⁸ kanun koyucu, failin yapması gereken hareketi gerçekleştirmemesini cezalandırmaktadır.¹⁶⁹ İhmal suretiyle icra suçlarında¹⁷⁰ ise, sırf ihmali davranışın gerçekleşmesi yeterli değildir. Söz konusu ihmali davranışın aynı zamanda bir sonuç ortaya çıkarması

¹⁶¹ Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 205. Öntan, Davranış ve Netice, s. 249.

¹⁶² Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 205. Öntan, Davranış ve Netice, s. 252.

¹⁶³ Alacakaptan, s. 47.

¹⁶⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 141. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 204-205.

¹⁶⁵ TCK 141 hükmünde düzenlenen hırsızlık suçunda, kanun koyucu zilyetliğin “bulunduğu yerden alınmak” suretiyle ele geçirilmesini aradığından söz konusu suç bağlı hareketli bir suçtur.

¹⁶⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 141.

¹⁶⁷ Alacakaptan, s. 37. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 205.

¹⁶⁸ TCK 278 hükmünde öngörülen suçu bildirmeme suçu, sırf ihmal suçlarına örnek teşkil etmektedir.

¹⁶⁹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 142.

¹⁷⁰ TCK 83 hükmünde, kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi düzenlenmiştir. Hükümden de anlaşılacağı üzere, kanun koyucunun ilgili hükmü öngörmekteki amacı gerek ihmali gerek icrai nitelikteki davranışlarla ölüm sonucunun ortaya çıkarılmasını engellemektir.

gerekir.¹⁷¹ Kanun koyucu bu suçlarda, ortaya çıkan neticeyi önlememeyi cezalandırmaktadır.¹⁷²

Davranış kavramına ilişkin bu genel açıklamaların ardından şantaj suçunda davranışın nasıl ortaya çıktığı sorusu cevaplandırılmalıdır. İlk fıkra açısından davranış, mağduru belli bir amaç doğrultusunda “zorlama”, ikinci fıkra açısından ise yine belli bir amaçla “tehdit etme” olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁷³ Bu nedenle iki fıkroda somutlaşan iki suç hipotezine vücut veren davranışlar ayrı ayrı ele alınmalıdır.

İlk fıkra hükmüne bakıldığında, kanun koyucunun davranışı, “*hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlamak*” biçiminde ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Öncelikle, hükmün lafzında bulunan ifade bozukluğuna değinilmelidir. Hükümde yer alan “*bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya (...) zorlayan*” ifadesi, ilk bakışta, mağdurun yükümlü olmadığı bir şeyi yapmamaya zorlanması anlamına geliyormuş gibi gözükse de böyle bir zorlamanın mantık kurallarına uygun olmayacağı kolaylıkla anlaşılabacaktır.¹⁷⁴ Dolayısıyla hüküm, “*kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yükümlü olduğu bir şeyi yapmamaya (...) zorlayan*” biçiminde kaleme alınmalıydı.

Suç fiilinin, hükmün ilk fıkrasında somutlaşan haline vücut veren bu davranışın, dış dünyada yapmama yani ihmal biçiminde mi, yoksa yapma yani hareket

¹⁷¹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 142. Soyaslan, Genel Hükümler, s. 257.

¹⁷² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 142. Dönmezer, S.: *İhmal Suretiyle İcra Suçları*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1944, c. 9, S. 3-4, s. 474. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 142.

¹⁷³ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 110.

¹⁷⁴ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, s. 426. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 130-131.

biçiminde mi somutlaştığı tespit edilmelidir. Hükmün lafzından anlaşıldığı üzere, failin sahip olduğu bir hak veya yükümlülük vasıtasıyla mağdurun iradesini zorlaması, yani söz konusu iradeye yönelik aktif bir davranışta bulunması gerekmektedir. Bu nedenle, hükmün ilk fıkrası bir hareket suçu teşkil etmektedir.

İlk fıkra düzenlenen hipotezin hareketle gerçekleşeceği bu şekilde ortaya konulduktan sonra, hareket suçlarına yönelik ayırım bağlamında değerlendirmede bulunulmalıdır. Suçun ilk fıkra öngörülen hipotezi, bir hakkın veya yükümlülüğün kötüye kullanılarak mağdurun iradesinin zorlanmasını gerektirdiğinden, yani söz konusu zorlamanın cezalandırılabilir olması için ortaya çıkması gereken biçim, hükümde açıkça belirtildiğinden, bağlı hareketli bir suç olarak değerlendirilmektedir.¹⁷⁵

Hükmün ilk fıkrasında ele alınan suç hipotezi, aynı zamanda seçimlik hareketli olarak da değerlendirilir.¹⁷⁶ Nitekim, söz konusu hipotezin gerçekleşmesi için failin ya hakkı olan ya da yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, mağdurun iradesini zorlaması gerekir. Bir başka deyişle; failin, mağdurun iradesini zorlayarak irade hürriyetini ihlal edebileceği iki hipotez, seçimlik olarak kanunda öngörülmüştür. Ancak tabii ki mağdurun iradesi üzerindeki bu zorlamanın, maddi nitelikte olmaması gerekir. Aksi takdirde, söz konusu fiilin cebir suçuna vücut vermesi gündeme gelebilir.¹⁷⁷ Nitekim, hükmün lafzında geçen “bahisle” ifadesi de söz konusu zorlamanın maddi nitelik taşıyamayacağını ortaya koymaktadır. Fakat suç

---

¹⁷⁵ Hafızoğulları Özen, *Özel Hükümler*, s. 186. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 426. Centel, *Şantaj Suçu*, s. 110.

¹⁷⁶ Üzülmüş, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 144. Centel, *Şantaj Suçu*, s. 110.

¹⁷⁷ Gökçen, *Hürriyete Karşı Suçlar*, s. 2772. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136. Meran; s. 83.

teşkil edecek zorlamanın illa sözlü olarak ifade edilmesi şart değildir. Failin yazılı bildirimler yoluyla da şantaj suçunu işlemesi mümkündür.¹⁷⁸

Hükümde ele alınan ilk seçimlik hipotez, failin, mağdurun kullanılmasını istemediği veya kullanıldığı takdirde olumsuz olarak etkilenebileceği bir hakkını kullanmasından veya yükümlülüğünü yerine getirmesinden bahisle gerçekleşirken¹⁷⁹ ikinci hipotez ise bunun tam tersi biçiminde, failin, mağdurun aleyhine bir sonuç yaratacak biçimde, bir hakkını kullanmayacağı veya yükümlülüğünü yerine getirmeyeceğini belirtmesi tehdidiyle oluşur. Dolayısıyla mağdur, failin söz konusu hakkını kullanması ya da kullanmamasından veya yükümlülüğünü yerine getirmesinden ya da getirmemesinden doğacak sonuçlara katlanmak ile bu tehdit sonucunda sakatlanan iradesiyle failin arzu ettiği davranışı gerçekleştirmek ihtimalleri arasında bırakılmıştır.¹⁸⁰

Failin bir hakkını kullanıp kullanmaması veya bir yükümlülüğünü yerine getirip getirmemesi hipotezleri örneklerle somutlaştırılmalıdır. İlk olarak, failin, bir yükümlülüğünü yerine getireceğinden veya getirmeyeceğinden bahisle suçu işlemesi ele alınmalıdır. Aşağıda daha detaylı biçimde inceleneceği üzere, kişinin işlenmiş bir suçu ihbar etme veya etmeme tehdidinde bulunarak kendisine menfaat temin etmeye çalışması durumunda, şantaj suçu oluşacaktır.¹⁸¹ Nitekim, suçu ihbar etmenin, kişiler için hem bir hak hem de bir yükümlülük olarak sayıldığı göz önünde tutulduğunda, bu yoruma kolaylıkla ulaşılabilmektedir.¹⁸²

---

¹⁷⁸ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 146.

¹⁷⁹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131.

¹⁸⁰ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131.

¹⁸¹ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 145.

¹⁸² Bkz.: Madde Gereğesi. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 153.

Taner, *Şantaj Suçu*, s. 132. Yazar; tanıklık yapmanın toplumsal ve kamusal bir görev olduğu nazara alındığında, lehine tanıklık yapacağı kişiye tanıklıktan çekinmek veya tanıklık yapmamak tehdidini

Failin bir hakkını kullanacağından veya kullanmayacağından bahisle mağdurun irade hürriyetini etkilemesi ihtimali de ele alınmalıdır. Gazetecilerin, hukuk düzeninin kendilerine tanıdığı basın özgürlüğünden kaynaklanan haber verme haklarının bulunduğu kuşkusuzdur.¹⁸³ Ancak bir gazetecinin bu hakkını kullanarak yolsuzluk iddiasıyla ilgili hazırladığı bir haberde, ünlü bir iş insanı, ismini geçirmekle tehdit etmesi durumunda şantaj suçu oluşacaktır.¹⁸⁴

Şantaj suçuna vücut veren davranışın gerçekleşebilmesi için failin hukuk düzenince kendisine tanınan bir hakkı veya yükümlülüğü kullanacağından veya kullanmayacağından bahisle, mağdurun irade hürriyetini etkilemesi gerekmektedir.¹⁸⁵ Ancak, tabii ki, söz konusu hakkın veya yükümlülüğün, amacıyla bağdaşmayan biçimde kullanılması durumunda şantaj suçu meydana gelecektir.¹⁸⁶ Örneğin, çalışanın dükkânın kasasından bir miktar para çaldığını gören dükkân sahibinin çalışanı şikâyet etmemesi karşılığında; ondan belli bir süre maaş almadan çalışmasını istemesi, şantaj suçuna vücut verecektir.¹⁸⁷ Nitekim bu örnekte ceza yargılamasının suçtan zarar gören yönünden doğurabileceği sakıncaları önlemek maksadıyla

---

yönelten failin yükümlülüğün yerine getirilmemesi hipotezini gerçekleştirdiğini söylemektedir. Bu noktada, akıllara tanıklıktan çekinmenin bir hak olarak öngörüldüğü gelse de tanıklıktan çekinmenin hak niteliğindeki boyutu, yargılama sürecinde mahkemenin tanığa zorlayıcı tedbirler uygulayıp uygulamamasıyla ilgilidir. Dolayısıyla, şantaj suçunun gerçekleşmesi bakımından, yükümlülüğün yerine getirilmemesiyle tehdit ederek mağdurun iradesini zorlama hipotezine vücut verdiği açıktır. Ayrıca, aşağıda şikâyet hakkının kullanılacağından bahisle tehdit edilmesi bağlamında daha ayrıntılı biçimde ele alınacağı üzere, tanıklıktan çekinme hakkı ile bu hakkın kullanılacağı tehdidiyle elde edilmeye çalışılan menfaat arasında organik bir bağ bulunmadığından söz konusu durum, şantaj suçu teşkil etmektedir.

¹⁸³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 182.

¹⁸⁴ Bkz.: Madde Gerekeçesi. Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 153.

¹⁸⁵ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 132. Bilge, s. 141. Yehudai, C.: Puzzles in Criminal Law and Procedure, Michigan 2009, s. 1.

¹⁸⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 132. Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 144. Bilge, s. 141.

¹⁸⁷ Bilge, s. 142.

düzenlenen bir muhakeme şartı olan şikayet¹⁸⁸, bedelsiz iş gücü temin etmek amacıyla kullanılmıştır.

Şikayet hakkının kullanılmasından vazgeçilmesi veya yapılan şikayetin geri alınması karşılığında, şikayete bağlı suçu işleyen failden bir menfaat temin edilmeye çalışılması ihtimali; daha ayrıntılı biçimde, değerlendirilmelidir. Şikayetten vazgeçme, şikayet hakkına sahip kişinin, bu hakkı hiç kullanmayarak muhakeme sürecinin başlamasına engel olması şeklinde ortaya çıkmaktadır.¹⁸⁹ Şikayetten vazgeçilmesiyle, muhakeme süreci adeta hiç başlamadan sonlandırıldığından, bu hak şikayet hakkına sahip kişinin tek taraflı irade beyanıyla kullanılabilir, karşı tarafın kabulüne gerek yoktur.¹⁹⁰ Şikayetin geri alınması ise, şikayet hakkına sahip kişinin, bu hakkını kullandıktan sonra şikayetini geri aldığını gösteren bir irade açıklamasında bulunmasıdır.¹⁹¹ Soruşturma evresinde şikayetin geri alınması şüphelinin kabulüne bağlanmamışken kovuşturma evresinde ise, sanık hakkında açılan bir kamu davası olduğundan dolayı, sanığın kabulü aranmıştır.¹⁹²

Şikayet hakkına sahip kişinin, bu hakkı hiç kullanmamak biçiminde ortaya çıkan şikayetten vazgeçme veya kullandığı hakkın sonuçlarını ortadan kaldırmak biçiminde açıklanabilecek olan şikayeti geri alma haklarını, şikayete bağlı suç fiilini işleyen failden belli miktar ekonomik menfaat elde etme karşılığında kullanmasının, şantaj suçuna vücut verip vermeyeceğiyle ilgili iki temel yaklaşım benimsenebilir. Bu yaklaşımlardan ilki, söz konusu durumun, TCK 107/1 hükmünde de öngörülen tipik

---

¹⁸⁸ Toroslu N. ve Feyzioğlu M.: Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2019, s. 57.

¹⁸⁹ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 60. Güngör, D.: 5237 ve 5271 sayılı Kanunlar Işığında Şikayet Kurumu, Ankara 2009, s. 69.

¹⁹⁰ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 61. Güngör, Şikayet Kurumu, s. 75.

¹⁹¹ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 61. Güngör, Şikayet Kurumu, s. 70.

¹⁹² Toroslu ve Feyzioğlu, s. 61. Güngör, Şikayet Kurumu, s. 77.

fiile uygun olduğunu; dolayısıyla şikayet hakkını kullanma tehdidiyle, şikayete bağlı suçun failinden menfaat elde etmeye çalışan kişinin, şantaj suçunu işlemiş sayılması gerektiği yönündedir.¹⁹³ Dolayısıyla, şikayete bağlı bir suç fiilinin mağdurunun; şikayet hakkını kullanacağından bahisle, söz konusu suçun failinden menfaat elde etmeye çalışmasıyla; bir gazetecinin, basın özgürlüğünün uzantısı olan haber verme hakkını kullanmaması karşılığında, haberini yapacağı kişiden menfaat talep etmesi arasında, iki fiilin de şantaj suçuna vücut vermesi açısından, bir fark bulunmamaktadır.

Konuya ilişkin ikinci yaklaşım ise, şikayet hakkı açısından bir ayrıma giderek şikayet hakkını kullanacağından bahisle, şikayete bağlı suçun failinden belli miktar ekonomik menfaat elde etmeye çalışan kişinin fiilinin, şantaj suçuna vücut vermeyeceği şeklindedir. Söz konusu yaklaşım, henüz Türk doktrininde ayrıntılı biçimde tartışılmamakla beraber, Alman hukukunda hukuka aykırılık bağlamında incelenmiştir. Şantaj suçunu düzenleyen *Strafgesetzbuch* 253 hükmünün ikinci fıkrası, fiilin hukuka aykırılığı bakımından Cebir (Nötigung)¹⁹⁴ suçunu düzenleyen StGB 240 hükmüne yollama yaptığından, kavramın şantaj suçu bakımından incelenebilmesi için öncelikle StGB 240 hükmünün ikinci fıkrasına bakılmalıdır.

İlgili hüküm; hukuk düzeninin kişiye, karşısındakinin iradesini zorlayabileceği bir hakkı tanıdığı durumda, hukuka aykırılığın nasıl ortaya çıkabileceğini inceleme konusu yapmaktadır.¹⁹⁵ Bir başka deyişle, kanun koyucu, bir kimsenin kendisine

¹⁹³ Üzülmüş, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 144.

¹⁹⁴ Cebir suçunu tanımlayan hükmün ilk fıkrasına bakıldığında, suçun tehdit veya şiddet aracılığıyla işleneceği anlaşılır. Yani esasında Alman ceza hukukunda cebir suçu, “zorlama” biçiminde düşünülmelidir. Benzer bir düzenleme 765 sayılı mülga TCK’nın 188. maddesinde de vardı. Mülga TCK’daki cebir suçu ile StGB’de yer alan cebir düzenlemesinin paralel olduğu yönünde bkz.: Gözübüyük, A. P.: Türk Ceza Kanunu Açıklaması- Cilt 1: Madde 1-124-125-201, 3. Baskı, Ankara 1976, s. 760.

¹⁹⁵ Schönke, A. & Schröder, H.: Strafgesetzbuch Kommentar, München 2019, StGB § 240 Rn. 20.

tanınan bir hakkını kullanmak için kimi hallerde cebir veya tehdit gibi zorlama araçlarına başvurmasına izin vermiş olsa da, söz konusu izin; bu araçlara başvurma hakkının meşruiyetini tek başına sağlayamaz.¹⁹⁶ Zira bir kişinin, bir fiili gerçekleştirmeye hukuk düzenince yetkili kılınmış olması; örneğin şikayet hakkını kullanması, aynı zamanda zorlama amacıyla¹⁹⁷ bir başkasına karşı, bu imkanı rahatlıkla kullanabileceği anlamına gelmez.¹⁹⁸ Söz konusu hakkın, karşı tarafın iradesini zorlayacak biçimde kullanılmasına hukuk düzeninin cevaz vermesinin yanında,¹⁹⁹ hak ile hakkın kullanılmasıyla elde edilecek menfaat arasında bir ilişki bulunması gereklidir. Tabii ki, söz konusu hakkın varlığı konusunda herhangi bir tartışmanın bulunmaması da adeta bir ön şart olarak ortaya çıkmaktadır.²⁰⁰ Yani, kullanılma tehdidinde bulunulan hak ile elde edilmek istenen menfaat arasında bağlantı bulunması ve kullanılma tehdidinde bulunulan hakkın varlığının, maddi hukuk açısından tartışmalı olmaması²⁰¹ şartları kümülatif olarak sağlandığı takdirde, hukuka aykırılıktan bahsedilemeyecektir.²⁰² Zira,

¹⁹⁶ Üzülmüş, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 144. Yazar, şikayet hakkı sahibinin, bu hakkını, kanunun izin vermediği biçimde kendisine şikayete bağlı suç işleyen kişiye karşı adeta bir silah gibi kullanması durumunda şantaj suçunun gerçekleşeceğini belirtmiştir. Yehudai, s. 1.

¹⁹⁷ "zum Zwecke der Nötigung"

¹⁹⁸ Schönke & Schröder, StGB § 240 Rn. 20; Sinn, A.: Münchener Kommentar zum StGB "§ 240 StGB", Volker Erb/ Jürgen Schäfer (Ed.), Band 4, 4. Auflage, München 2021, StGB § 240 Rn. 136.

¹⁹⁹ Kişinin, kendisine hukuken tanınan bir menfaati elde etmek amacıyla bir hakkını kullanma tehdidinde bulunmasının şantaj suçuna vücut vermeyeceği yönünde bkz.: Yargıtay 4. C.D., E. 2021/4498, K. 2022/5051, T. 16.02.2022.

²⁰⁰ Yargıtay 4. C.D., E. 2021/4498, K. 2022/5051, T. 16.02.2022. Karşıyda, şikayet hakkının varlığı maddi hukuk bakımından tartışmasız biçimde ortaya konulmadığından, sanığın şikayet hakkını kullanacağından bahisle mağdurdan yarar elde etmeye çalışmasının şantaj suçuna vücut vereceği belirtilmiştir.

Yargıtay 4. C.D., E. 2013/36716, K. 2016/2822, T. 17.02.2016. Kararda; cezaevinde hükümlü olan sanığın, infaz memurunu haksız yere şikayet edip eğer şartlı salıverilmesine yardımcı olmazsa şikayetini geri almayacağı yönündeki ifadelerinin şantaj suçuna vücut verdiği ifade edilmiştir.

²⁰¹ Schönke & Schröder, StGB § 240 Rn. 20; Sinn, StGB § 240 Rn.136.

Ancak burada da sınırsız bir kabul mümkün değildir, örneğin, ileri sürülen maddi hukuk talebi haklı olsa da, şikayet hakkıyla tehdit edilerek, zaten ekonomik açıdan iyi durumda bulunmayan birini, ekonomik çöküşe sürüklemek hukuka aykırı olarak değerlendirilecektir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Sinn, StGB § 240 Rn. 136.

²⁰² Schönke & Schröder, StGB § 240 Rn. 20; Sinn, StGB § 240 Rn. 136. Örneğin, suç sayılan fiilden kaynaklanan bir şikayet hakkıyla, bu fiilden bağımsız bir para alacağı arasında ilişki yoktur. Sinn, StGB § 240 Rn. 136.

kimi hallerde, kullanılma tehdidinde bulunulan hakkın öne sürülmesi; o hakla bağlantılı menfaatin elde edilmesi bakımından gerekli olabilir.²⁰³ Nitekim, tehdit suçunun oluşması açısından düşünüldüğünde de, benzer bir yoruma ulaşmak mümkün görünmektedir. Zira, kişinin hukuken sahip olduğu bir hak veya yetkiyi kullanacağını karşı tarafa bildirmesi, tehdit suçuna vücut vermeyecektir.²⁰⁴ Bu doğrultuda düşünüldüğünde, alacaklının borçluya, borcunu ödememesi durumunda icra takibine başlayacağını söylemesinin tehdit suçu teşkil etmeyeceği anlaşılmaktadır.²⁰⁵

Bu görüşe göre; eğer kişi, şikayette bulunma hakkına sahipse ve talep ettiği menfaat ile şikayete bağlı suç fiili arasında bağlantı bulunuyorsa, şikayette bulunma tehdidi ya da şikayeti geri alma veya şikayetten vazgeçme vaatleriyle elde edilmeye çalışılan menfaatin, cezaya müstehak olmadığı kabul edilmelidir. Örneğin TCK 86/2 hükmünde²⁰⁶ düzenlenen basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek yaralama suçunun mağdurunun; söz konusu suç fiiline yönelik şikayet hakkını kullanmaktan vazgeçmesi karşılığında, yaralama suçunun failinden bir miktar para şeklinde somutlaşan ekonomik bir menfaat elde etmek istemesi durumunda, şantaj suçu oluşmayacaktır. Ancak bu görüş, şikayetten vazgeçme ya da şikayeti geri alma hakları karşılığında talep edilen menfaatin, muhakkak ekonomik nitelikte olması gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla, yaralama suçunun mağdurunun, şikayetten vazgeçmesi karşılığında, yaralama suçunun failinin kendisiyle cinsel ilişkiye girmesini istemesi halinde şantaj suçunun oluşacağı şüphesizdir. Zira, bu ikinci örnekte, şikayete bağlı

---

²⁰³ Schönke & Schröder, StGB § 240 Rn. 20.

²⁰⁴ Sözüer, A.: *Tehdit Suçu*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1994, c. 54, S. 1-4, s. 136.

²⁰⁵ Sözüer, s. 136.

²⁰⁶ “**Madde 86-** (2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur. (Ek cümle:12/5/2022-7406/3 md.) Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz.”

suç fiili ile talep edilen menfaat arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Söz konusu durum; tanıklıktan çekinme hakkına sahip kişinin, lehine tanıklık yapacağı kişinin kendisine bir miktar para vermemesi durumunda, bu hakkını kullanacağı tehdidiyle kıyaslamalı olarak da incelenmelidir. Tanıklıktan çekinme hakkını kullanacağı bahsiyle elde edilmek istenen ekonomik menfaat arasında organik bir bağ bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu örneğin, şantaj suçuna vücut verdiği kuşkusuzdur. Oysa şikayet hakkından vazgeçme karşılığında ekonomik menfaat talep edilmesi örneğinde, elde edilmek istenen menfaat ile kullanılacağı tehdidinde bulunulan hak arasında doğrudan bir organik ilişki mevcuttur. Nitekim şikayet hakkına sahip olan kişinin, yukarıdaki örnekte kendisine TCK 86/2 hükmü doğrultusunda basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek yaralama suçunu işleyen failden talep ettiği ekonomik menfaat, suç fiilinden dolayı uğradığı maddi ve manevi nitelikteki zararın tazminine yöneliktir. Ancak sanık lehine tanıklık yapacak olan sanığın eski eşinin, sanığın kendisine belli bir miktar para vermemesi durumunda, tanıklıktan çekinme hakkını düzenleyen CMK'nın 45. maddesinin²⁰⁷ 1/b hükmü uyarınca tanıklıktan çekinme hakkını kullanacağını söylemesi örneğinde, elde edilmeye çalışılan ekonomik menfaat ile kullanılma tehdidinde bulunulan hak arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır.

---

²⁰⁷ “**Madde 45** – (1) Aşağıdaki kimseler tanıklıktan çekinebilir:

- a) Şüpheli veya sanığın nişanlısı.
  - b) Evlilik bağı kalmasa bile şüpheli veya sanığın eşi.
  - c) Şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy.
  - d) Şüpheli veya sanığın üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları.
  - e) Şüpheli veya sanıkla aralarında evlâtlık bağı bulunanlar.
- (2) Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle tanıklıktan çekinmenin önemini anlayabilecek durumda olmayanlar, kanunî temsilcilerinin rızalarıyla tanık olarak dinlenebilirler. Kanunî temsilci şüpheli veya sanık ise, bu kişilerin çekinmeleri konusunda karar veremez.
- (3) Tanıklıktan çekinebilecek olan kimselere, dinlenmeden önce tanıklıktan çekinebilecekleri bildirilir. Bu kimseler, dinlenirken de her zaman tanıklıktan çekinebilirler.”

Zira bu ikinci örnekte, sanığın eski eşinin, elde edilecek ekonomik menfaat yardımıyla giderebileceği herhangi bir zararı mevcut değildir.

Şikayet hakkının kullanılmasından vazgeçilmesi veya kullanılan şikayet hakkının geri alınması karşılığında, şikayete bağlı suç fiilinin failinden bir ekonomik menfaat talep edilmesinin şantaj suçuna vücut verip vermeyeceği sorunu, uzlaştırma açısından da incelenmelidir. CMK 253 hükmünde düzenlenen uzlaştırma; iddia, savunma ve yargılama makamlarının belirli menfaatler doğrultusunda anlaşıp muhakeme sürecini sonlandırmaları biçiminde tanımlanabilir.²⁰⁸

Uzlaştırmaya tabi kılınabilecek suçlar, CMK'nın 253. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında²⁰⁹ tespit edilmiştir. Hükümden de anlaşılabilirdi üzere, soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar, kural olarak uzlaştırmaya

²⁰⁸ Centel, N. ve Zafer, H.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2021, s. 591. Zafer, H.: *Türk Ceza Hukukunda Fail Mağdur Uzlaşması (TCK m. 73/8)*, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2006, S. 2, s. 119.

Akbulut, B. ve Aksan, M.: Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 27.

²⁰⁹ “**Madde 253-** (1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:

a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı suçlar.

b) Şikâyeteye bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;95

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),

2. Taksirle yaralama (madde 89),

3. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Tehdit (madde 106, birinci fıkra),

4. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),

5. (Ek:17/10/2019-7188/26 md.) İş ve çalışma hürriyetinin ihlali (madde 117, birinci fıkra; madde 119, birinci fıkra (c) bendi),

6. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Hırsızlık (madde 141),

7. (Ek:17/10/2019-7188/26 md.) Güveni kötüye kullanma (madde 155),

8. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Dolandırıcılık (madde 157),

9. (Ek:17/10/2019-7188/26 md.) Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (madde 165),

10. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),

11. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.

c) (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.”

tabidir. Ancak CMK 253/3²¹⁰ hükmünün açık lafzı gereği, cinsel özgürlüğe karşı işlenen suçlar ile ısrarlı takip suçu, muhakeme şartı olarak şikayete bağlı düzenseler bile, uzlaştırmaya tabi sayılmayacaklardır. Dolayısıyla, şikayete bağlı suçların genelinde, failin ve mağdurun, kanunda öngörülen usule uygun biçimde, uzlaştırmacının önünde yaptıkları anlaşmaya hukuki sonuç bağlandığı ve uzlaştırma başarıyla sonuçlandığı takdirde soruşturma evresinde, kovuşturmayaya yer olmadığı kararı; kovuşturma evresinde ise düşme kararı verildiği anlaşılmaktadır.²¹¹ Kanun koyucunun muhakeme şartı olarak şikayete bağlı suçlarda, tarafların anlaşmasına böyle bir etki tanınması, şikayetten vazgeçme ve şikayetin geri alınması haklarını kullanırken de tarafların anlaşmalarına imkan sağlamayı gerektirir. Nitekim, şikayetten vazgeçmenin adli makamların dahil bulunmadan faille mağdur arasındaki bir uzlaşma şekli²¹² olduğu göz önünde tutulduğunda, bu yoruma ulaşmak kolaylaşmaktadır. Dolayısıyla, şikayet hakkından vazgeçmek veya şikayeti geri almak karşılığında, şikayete bağlı suçun failinden bir miktar para talep eden kişinin şantaj suçunu işlemekten ziyade adli makamların huzurunda bulunmadan, adeta faille bir uzlaşma çabası içinde olduğunu söylemek, kanun koyucunun mantığına daha uygun düşmektedir. Ancak örneğin cinsel taciz suçunun mağdurunun da şikayet hakkını kullanma tehdidiyle, cinsel taciz suçunun failinden bir miktar para talep etmesi durumunda, tıpkı yukarıda ele alınan basit tıbbi müdahaleyle giderilen yaralama suçu açısından olduğu gibi, şantaj suçunun gerçekleşmeyeceği kuşkusuzdur. Dolayısıyla kanun koyucunun tercihi nedeniyle CMK 253/3 hükmünde istisna olarak düzenlenen

---

²¹⁰ “**Madde 253-** (3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda ve ısrarlı takip suçunda (madde 123/A), uzlaştırma yoluna gidilemez. (Ek cümle: 26/6/2009 - 5918/8 md.) Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte aynı mağdura karşı işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz.”

²¹¹ Centel ve Zafer, Ceza Muhakemesi, s. 602-603.

²¹² Zafer, *Fail Mağdur Uzlaşması*, s. 121.

suçlar hariç tutulduğunda, tarafların anlaşma yönündeki iradelerini nazara alan uzlaştırma kurumu kanuni bir dayanağa sahipken, şikayet hakkına sahip kişi ile ilgili suçun failinin kendi aralarında anlaşmasının şantaj suçuna vücut vereceğini söylemek yerinde olmayacaktır.²¹³ Bu doğrultuda düşünüldüğünde, şikayetten vazgeçme veya şikayeti geri alma karşılığında belli miktar menfaat talebinde bulunan kişinin davranışının, şantaj suçuna vücut vermeyeceği açıktır.²¹⁴

Elde edilmek istenen menfaatin fahiş nitelikte olması durumunda nasıl bir yorum yapılması gerektiği sorusu da cevaplandırılmalıdır. Bu sorunun cevabına iki temel yanıt verilebilir. Bunlardan ilki, elde edilmek istenen menfaatin fahiş olup olmamasından bağımsız biçimde, menfaat ile kullanılma tehdidinde bulunulan hak arasındaki organik ilişkiyi yeterli saymaktır. Bu görüş doğrultusunda düşünüldüğünde, kendisine yumruk atarak TCK 86/2 hükmünde düzenlenen basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek yaralama suçunu işleyen kişiden, şikayet hakkından vazgeçme karşılığında fahiş bir miktar parasal menfaat talep eden kişi, şantaj suçuna vücut vermiş sayılmayacaktır. Yani, söz konusu örnekte, yaralama suçu mağdurunun elde etmeyi amaçladığı ekonomik menfaatin, uğradığı maddi ve manevi zararlarla sınırlı olması aranmamaktadır.²¹⁵ Konuya ilişkin ikinci yanıt ise, elde edilmek istenen ekonomik menfaatin fahiş nitelikte olması durumunda, menfaat ile kullanılma tehdidinde bulunulan hak arasında organik bir ilişkiden söz edilse bile, şantaj suçunun

---

²¹³ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 134.

²¹⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 134. Yazar, Fransız yargı organlarının uygulamasının da, bu yönde olduğunu belirtmiştir.

²¹⁵ Bu görüşe yönelik, hukukumuzda tazminatın zenginleşme aracı olarak kullanılamayacağı eleştirisinin getirilebileceği düşünülse bile, talep edilen menfaatin doğrudan tazminat niteliği taşımadığı, yalnızca kullanılma tehdidinde bulunulan hak ile elde edilmek istenen menfaat arasındaki organik ilişkiyi kurduğu göz önünde tutulmalıdır. Ayrıca zaten talep edilen menfaatin fahişliği nedeniyle şantaj suçuna vücut verip vermeyeceği, medeni hukukta öne sürülen tazminatın zenginleşme aracı olarak kullanılamayacağı kuralından bağımsızdır.

gerçekleşeceği yönündedir.²¹⁶ Alman doktrinde ağırlıkla savunulan bu görüş, elde edilmek istenen ekonomik menfaat ile şikayet hakkı arasındaki ilişkiyi yeterli saymaz. Şantaj suçunun oluşmadığının söylenilebilmesi için hak ile menfaat arasındaki bu ilişkinin yanında; ekonomik menfaatin, şikayet hakkına sahip kişinin uğradığı maddi ve manevi zararlar orantılı olması gerekmektedir.²¹⁷ Dolayısıyla, bu ikinci görüş benimsenildiği takdirde, kendisine karşı basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek yaralama suçunu gerçekleştiren kişiden, şikayet hakkından vazgeçme karşılığında, on bin Türk lirası talep eden kişi şantaj suçu işlemiş sayılmayacakken on bin dolar talep eden kişinin şantaj suçunu işlediği kabul edilecektir. Nitekim, kendisinden dava yoluyla alınabilecek tazminat tutarını veya uzlaştırmamanın sağlanması için tazmin etmesi gereken mağdurun zararını, yargısal süreç öncesinde yapılan bir anlaşmayla ödeyen kimsenin; bu ödemeyi, irade zorlanması nedeniyle yaptığı düşünülmeyecektir. Oysa, sırf şikayet hakkı kullanılmasının ve dolayısıyla bu hakkın kullanılmasıyla başlayacak yargılama sürecinde, bir ceza davasında sanık sıfatı almanın önüne geçmek için, şikayet hakkı sahibinin zararından çok daha fahiş nitelikte bir tutarı ödemeyi kabul eden kişinin iradesinin zorlanmadığından bahsedilemeyecektir. Elde edilmek istenen menfaatin fahiş nitelikte olup olmadığı, somut olayın şartlarına göre belirlenecektir.²¹⁸

Şikayet hakkından vazgeçilmesi veya kullanılan şikayet hakkının geri alınması karşılığında talep edilen menfaatin fahiş olmaması gerekliliği konusunda benzer bir

---

²¹⁶ Bilge, s. 143.

²¹⁷ Kişinin hukuken kendisine tanınan menfaate kavuşması için kimi hallede bir hakkını kullanma tehdidinde bulunmasının gerekebileceği yönünde bkz.: Schönke & Schröder, StGB § 240 Rn. 20. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, kişinin ancak “kendisine hukuken tanınan” bir menfaate kavuşmak için bir hak kullanma tehdidinde bulunabileceği, yani fahiş menfaat elde edebilmek adına bu yola başvurma hukuka aykırı olacağı yorumu yapılabilir.

²¹⁸ Bilge, s. 143. Yazar, özellikle manevi zararın orantılı olup olmadığının tespitinin uygulamada sorunlara yol açabileceğine dikkat çekmiştir.

yaklaşım, yukarıda ele alınan uzlaştırma kurumunda da kabul görmüştür. Uzlaştırma sonucunda belirlenen edimin yerine getirilmesi, uzlaştırmmanın şartlarından biridir.²¹⁹ Uzlaştırma süreci muhakkak bir edimin yerine getirilmesiyle tamamlanmasa²²⁰ da, onarıcı adalet anlayışının bir yansıması olan uzlaştırmmanın nihai hedefi, suç fiilinin ortaya çıkardığı zararın onarılmasıdır.²²¹ Söz konusu onarımın en temel yolunun da, mağdurun maddi ve manevi zararının tazmini olacağı kuşkusuzdur.²²² Nitekim Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 33. maddesine²²³ göre de “*fiilden kaynaklanan maddî veya manevî zararın tamamen ya da kısmen tazmin edilmesi veya eski hâle getirilmesi*”, uzlaştırma süreci sonunda kararlaştırılabilecek ilk edim türü olarak gösterilmiştir. Doktrinde de, uzlaştırma süreci sonunda tarafların üzerinde anlaşacakları edimin, mümkün olduğunca suç sonrası ortaya çıkan zararın tazminine yönelik olması gerektiği savunulmuştur.²²⁴ Bu nedenle, mağdurun uğradığı zarardan çok daha fahiş nitelikte olan bir menfaat talep etmesi halinde; uzlaştırmacının, edimin

²¹⁹ Aşçı, A.: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Kurumuna Kısa Bir Bakış*, İzmir Barosu Dergisi 2018, S. 87, s. 91.

²²⁰ Akbulut ve Aksan, s. 232

²²¹ Akbulut ve Aksan, s. 228.

²²² Akbulut ve Aksan, s. 228.

Uzlaştırma Yönetmeliğinin, “Edimin konusu”nu düzenleyen 33. maddesinin 2. fıkrasında da bu husus hükme bağlanmıştır:

“**MADDE 33 – (2)** Taraflar uzlaştırma süreci sonunda edimsiz olarak da uzlaşabilirler.”

²²³ “**Edimin konusu**

MADDE 33 – (1) Taraflar uzlaştırma sonunda belli bir edimin yerine getirilmesi hususunda anlaşmaya vardıkları takdirde aşağıdaki edimlerden bir ya da birkaçını veya bunların dışında belirlenen hukuka ve ahlaka uygun başka bir edimi kararlaştırabilirler:

a) Fiilden kaynaklanan maddî veya manevî zararın tamamen ya da kısmen tazmin edilmesi veya eski hâle getirilmesi,
b) Mağdurun veya suçtan zarar görenin haklarına halef olan üçüncü kişi ya da kişilerin maddî veya manevî zararlarının tamamen ya da kısmen tazmin edilmesi veya eski hâle getirilmesi,
c) Bir kamu kurumu veya kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluş ile yardıma muhtaç kişi ya da kişilere bağış yapmak gibi edimlerde bulunulması,
ç) Mağdur, suçtan zarar gören, bunların gösterecekleri üçüncü şahıs veya bir kamu kurumu ya da kamu yararına hizmet veren özel bir kuruluşun belirli hizmetlerinin geçici süreyle yerine getirilmesi,
d) Topluma faydalı birey olmayı sağlayacak bir programa katılımın sağlanması,
e) Mağdurdan veya suçtan zarar görenden özür dilenmesi.

(2) Taraflar uzlaştırma süreci sonunda edimsiz olarak da uzlaşabilirler.”

²²⁴ Akbulut ve Aksan, s. 235.

orantılı olması gerektiği konusunda uyarıda bulunması beklenmektedir.²²⁵ Şikayetin geri alınması veya şikayetten vazgeçilmesi karşılığında belli miktar menfaat talep edilmesi durumunun uzlaştırmayla benzerliğine yukarıda değinilmişti. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, şikayetin geri alınması veya şikayetten vazgeçilmesi karşılığında talep edilen miktarın, şikayet hakkına sahip kişinin uğradığı maddi ve manevi zararlar orantılı olması gerektiği yorumu yapılabilecektir.

Benzer bir kabul, İngiliz hukukunda da mevcuttur.²²⁶ Criminal Law Act of 1967’de yargı organlarını yanıltmak amacıyla yalan beyanda bulunmak suç olarak düzenlenmiştir. Ancak kişinin işlenmiş bir suç sonucunda zarar görmesi ihtimalinde; söz konusu suçun failinin, mağdurun zararını tazmin etmesi durumunda, mağdurun bu suçu ve suçun failini yetkili makamlara bildirmemesi, cezai yaptırıma bağlanmamıştır.²²⁷ Her ne kadar bu düzenlemede, suçun mağdurunun zararının tazminini hangi tarafın önerdiği anlaşılmassa da²²⁸ mağdurun uğradığı zararlar orantılı

---

²²⁵ Akbulut ve Aksan, s. 235.

²²⁶ Clark, M.: *There Is No Paradox of Blackmail*, Analysis 1994, Vol. 54, No. 1, s. 56.

²²⁷ Criminal Law Act 1967

5. Penalties for concealing offences or giving false information

(1) “Where a person has committed [F16a relevant offence], any other person who, knowing or believing that the offence or some [F17other relevant offence] has been committed, and that he has information which might be of material assistance in securing the prosecution or conviction of an offender for it, accepts or agrees to accept for not disclosing that information any consideration other than the making good of loss or injury caused by the offence, or the making of reasonable compensation for that loss or injury, shall be liable on conviction on indictment to imprisonment for not more than two years.”

²²⁸ Nitekim bu teklifi doğrudan fail yaptıysa, kendi yaptığı teklif sonucunda iradesinin zorlanması mümkün olmayacağından şantaj suçunun işlendiğinden bahsedilemeyecektir. Ancak bu teklifi mağdur yaptıysa, o zaman failin iradesi üzerinde bir zorlama teşkil edebileceğinden, şantaj suçunun oluşacağı söylenebilir. Ancak gerek Alman hukukundaki kabul gerekse İngiliz hukukundaki düzenlemeden hareketle, böyle bir teklifin mağdurdan geldiği durumlarda da, eğer istenen tutar zararın tazminiyle orantılıysa şantaj suçunun oluşmayacağı kabul edilmelidir.

“...saniğin, borçlu olduğu ve kendisini başka bir soruşturma dosyasından şikayet eden müştekiye şikayetinden vazgeçmesi durumunda borcunu ödeyeceğini bildirmesi eylemi haksız bir çıkar sağlama amacına yönelik olmadığı gibi yapmaya hakkı olduğu bir eylem” niteliğinde bulunmadığı, buna göre şantaj suçunun yukarıda açıklanan unsurunun gerçekleşmediği gözetilmeden şantaj suçundan mahkumiyet hükmü kurulması...” bozmayı gerektirmektedir. Yargıtay 4. C.D., E. 2012/24960, K. 2014/9657, T. 27.03.2014.

bir maddi menfaat elde etmesi karşılığında, kendisine karşı işlenen suçu yetkili makamlara bildirmemesi, cezaya müstehak görülmemiştir.²²⁹ Bu doğrultuda düşünüldüğünde; mağdurun, suç fiili nedeniyle uğradığı zararı, yargılama öncesinde tazmin çabasının cezayı gerektirmeyeceği yönündeki görüşün kabul edildiği söylenebilir. Dolayısıyla, İngiliz hukukundaki söz konusu düzenlemeden hareketle, kendisine karşı şikayete bağlı bir suç işlenen mağdurun, zararının tazmin edilmesi karşılığında şikayet hakkından vazgeçeceğini bildirmesinin, şantaj suçuna vücut vermeyeceği iddiasının yerindeliği ortaya konulabilir.

Ayrıca, benzer bir yorum, borçlar hukukunda irade bozukluğu hallerinden olan korkutma açısından da yapılmaktadır. Nitekim korkutmanın koşullarını hükme bağlayan Türk Borçlar Kanunu'nun 38. maddesinin²³⁰ ikinci fıkrası, bir hakkın veya kanundan kaynaklanan bir yetkinin kullanılacağından bahisle, karşısındakinin iradesini korkutma yoluyla sakatlamayı düzenlemektedir. Hükme bakıldığında, korkutma yoluyla karşı tarafın iradesinin sakatlandığından bahsedilebilmesi için bir hakkın veya kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağı tehdidiyle, karşı tarafın zor durumda kalmasından aşırı bir menfaat sağlanmasının arandığı anlaşılabacaktır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, bir hakkın veya kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağından bahisle yapılan tehdit sonucu, karşı tarafı zor durumda bırakacak nitelikte aşırı bir menfaat elde edilmiyorsa TBK 38/2 hükmünde yer alan korkutma

---

Bu kararda, belli miktar para ödeme teklifi şikayet edilen kimseden gelmektedir. Dolayısıyla, doğrudan belli miktar para ödeme teklifinde bulunan kişi, halihazırda şikayet edilen kişi olduğundan, para ödeme teklifinin bu kişinin iradesini sakatladığından bahsedilemeyecektir.

²²⁹ Amerikan hukukundaki benzer yönde görüş için bkz.: Lindgren, s. 679.

²³⁰ “**Madde 38-** Korkutulan, içinde bulunduğu durum bakımından kendisinin veya yakınlarından birinin kişilik haklarına ya da malvarlığına yönelik ağır ve yakın bir zarar tehlikesinin doğduğuna inanmakta haklı ise, korkutma gerçekleşmiş sayılır.

Bir hakkın veya kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağı korkutmasıyla sözleşme yapıldığında, bu hakkı veya yetkiyi kullanacağını açıklayanın, diğer tarafın zor durumda kalmasından aşırı bir menfaat sağlamış olması hâlinde, korkutmanın varlığı kabul edilir.”

gerçekleşmiş olmayacaktır.²³¹ Dolayısıyla, gerek ceza hukukunda şantaj suçundan gerekse borçlar hukukunda irade bozukluğu hallerinden korkutmadan bahsedilebilmesi için kullanılacağı söylenen hak veya yetki ile elde edilmek istenen menfaat arasında bir bağlantı bulunduğu takdirde; menfaatin, tehdide maruz kalan tarafı zor durumda bırakacak biçimde fahiş bir nitelikte olmasının arandığı düşünülebilir.

Ancak Alman hukukunda genel anlamda kabul gören bu yaklaşım; durumun uzlaşma kurumuyla benzerliği ve hukuk düzeninin tekliği düşüncesi doğrultusunda TBK 38'deki irade bozukluğu düzenlemesinden hareketle, benimsenebilir gibi görünse de; söz konusu dayanakların bir fiili suç olarak öngörmek için yeterli olup olmadığı ele alınmalıdır. Özellikle manevi zararın miktarının bir yargı kararı olmadan tespit edilebilmesinin güçlüğü karşısında²³², taraflar arasındaki bir uyuşma teklifini, suç saymanın isabeti tartışmaya açıktır. Ayrıca, şikayetten vazgeçmenin ve şikayetin geri alınmasının şarta bağlanabileceği görüşü doktrinde ağırlıklı olarak benimsenmektedir.²³³ Bu görüş doğrultusunda düşünüldüğünde, kendisine karşı şikayete bağlı suç işlenen mağdurun; şikayet hakkından vazgeçmeyi veya kullandığı şikayet hakkını geri almayı belli bir menfaatin kendisine ödenmesi şartına bağlamasının, şantaj suçuna vücut vermeyeceği düşünülebilir.

Yargıtay kararları incelendiğinde ise, tartışılan durum doğrudan ele alınmasa bile; kişilerin haklarını elde edebilmek amacıyla şikayette bulunacakları yönündeki ifadelerinin zorlama niteliğini haiz olmaktan ziyade, söz konusu hakka ulaşmak için

---

²³¹ Avcı, M. Ö.: *İrade Bozukluğu Hallerinden Korkutmanın Hukuka Aykırılığı*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2021, c. 27, S. 1, s. 651.

²³² Bilge, s. 143.

²³³ Güngör, Şikayet Kurumu, s. 82.

kullanılan bir yol olduğu, dolayısıyla da suçta vücut vermeyeceği şeklindeki tespitlere rastlanmaktadır.²³⁴

Dolayısıyla, her ne kadar şikayet hakkını kullanma tehdidiyle şikayete bağlı suçun failinden menfaat temin etmeye çalışmak TCK 107/1'deki tipik fiile uygun görünse de²³⁵; söz konusu durum, adeta uzlaşma niteliğinde olup şikayete bağlı suç fiilinin mağdurunun, uğradığı zararı tazmin için faille anlaşmasına hizmet etmektedir.²³⁶ Bu doğrultuda düşünüldüğünde, şikayete bağlı suç fiilinin mağdurunun eyleminin zorlama niteliğinde olmaktan ziyade, zararını tazmin etme biçiminde somutlaştığı anlaşılacak ve dolayısıyla suç teşkil etmediği düşünülecektir. Bu kabulün ardından, talep edilen menfaatin fahiş olması durumunda; söz konusu talebin şantaj suçuna vücut verip vermeyeceği ele alınmalıdır. Durumun uzlaşma kurumuyla benzerliği ve hukuk düzeninin tekliği düşüncesi doğrultusunda TBK 38'deki irade bozukluğu düzenlemesinden hareketle, fahiş menfaat talep etmenin, şantaj suçu oluşturacağı düşünülebilir. Ancak Yargıtay kararlarına da bakıldığında; taraflar arası anlaşmaya hizmet eden bir teklifin, fahiş sayılabilecek bir menfaat talep edildiği

---

²³⁴ Yargıtay'ın, şikayeti geri almanın bir bedel karşılığında yapılabileceği ve böyle bir durumda söz konusu şartın ahlak ve adaba aykırı sayılamayacağı yönünde bir kararı da bulunmaktadır. Yargıtay CGK, T. 23.3.1970, 124/2394. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Güngör, Şikayet Kurumu, s. 83.

Benzer yönde bkz.: Yargıtay 4. C.D., E. 2013/8310, K. 2014/13395, T. 24.4.2014. Kararda; sanığın, çalıştığı şirketten çıkarılmasının ardından kendisine tazminat ve sigorta alacağının ödenmemesi nedeniyle şirkete yazdığı mektupta yer alan "... parayı benim hesabıma yatırmazsanız 2007 yılında size Samsun'dan topladığım KDV fazlası faturaları maliyeye şikayet etmemi istemiyorsanız kestiğiniz parayı gönderiniz, ama göndermeseniz de olur, zaten maliye ihbarcıya tahsil ettiği paranın %10'nu veriyor." biçimindeki sözlerin TCK'nın 107/1 maddesinde düzenlenen şantaj suçunun kanuna aykırı ya da yükümlü olunmayan bir hususun yerine getirilmesini sağlamak için zorlama niteliğinde olmadığı ve hakkını aramaya yönelik olduğu gözetilmeden, yasal olmayan gerekçeyle mahkumiyet hükmü kurulduğu ifade edilmiştir.

Her ne kadar, bu karardaki şikayet, bir muhakeme şartı olan şikayet olmasa da, karar; Yargıtay'ın konuya ilişkin yaklaşımını göstermesi açısından önemlidir.

²³⁵ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 144.

²³⁶ Taner, Şantaj Suçu, s. 134.

durumda dahi, suç teşkil etmeyeceği yorumunun yapılabileceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, söz konusu ikinci yorumun, uygulamada daha çok benimsendiği söylenebilir.

Bu noktada, resen soruşturulup kovuşturulan bir suçun işlendiğinin öğrenilmesi ihtimali ayrıca ele alınmalıdır. TCK'nın 278. maddesinde²³⁷ “Suçu Bildirmeme Suçu” düzenlenmektedir. İlgili hükme bakıldığında, hukuk sistemimizde halihazırda işlenmekte olan ya da tamamlanmasına rağmen son bulmamış olan suç fiillerinden haberdar olan kimselerin, söz konusu durumu ilgili mercilere bildirmekle yükümlü oldukları anlaşılabilecektir.²³⁸ Ancak işlenmiş ve ortaya çıkardığı neticeler bağlamında son bulmuş bir suçu bildirmek, bir yükümlülüğün ziyade hak olarak değerlendirilebilecektir.²³⁹ Dolayısıyla, kişinin gerek TCK 278. madde hükmü kapsamında değerlendirilebilecek bir suç fiili için öngörülen suçu bildirme yükümlülüğünü yerine getireceğini gerekse ortaya çıkardığı sonuçlarla birlikte tamamen son bulmuş bir suç fiili için ihbar hakkını kullanacağını belirtmesi, şantaj suçunu meydana getirmeyecektir.²⁴⁰ Oysa, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, kişinin resen soruşturulup kovuşturulan bir suç işlendiğini öğrenmesi üzerine, kendisine bir menfaat sağlamadığı takdirde, suçun failini ihbar edeceğini söylemesi şantaj suçuna vücut verecektir.²⁴¹ 765 sayılı mülga TCK döneminde ise öğretideki

---

²³⁷ “**Madde 278-** İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

Mağdurun onbeş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.

Tanıklıktan çekinebilecek olan kişiler bakımından cezaya hükmolunmaz. Ancak, suçu önleme yükümlülüğünün varlığı dolayısıyla ceza sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır.”

²³⁸ Toroslu ve Toroslu, Özel Hükümler, s. 329.

²³⁹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 133.

²⁴⁰ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 133- 134.

²⁴¹ Gökçen, *Hürriyete Karşı Suçlar*, s. 2772. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 134.

Yargıtay 4. C.D., E. 2021/10406, K. 2022/5739, T. 23.02.2022.

Fletcher, s. 1618.

hakim görüş, söz konusu örneğin 188. madde²⁴² kapsamında değerlendirilmesi yönündeydi.²⁴³

Kişinin hukuka aykırı bir durumun gerçekleşmesini önlemek için bir hakkını kullanacağını ya da kullanmayacağını veya bir yükümlülüğünü yerine getireceğini veya getirmeyeceğini bildirmesi şantaj suçuna vücut vermeyecektir.²⁴⁴ Örneğin belediye başkanının gerekli izinler alınmadan yapılan bir inşaat için yıkım kararı vermediğini öğrenen bir belediye meclisi üyesinin, belediye başkanının görevinin gereklerine uygun davranmaması halinde muhalefetle işbirliği yapacağını söylemesi, suç teşkil etmeyecektir.²⁴⁵ Bu durumun, madde gerekçesinde şantaj suçuna örnek gösterilen belediye meclisi üyesinin, yaptırdığı kaçak inşaatı yıktırması halinde belediye meclisinde muhalefetle işbirliği yapacağını, belediye başkanına söylemesi ihtimalinden farkı, kolaylıkla anlaşılır niteliktedir.²⁴⁶ Nitekim bu ikinci örnekte, belediye meclisi üyesi, mevzuta aykırı şekilde yaptırdığı inşaatın varlığını sürdürebilmesini belediye başkanını tehdit ederek sağlamaya çalışırken ilk örnekte, halihazırda mevzuata aykırı inşa edilmiş bir yapının yıkımının gerçekleşmesi için muhalefetle işbirliği yapacağını belirtmektedir.

Hakkın veya yükümlülüğün hangi hukuk dalından kaynaklandığı önem teşkil etmemektedir. Hakkın veya yükümlülüğün varlığı, hukuk düzenine göre tespit

---

²⁴² “**Madde 188- (1)** Bir kimse bir şeyi işlemek veya işlemesine müsaade etmek ya da o şeyi işlememeye mecbur etmek için diğer bir kimseye zor kullanır veya onu tehdit eder veya yetkisi olmadan veya yasalara aykırı olarak bir konuda bilgi vermesini veya inancını veya siyasî veya sosyal görüşünü açıklamasını isterse altı aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan üç bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.”

²⁴³ Erem, F.: *Tehdit ve Cebir Kullanma Suçu*, Adalet Dergisi 1952, S. 7, s. 874. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 134.

²⁴⁴ Üzülmez, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 153. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 132.

²⁴⁵ Üzülmez, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 153.

²⁴⁶ Bkz. Madde gerekçesi.

edilecektir.²⁴⁷ Ancak bu hak veya yükümlülüğe ilişkin tehdidin, mağdurun iradesi üzerinde zorlayıcı bir etkiye sahip olması gerekir.²⁴⁸ Bir başka deyişle, failin ifadeleri, mağdurun irade özgürlüğünü ihlal etmeye elverişli olmalıdır.²⁴⁹ Aksi takdirde, söz konusu ifadeler herhangi bir suça vücut vermeyecektir. Nitekim, haber verme hakkını kullanan bir gazetecinin, bir iş insanının yolsuzluk yaptığına dair belgeleri gazetede yayımlamaması karşılığında bir miktar para talep etmesinin şantaj suçuna vücut verdiği kuşkusuzdur. Oysa, örnek tersine çevrildiğinde, yani belgeleri yayımlamaması karşılığında gazeteciye doğrudan para vermeyi iş insanı teklif ettiğinde, suç fiili oluşmamaktadır. Böyle bir sessizlik anlaşmasının şantaj suçu teşkil etmemesinin nedeninin, bu durumda menfaat sağlayan kişinin iradesinin zorlanma tehdidiyle karşı karşıya kalmaması olduğu düşünülebilirse de,²⁵⁰ söz konusu eylemin suça vücut vermemesinin temel sebebi, bir hak veya yükümlülük olmadan menfaat temini sağlanmaya çalışılmasıdır.²⁵¹

Zira kullanılacağı ya da kullanılmayacağı belirtilen her hak veya yerine getirileceği ya da getirilmeyeceği söylenen her yükümlülük mağdurun iradesini zorlayabilecek nitelikte değildir.²⁵² Örneğin, ev sahibi, kendisine tahliye taahhüdü

---

²⁴⁷ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 111. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 145. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131.

²⁴⁸ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 145. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131.

²⁴⁹ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 111. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131. Bilge, s. 142.

²⁵⁰ Block, W., Kinsella, N. S., & Hoppe, H.-H.: *The Second Paradox of Blackmail*, Business Ethics Quarterly 2000, Vol. 10, No. 3, 595. Yazarlar her ne kadar şantajın da suç teşkil etmemesi gerektiğini savunsalar da sessizlik anlaşması ve şantaj arasındaki temel ayrımı, söz konusu fiillerin kişinin irade hürriyeti üzerindeki etkisi olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Shaw, J. R.: *The Morality of Blackmail*, Philosophy & Public Affairs 2012, Vol. 40, No. 3, s. 173. Yazar, sessizlik anlaşması ve şantaj arasındaki ayrıma dikkat çekmiş ve aralarındaki temel farkın; ilkinde kişinin bir teklif ileri sürmesiyken ikincisinde ise tehditte bulunması olduğuna belirtmiştir.

Yargıtay'ın benzer yöndeki kararı için bkz.: Yargıtay 4. C.D., E. 2012/24960, K. 2014/9657, T.

27.03.2014. Yargıtay, söz konusu kararda, sanığın; kendisini şikayet eden müştekiye, şikayetin geri alırsa borcunu ödeyeceğini bildirmesinin şantaj suçuna vücut vermeyeceğini belirtmiştir.

²⁵¹ Bilge, s. 141.

²⁵² Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 145.

vermiş olan kiracısını evden çıkarmak için kirada fahiş bir artırıma gitse bile, bu durum kiracının başka bir ev tutması şeklinde tezahür edebilecek özgür iradesini elinden almadığından şantaj suçu gerçekleşmeyecektir.²⁵³ Dolayısıyla hakim, somut olayın özelliklerine göre, failin mağdurun iradesine yönelik ifadelerinin şantaj suçuna vücut verip vermeyeceğini değerlendirecektir.²⁵⁴

Failin ifadelerinin mağdurun iradesini zorlayacak nitelikte olması gerekliliği bu şekilde vurgulandıktan sonra, söz konusu zorlamanın gerçekleşmesinin failin irade hakimiyeti sınırları dahilinde olması şartı da belirtilmelidir. Nitekim gerçekleşmesi failin iradesine bağlı gelecekteki bir kötülüğü muhtemel göstermek suretiyle işlenen tehdit suçunun²⁵⁵ özel bir düzenlemesi niteliğinde olan şantaj suçu açısından da böyle bir tespitle bulunulması makuldür çünkü gerçekleşmesi failin hakimiyetinde olmayan bir durumdan bahisle; failin, mağdurun irade özgürlüğünü etkilemesi mümkün değildir.²⁵⁶ Bu duruma örnek olarak, failin gerçekte sahip olmadığı bir hak veya yükümlülüğten bahisle mağdurun iradesini etkilemesi ihtimali gösterilebilir. Böyle bir ihtimalde, şantaj suçu fiiline vücut veren davranış gerçekleşmemiş olacaktır. Ancak failin, mağdurun iradesini etkileyerek elde ettiği menfaate ve somut olayın özelliklerine göre dolandırıcılık suçu gibi başka bir suç fiilinin de gerçekleşmesi ihtimali gündeme gelebilecektir.²⁵⁷ Örneğin, bir muhakeme şartı olarak şikayete bağlanmış bir suç fiilinin gerçekleştiğinden haberdar olan ancak şikayet hakkı

---

²⁵³ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131.

Shaw, s. 170.

²⁵⁴ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 146. Bilge, s. 142.

²⁵⁵ Toroslu ve Toroslu, *Özel Hükümler*, s. 80.

²⁵⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131.

²⁵⁷ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 131. Bilge, s. 141.

bulunmayan bir kimsenin, söz konusu suç fiilinin failinden şikayette bulunmaması karşılığında belli bir miktar para alması durumunda dolandırıcılık suçu oluşacaktır.²⁵⁸

Failin bir hakkına veya yükümlülüğüne ilişkin açıklamaların ardından mağdurun iradesinin ne doğrultuda zorlanacağı da ele alınmalıdır. Bu bağlamda ilk ihtimal, mağdurun kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yükümlü olduğu bir şeyi yapmamaya zorlanmasıdır.²⁵⁹ Bu ihtimale örnek olarak, tanıklıktan çekinme hakkına sahip kişinin, mağdura, kendisiyle cinsel ilişkiye girmezse çekinmeyerek aleyhine tanıklık yapacağını söylemesi gösterilebilir.²⁶⁰ Böyle bir durumda, fail mağduru yükümlü olmadığı bir davranışta bulunmaya zorlamaktadır. Şantaj suçu, aşağıda daha detaylı bir biçimde değerlendirileceği üzere, sırf davranış suçu olduğundan verilen örnekte failin mağdura cinsel ilişki karşılığında tanıklıktan çekinme teklifinde bulunmasıyla suç tamamlanacaktır. Bir başka ifadeyle, şantaj suçunun gerçekleştiğinden bahsedilebilmesi için mağdurun yükümlü bulunmadığı bir davranış olan cinsel ilişkiye girmesi gerekmemektedir.²⁶¹ Eğer mağdur, iradesinin zorlanması nedeniyle cinsel ilişkiye girerse artık şantaj suçundan cezalandırılmayacak, tehdit ve tehdidin özel bir görünümü olan şantaj suçu, cinsel suçlarda mağdurun iradesini ortadan kaldırmada kullanılan vasıtalarından olduğundan²⁶² yalnızca cinsel saldırı suçundan hüküm kurulacaktır.²⁶³

---

²⁵⁸ Benzer yönde bir örnek için bkz. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 132.

²⁵⁹ Hükmün, “kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yükümlü olduğu bir şeyi yapmamaya (...) zorlayan” biçiminde kaleme alınması gerekliliğine yukarıda değinilmişti. Aynı yönde görüşler için bkz.: Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 426. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 130-131.

²⁶⁰ Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 426. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 144.

²⁶¹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 135.

²⁶² Toroslu ve Toroslu, *Özel Hükümler*, s. 61. Hafızogulları ve Özen, *Özel Hükümler*, s. 162.

²⁶³ Taner, F. G.: *Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar*, 3. Baskı, Ankara 2023, s. 143. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 135.

İkinci hipotez ise, failin mağdurdan bir çıkar elde etmeyi amaçlamasıdır. İlk hipoteze kıyasla gerçekleşme ihtimali çok daha yüksek olan bu ikinci durumda²⁶⁴ şantaj suçunun oluşabilmesi için söz konusu çıkarın haksız nitelikte olması gerekir.²⁶⁵ Bir başka deyişle, failin hakkı olan bir menfaati elde etmek amacıyla bir hakkını veya yükümlülüğünü kullanacağını ya da kullanmayacağını bildirmesi şantaj suçuna vücut vermeyecektir.²⁶⁶

Mağdurdan elde edilmek istenen çıkarın niteliğine de değinilmelidir. Bu bağlamda, öncelikle, maddi yani ekonomik nitelikte bir çıkarın şart olduğu belirtilmelidir. Doktrinde haksız çıkar kavramının, maddi nitelikteki menfaatlerden daha geniş düşünülmesi gerektiği görüşü²⁶⁷ de savunulmaktadır. Bu görüşe göre; şantaj, malvarlığına değil, irade hürriyetine karşı işlenen bir suç olduğundan failin elde etmeyi amaçladığı çıkarın sadece maddi nitelikte olabileceğini kabul etmek, suçun koruma alanını daraltacaktır.²⁶⁸ Dolayısıyla, failin, şantaj suçuyla elde etmek istediği menfaat bir miktar para şeklinde maddi nitelikte olabileceği gibi, mağdurla cinsel ilişkiye girmek şeklinde ekonomik niteliği haiz olmayan bir menfaat de olabilir.²⁶⁹

---

²⁶⁴ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, s. 426.

²⁶⁵ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 153. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 134.

²⁶⁶ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 153. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 134.

²⁶⁷ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 153. Bilge, s. 145. Demirkol, N.: Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2017, s. 69-70.

Karakaş, E.: Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015, s. 36-37. Soytürk, M.: Şantaj Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2021, s. 55.

²⁶⁸ Soytürk, s. 55.

²⁶⁹ Yargıtay 4. C.D., E. 2020/30685, K. 2022/12119, T. 12.05.2022.

Yargıtay 4. C.D., E. 2021/7271, K. 2022/15277, T. 15.06.2022. İlgili kararda sanık, eski kız arkadaşı olan mağdur ile ilişkisini devam ettirebilmek adına suç fiilini gerçekleştirmektedir.

Yargıtay 4. C.D., E. 2021/6332, K. 2021/12389, T. 07.04.2021. İlgili kararda suça sürüklenen çocuk, mağdur ile arkadaşlığını devam ettirebilmek adına, mağdurun kendisinde olan fotoğraflarını internet ortamında paylaşacağını söylemiştir.

Yargıtay 4. C.D., E. 2021/5311, K. 2022/4155, T. 09.02.2022. İlgili kararda, birlikte olan sanık da mağdur da farklı kişilerle evlidir. Mahkeme, sanığın mağdurla olan ilişkisini devam ettirebilmek adına yaşadıklarını mağdurun eşiyle paylaşacağını söylemesi şantaj suçuna vücut vereceğini belirtmiştir.

Doktrinde savunulan çıkarın muhakkak maddi niteliği haiz olması gerektiği görüşü,²⁷⁰ kanaatimce, daha isabetlidir. Maddi çıkar haricindeki çıkarlar, ilk hipotez olan yapma veya yapmama kapsamında değerlendirilmelidir.²⁷¹ Nitekim, failin mağduru kendisiyle cinsel ilişkiye girmeye zorlaması durumu, ilk hipotez kapsamında ele alınmalıdır. Zira böyle bir durumda, fail, mağduru; yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya zorlamış olacaktır. Dolayısıyla, çıkarı yalnızca maddi olarak değerlendirmemek, fıkra da sayılan seçimlik hareketler arasındaki anlamsal farkı yok edebilecek niteliktedir.²⁷² Zira failin elde ettiği maddi nitelikte olmayan menfaatler, zaten ilk fıkra da öngörülen yapma veya yapmama hipotezi bağlamında değerlendirilebilecektir.

Şantaj suçunun sırf davranış suçu olduğuna yukarıda değinilmişti. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, suçun tamamlanması için failin haksız çıkarı elde etmesinin gerekli olmadığı anlaşılabilecektir.²⁷³ Failin haksız bir çıkarı elde etmek amacıyla mağdurun iradesini zorlaması suçun tamamlanması için yeterlidir. Mağdurdan elde edilmek istenilen haksız çıkar, doğrudan failin lehine olabileceği gibi üçüncü bir kişi lehine de olabilir.²⁷⁴

Hükmün ilk fıkrasında öngörülen suç hipotezine vücut veren davranışın incelenmesinin ardından, ikinci fıkra da düzenlenen davranış da ele alınmalıdır. Şantaj suçunu hükme bağlayan TCK 107. maddenin ikinci fıkrasında davranış, *“kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde*

---

²⁷⁰ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 135.

²⁷¹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 135.

²⁷² Taner, *Şantaj Suçu*, s. 135.

²⁷³ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136.

²⁷⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136.

bulunulması” şeklinde ortaya konulmuştur. Hükümden de anlaşılacağı üzere, ilgili hipotez de, tıpkı ilk hipotez gibi, hareket suçu niteliğindedir. Zira “açıklamak” veya “isnat etmek”, doğrudan dış dünyaya yansıyan aktif bir vücut devinimini gerektirmektedir, ihmalle gerçekleştirilmeleri mümkün değildir.

Hüküm incelendiğinde, şantaj suçuna yönelik ilgili hipotezin seçimlik hareketli bir suç fiili teşkil ettiği anlaşılacaktır. Nitekim düzenlemede, failin mağdura “açıklama” veya “isnat etme” tehdidinde bulunması halinde söz konusu hipotezin gerçekleşeceği belirtilmiştir. Dolayısıyla, failin mağdurun irade hürriyetine yönelik tehditte bulunabileceği iki hipotez, seçimlik olarak kanunda öngörülmüştür.²⁷⁵

Suçta vücut veren seçimlik hareketler açıklanmadan önce, şeref ve saygınlık kavramları ele alınmalıdır. Şeref, “başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı manevi değer; onur” anlamına gelirken saygınlık ise “saygı görme, değerli, güvenilir olma durumu; haysiyet, itibar, izzetüikbal, prestij” biçiminde açıklanmaktadır.²⁷⁶

TCK 107/2 hükmünde öngörülen suç hipotezi bağlamında gerçekleştirilebilecek seçimlik hareketlerden ilki, “*şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hipotezde mağdur, geçmişte yaşanan gerçek bir hususun açıklanmasıyla tehdit edilmektedir çünkü mantık kuralları doğrultusunda bir hususun açıklanabilmesi için onun geçmişte yaşanıp bitmiş gerçek bir olaya dayanması gerekmektedir.²⁷⁷ Ancak failin, halihazırda yaşanan bir olaya dayanan hususu da açıklama tehdidinde bulunması mümkündür.²⁷⁸ Söz konusu hipotezin oluşması bakımından açıklama tehdidinde bulunulan olayın

²⁷⁵ Bilge, s. 144. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141.

²⁷⁶ Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.02.2024)

²⁷⁷ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 147.

²⁷⁸ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 147.

gerçekleşmesinde failin bir etkisinin bulunup bulunmaması önem arz etmemektedir.²⁷⁹

Dolayısıyla, mağdur kendisini şeref ve saygınlığına zarar verebilecek nitelikteki bir duruma sokmuş dahi olsa, failin söz konusu duruma ilişkin bilgisini kullanarak mağduru tehdit etmesi, şantaj suçuna vücut verecektir.²⁸⁰ Örneğin, eşini aldatan bir erkeğe kendisine bir miktar para vermediği takdirde durumdan eşini haberdar edeceğini söyleyen kişi, şantaj suçunu işlemiş sayılacaktır.

Açıklama tehdidinde bulunulan hususların, diğer kişilerce bilinmeyen olaylara ilişkin olması gerekir.²⁸¹ Herkes tarafından bilinen bir olayı açıklayacağını söylemek, zaten mağdurun iradesini etkileyebilecek niteliğe sahip olmayacaktır. Ancak çok fazla kişi tarafından bilinmeyen veya unutulmak üzere olan hususları açıklamak, mağdurun irade hürriyetini etkileyebileceğinden şantaj suçuna vücut verebilecektir.²⁸²

TCK 107/2 hükmünde suça vücut veren seçimlik hareketlerden ikincisi ise “*şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların ... isnat edileceği*” tehdidinde bulunmaktır. Isnat etmek, “dayandırmak, iftira etmek” anlamlarını taşımaktadır.²⁸³ Söz konusu seçimlik hareket, şeref veya saygınlığa zarar verecek nitelikteki hususları açıklama tehdidinden farklı olarak, gerçek olaylara dayanmaz.²⁸⁴ Bu doğrultuda düşünüldüğünde, gerçek hususlar için açıklama, gerçek olmayan hususlar için ise isnat etme tehdidinin yapıldığı söylenebilir.²⁸⁵ Ancak tabii ki isnat edileceği tehdidinde bulunulan uydurma olayların makul ölçüde inandırıcı nitelikte

²⁷⁹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 148.

²⁸⁰ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 148.

²⁸¹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141.

²⁸² Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141.

²⁸³ Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.02.2024)

²⁸⁴ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 148-149.

²⁸⁵ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 103. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 148-149.

olması gerekmektedir. Nitekim uydurma olduğu açık olan bir hususu isnat etme tehdidinde bulunmanın, mağdurun iradesi üzerinde zorlayıcı bir etkiye sahip olması beklenemez.²⁸⁶ Örneğin, ilgili tarihlerde Ankara’da olduğu bilinen bir kimseyi; başka bir şehirde yapılan, uyuşturucu kullanılan bir ev partisine katıldığından bahisle tehdit etmeye çalışmak şantaj suçuna vücut vermeyecektir.

Hükümde, mağdurun şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların hangi yollarla açıklanacağı veya isnat edileceği belirtilmemiştir. 765 sayılı mülga TCK’nın 192. maddesinde “*neşir yolu ile veya her ne suretle olursa olsun açıklama*” ifadeleriyle söz konusu tehdidin hangi yolla yapılacağı açıkça hükme bağlanmışken 5237 sayılı TCK’da mağdurun iradesine yönelik tehdidin nasıl açıklanacağı veya isnat edileceğine ilişkin herhangi bir belirleme bulunmamasının iki hüküm arasında bir farka işaret edip etmediği de ele alınmalıdır. 5237 sayılı TCK’nın 107/2 hükmünde suça vücut veren tehdidin ne şekilde yapılması gerektiğine ilişkin herhangi bir düzenlemenin yer almaması, herhangi bir yolla yapılan tehdidin şantaj suçunu oluşturan davranışı ortaya koyabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, 765 sayılı mülga TCK’daki düzenleme ile 5237 sayılı yürürlükteki TCK’daki hüküm, bu yönüyle paraleldir. Mağdurun iradesini etkilemeye yönelik ifadelerin hangi yolla iletileceğinin suçun oluşumu bakımından bir önem teşkil etmemesi; suça vücut veren bildirimin sözlü olabilmesinin yanı sıra, yazıyla, sembollerle veya jest ve mimiklerle de yapılabileceğini göstermektedir.²⁸⁷ Ayrıca tehdidin doğrudan fail tarafından mağdura iletilmesine de gerek yoktur. Fail, suça vücut veren tehdidi, üçüncü kişiler aracılığıyla da mağdura iletebilir.²⁸⁸

---

²⁸⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 142.

²⁸⁷ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 149. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 141.

²⁸⁸ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 149.

Herhangi bir yolla açıklanacak veya isnat edilecek mağdurun şeref veya saygınlığına yönelik tehdidin doğrudan mağdurla ilgili olması gerekmez.²⁸⁹ Mağdurun yakınlarına ilişkin olayların da açıklanması veya isnat edilmesi, şantaj suçunun bu hipotezinin gerçekleşmesine yol açabilir. Yeter ki mağdurun yakınları hakkında açıklanacak veya isnat edilecek hususlar, mağdurun şeref veya saygınlığını etkileyecek nitelikte olsun.²⁹⁰

İkinci fıkra da yer alan “*yarar sağlamak maksadıyla*” ile ilk fıkra da geçen “*haksız çıkar sağlamaya*” ifadelerindeki çıkar ve yarar kavramları da kıyaslanmalıdır. Kanaatimce, yarar ve çıkar kavramları arasında dilbilgisel anlamda bir fark bulunmamaktadır.²⁹¹ Kanun koyucunun farklı kavramlar tercih etmesinin ardında isabetli bir neden olmadığı düşüncesindeyim.²⁹² Ancak tabii ki, yukarıda da ele alındığı üzere, ilk fıkra bakımından aranan çıkarın yalnızca maddi nitelikte olmasına rağmen, ikinci fıkra bakımından özel kast olarak ortaya çıkan yararın hem maddi hem manevi nitelikte olabileceği hatırlatılmalıdır. Dolayısıyla, failin elde etmeyi amaçladığı yararın niteliği bağlamında; ilk fıkra da kullanılan haksız çıkar kavramı yalnızca maddi nitelikteki menfaat ile sınırlıyken, ikinci fıkra da yer alan yarar ifadesi, maddi ve manevi menfaatleri de kapsamına alacak biçimde geniş düşünülmelidir.²⁹³ Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, mağdurun müstehcen fotoğraflarını ailesiyle paylaşacağı tehdidiyle mağdurdan bir miktar para isteyen failin şantaj suçunun ikinci fıkra da öngörülen hipotezini işlediği aşıkâr olduğu gibi mağdurdan kendisiyle evlenmesini isteyen fail de yine aynı hüküm bağlamında sorumlu tutulacaktır.

---

²⁸⁹ Koca ve Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 476. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 142.

²⁹⁰ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 149.

²⁹¹ Aynı yönde: Taner, *Şantaj Suçu*, s. 135-136.

²⁹² Aynı yönde: Taner, *Şantaj Suçu*, s. 135-136.

²⁹³ Bilge, s. 145.

Fail tarafından elde edilmek istenilen yararın hukuka aykırı nitelikte olması şart değildir. Örneğin failin alacağını tahsil edebilmek için mağdura, cinsel yönelimi hakkında doğru olmayan yakıştırmalar isnat edeceğini söylemesi halinde de ilgili suç hipotezi meydana gelecektir.²⁹⁴

6.1.2. Sonuç

Suçun ikili ayrımı görüşü doğrultusunda, maddi unsur bağlamında, ele alınması gereken ikinci husus, sonuçtur. Sonuç, nedensellik ilişkisi içerisinde, bir durum ya da olgunun gerçekleşmesi olarak tanımlanabilir.²⁹⁵ Sonuç kavramını açıklamak için doktrinde, doğalcı sonuç anlayışı ve hukuki sonuç anlayışı olmak üzere iki temel görüş ortaya konulmuştur.²⁹⁶

Doktrinde ağırlıklı olarak doğalcı sonuç anlayışı benimsenmiştir. Doğalcı sonuç anlayışına göre sonuç, davranışın ardından dış dünyada gerçekleşen ve nedensellik bağıyla davranışa bağlanan doğal değişikliklerdir.²⁹⁷ Dolayısıyla sonuç, davranıştan farklı ve ondan ayrılabilir nitelikte olup nedensellik bağıyla davranışa bağlanan bir olgu biçiminde değerlendirilir.²⁹⁸ Bu anlayış, davranışın dış dünyada bir

---

²⁹⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 142.

²⁹⁵ Öntan, *Davranış ve Netice*, s. 257.

²⁹⁶ Toroslu ve Toroslu, *Genel Hükümler*, s. 143. Soyaslan, *Genel Hükümler*, s. 254. Bulut, İ.: *Suçta Netice*, 1. Baskı, Ankara 2022, s. 67.

²⁹⁷ Toroslu ve Toroslu, *Genel Hükümler*, s. 143. Hafızoğulları ve Özen, *Genel Hükümler*, s. 174. Öntan, *Davranış ve Netice*, s. 261.

²⁹⁸ Keçelioğlu, *Sırf Hareket Suçu*, s. 436.

değişiklik meydana getirmesini aradığından; bu anlayışın kabulü, sonucu olmayan sırf davranış suçlarının varlığının da kabulü anlamına gelecektir.²⁹⁹

Hukuki sonuç anlayışına göre ise sonuç, normun koruduğu ve suçun hukuki konusunu oluşturan varlık veya menfaatin ihlalidir.³⁰⁰ Bir başka deyişle, bu anlayışta netice, dış dünyada meydana gelen doğal bir değişiklik değildir.³⁰¹ Suç fiiline vücut veren davranış, başlı başına korunan varlık veya menfaatin ihlali anlamına geldiğinden, hukuki sonuç anlayışında her suçun bir sonucu bulunmaktadır.³⁰² Dolayısıyla, bu anlayışta, sırf davranış suçu ve sonuç suçu ayırımına gidilmemektedir.³⁰³ Ancak hukuki sonuç anlayışı; her suçta, hatta teşebbüs aşamasında kalmış suçlarda bile bir sonucun var olduğu³⁰⁴ görüşü ve özellikle nedensellik bağı ile ihmal suretiyle icra suçları bakımından yarattığı sorunlar nedeniyle eleştirilmiş³⁰⁵ ve sonucu dış dünyada meydana gelen doğal bir değişiklik olarak gören doğalcı sonuç anlayışı genel anlamda kabul görmüştür.³⁰⁶

Şantaj suçunun hukuki konusunun kişilerin irade hürriyeti olduğu, yukarıda aktarılmıştır. Bu başlık altında, suçun tamamlanması için, somut olay bazında, mağdurun irade hürriyetinin etkilenmesinin aranıp aranmayacağı sorusuna yanıt verilmelidir. Bu bağlamda, öncelikle iki fıkra açısından da ortak olan husus ele

---

²⁹⁹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 144. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 175. Öntan, Davranış ve Netice, s. 265. Bulut, s. 67.

³⁰⁰ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 145. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 175.

³⁰¹ Öntan, Davranış ve Netice, s. 270.

³⁰² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 145. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 175. Öntan, Davranış ve Netice, s. 271.

³⁰³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 145. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 175. Öntan, Davranış ve Netice, s. 272.

³⁰⁴ Erem, F.: Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 1997, s. 271. Öntan, Davranış ve Netice, s. 273.

³⁰⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 146. Keçelioğlu, *Sırf Hareket Suçu*, s. 439.

³⁰⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 146. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 176. Özgenç, s. 193. Koca, ve Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 129.

Karşıt görüş için bkz. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 238.

alınmalıdır. Tehdit suçunda olduğu gibi³⁰⁷, şantaj suçunda da, mağdurun iradesinin somut olay bazında etkilenmiş olması aranmaz. Bir başka deyişle, failin, mağdurun iradesini zorlamaya yönelik hareketleri gerçekleştirmesi; suçun tamamlanması açısından gerekli ve yeterlidir.³⁰⁸ Ayrıca mağdurun iradesinin, suç fiiline vücut veren bu hareketlerden mutlak biçimde etkilenmesi beklenmemektedir.³⁰⁹

Ayrıca, ilk fıkra açısından, failin elde etmek istediği haksız çıkara ulaşması da, suçun tamamlanması açısından şart değildir.³¹⁰ Bir başka ifadeyle, haksız çıkarın sağlanması şeklinde bir sonuç aranmamaktadır.

Şantaj suçunun ikinci fıkra da öngörülen hipotezinde, failin “*kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde*” bulunması aranmıştır. Yukarıda yapılan açıklamaya paralel olarak, bu fıkra açısından da, failin yararı elde etmiş olması gerekmez. Hareketi gerçekleştirirken böyle bir yarar elde etme amacının bulunması yeterlidir.³¹¹ Ayrıca failin ifadelerinin mağdurun şeref veya saygınlığına zarar verebilmesi ve böylelikle iradesini etkilemeye elverişli bulunması yeterli olup somut olayda mağdurun iradesinin gerçekten etkilenip etkilenmediğinin tespitine gidilmeyeceği gibi şeref ve saygınlığının zarar görüp görmediğine de bakılmaz.³¹²

---

³⁰⁷ Toroslu ve Toroslu, Özel Hükümler, s. 82. Sözüer, s. 138.

³⁰⁸ Clark, s. 54

³⁰⁹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 119. Üzülmöz, Hürriyete Karşı Suçlar, s. 150.

³¹⁰ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 115-116. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136.

³¹¹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136.

³¹² Taner, *Şantaj Suçu*, s. 139. Üzülmöz, Hürriyete Karşı Suçlar, s. 150.

Kullanılan ifadelerin mağdurun iradesini etkilemeye elverişli olmadığı takdirde şantaj suçunun oluşmayacağı yönünde bkz.: Yargıtay 4. C.D., E. 2021/43095, K. 2022/7124, T. 10.03.2022.

Hem iki fıkra açısından ortak nitelikte olan mağdurun her somut olay bağlamında iradesinin etkilenmesinin aranmaması hem de ilk fıkra açısından failin elde etmeyi amaçladığı haksız yarara ulaşmasının beklenmemesi ve ikinci fıkra açısından ise mağdurun şeref ve saygınlığına da somut biçimde ihlal edilmesinin gerekmemesi düşünüldüğünde şantajın, iki fıkroda da öngörülen hipotezler açısından, sırf davranış suçu olduğu anlaşılabacaktır.³¹³

Sonuç bağlamında zarar suçu- tehlike suçu ayırımına³¹⁴ da değinilmelidir. Söz konusu ayırım, doğalcı sonuç anlayışının bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır.³¹⁵ Sırf davranış suçu- sonuçlu suç ayırımı, suçun dış dünyada meydana getirdiği değişikliğe dolayısıyla dış yapısına odaklanırken zarar suçu- tehlike suçu ayırımı, suça özünü veren ihlalin gerçekleşme biçimini nazara almaktadır.³¹⁶ Bir başka deyişle, bizim de katıldığımız görüşe göre, bu ayırmada, suç fiilinin suçun hukuki konusu üzerindeki etkisine bakılmaktadır.³¹⁷ Ancak doktrinde her suçun maddi konusunun var olduğu iddiasını savunan yazarlar³¹⁸, genel olarak, zarar suçu- tehlike suçu ayırımını, suç fiillerinin maddi konu üzerindeki etkileri çerçevesinde yapmışlardır.³¹⁹ Bu görüşe ilişkin maddi konu başlığı altında ortaya koyulan eleştiriler doğrultusunda, her suçun

³¹³ Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, s. 186. Arslantürk, M.: Hakaret, Tehdit, Terk, Şantaj, Huzur Bozma, Hakların Engellenmesi, Çevre, İmar, İhale, Tefecilik Suçları, 2. Baskı, Ankara 2022, s. 205. Soyaslan, Özel Hükümler, s. 289. Taner, Şantaj Suçu, s. 136.

Üzülmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 143.

³¹⁴ Erem, Ümanist Doktrin, s. 268-269. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 146. Soyaslan, Genel Hükümler, s. 260.

³¹⁵ Erem, Ümanist Doktrin, s. 268. Öntan, Davranış ve Netice, s. 301.

³¹⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 146-147.

³¹⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 146-147. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 204. Centel N., Zafer H. ve Yenerer Çakmut Ö.: Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Basım Yayın, 11. Baskı, İstanbul 2020, s. 270. Ersoy, U.: *Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 2020, c. 11, S. 41, s. 31.

³¹⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Genel Hükümler, s. 386. Dülger, Genel Hükümler, s. 433. Koca, ve Üzülmez, Genel Hükümler, s. 118. Özgenç, s. 222.

³¹⁹ Akbulut, B.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2023, s. 277.

Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Genel Hükümler, s. 304-305, 318. Dülger, Genel Hükümler, s. 434. Koca ve Üzülmez, Genel Hükümler, s. 119-120. Özgenç, s. 223. Öztürk, B. ve Erdem, M. R.: Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 23. Baskı, Ankara 2023, s. 216.

bir maddi konusunun bulunamayacağı ve bu görüşü savunan yazarların, hukuki konuyu da maddi konu bağlamında değerlendirerek ayrı amaçlara hizmet eden kavramlar arasındaki farkı belirsizleştirdiği tekrar belirtilmelidir.³²⁰ Dolayısıyla, zarar suçu ve tehlike suçu kavramları da, hukuki konu üzerinde gerçekleştirdikleri ihlalin boyutu üzerinden tartışılmalıdır.

Zarar suçlarında³²¹, suçu öngören normla korunan varlık veya menfaatin zarara uğratılması gündeme gelmektedir.³²² Dolayısıyla zarar suçlarının tamamlanmasından bahsedebilmek için söz konusu varlık veya menfaatin imhası, azaltılması ya da yok edilmesi gerekmektedir.³²³ Bu bağlamda düşünüldüğünde, genellikle, zarar suçlarında hukuki konunun imhası, azaltılması veya kaybedilmesi şeklinde bir sonucun ortaya çıkacağı anlaşılabacaktır.³²⁴ Dolayısıyla, zarar suçlarında, sıklıkla böyle bir sonucun varlığından bahsedildiğinden bu suçların geneli sonuçlu suçlardır. Ancak verilen zararın failin davranışına içkin olarak ortaya çıktığı durumlarda sırf davranış suçu niteliğindeki zarar suçları da gündeme gelebilir.³²⁵ Tehlike suçlarında ise, suçu öngören normla korunan varlık veya menfaatin tehlikeye konulması söz konusudur.³²⁶ Yani tehlike suçlarının tamamlanması için söz konusu varlık veya menfaatin tehdit edilmiş olması yeterlidir, ayrıca imhasına gerek duyulmamaktadır.³²⁷

---

³²⁰ Keçelioğlu, *Sırf Hareket Suçu*, s. 460. Öntan, Davranış ve Netice, s. 302-303.

³²¹ TCK 81 hükmünde düzenlenen “kasten öldürme” suçu, zarar suçunun tipik bir örneğidir. Kasten öldürme suçunun gerçekleşmesiyle mağdurun yaşam varlığı imha edilmektedir.

³²² Öntan, Davranış ve Netice, s. 301.

³²³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 147. Yalçın, T. ve Köprülü, T.: Ceza Hukuku Genel Hükümler Uygulamalı Çalışmaları, 6. Baskı, Ankara 2019, s. 183. Öntan, Davranış ve Netice, s. 303.

³²⁴ Ersoy, s. 31.

³²⁵ Öntan, Davranış ve Netice, s. 305. Yazar, hırsızlık suçunu sırf davranış suçu olarak nitelendirdikten sonra hırsızlık suçunun işlenmesiyle mağdurun zilyetliğinin imha edileceğinden hareketle söz konusu suçun aynı zamanda bir zarar suçu teşkil edeceğini belirtmiştir.

³²⁶ Öntan, Davranış ve Netice, s. 302.

³²⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 147.

Tehlike suçları, zarar suçlarından farklı olarak, kendi içlerinde ikiye ayrılır.³²⁸ Ele alınacak ilk tür, somut tehlike suçlarıdır. Somut tehlike suçlarında³²⁹, kanuni tipte ortaya konulan suç fiilinin somut olayda bir tehlikeye yol açması aranır.³³⁰ Dolayısıyla bu suçlarda davranışın tipe uygunluğunun tespiti yeterli değildir. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, somut tehlike suçlarında hakim, korunan varlık veya menfaatin tehdit edilmek suretiyle ihlalini tespit etmesi gerekmektedir.³³¹ Soyut tehlike suçlarında³³² ise, somut tehlike suçlarından farklı olarak, kanun koyucunun tipik olarak belirlediği davranışın gerçekleşmesi yeterlidir.³³³ Bu suçlarda, tehlikeli davranışın ihlal ediciliği o denli fazladır ki sadece tipik davranışın varlığı, cezai kınamanın konusunu oluşturmaktadır.³³⁴ Bir başka ifadeyle, bu suçlarda kanun koyucu tipik davranışın gerçekleşmesini, korunan varlık veya menfaatin tehlikeye konulması için yeterli görmüştür.³³⁵ Dolayısıyla soyut tehlike suçlarında, hakim yapması gereken, davranışın tipe uygunluğunu belirlemektir.³³⁶

Şantaj suçu, zarar suçu ile tehlike suçu ayrımı bakımından da incelenmelidir. Şantaj suçu bir tehlike suçudur.³³⁷ Nitekim, yukarıda da belirtildiği üzere, şantaj suçu sırf davranış suçu olarak nitelendirildiğinden, hukuki konu olan mağdurun irade

³²⁸ Ünal, O. G.: Türk Ceza Hukuku'nda Tehlike Suçları, Ankara 2023, s. 208.

³²⁹ TCK 177 hükmünde düzenlenen “hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması” suçu, somut tehlike suçlarına örnek teşkil etmektedir. Nitekim, suç fiilinin tamamlandığından bahsedilebilmesi için failin, hayvanı “başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde” serbest bırakması, yani somut olayda hayvanın serbest bırakılmasından kaynaklanan tehlikenin tespit edilebilmesi lazımdır.

³³⁰ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 147-148. Keçelioğlu, *Sırf Hareket Suçu*, s. 448.

³³¹ Özgenç, s. 224. Ünal, O. G., s. 192.

³³² TCK 225 hükmünde düzenlenen “hayasızca hareketler” suçu, soyut tehlike suçlarına örnek olarak gösterilebilir. Zira alenen cinsel ilişkide bulunulması halinde başka kişilerin söz konusu olaya tanık olup olmayacaklarını tespit etmek mümkün değildir.

³³³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 148. Ersoy, s. 30. Keçelioğlu, *Sırf Hareket Suçu*, s. 448.

³³⁴ Hilgendorf ve Valerius, s. 52.

³³⁵ Ünal, O. G., s. 192.

³³⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 148.

³³⁷ Arslantürk, s. 204.

hürriyeti üzerinde imha, tahrip, yok etme gibi herhangi bir zarar sonucu oluşması aranmamaktadır.³³⁸ Ayrıca, failin arzu ettiği yararı veya menfaati elde etmesi, 765 sayılı TCK'nın 192. maddesinin ikinci fıkrasında, tehdit ile menfaat sağlama suçunun nitelikli hali olarak öngörülmüşken; şantaj suçu sonucunda failin herhangi bir menfaat elde etmesi yürürlükteki TCK'da nitelikli hal olarak düzenlenmemiştir.³³⁹ Dolayısıyla, şantaj suçuna vücut veren davranışın ardından bir sonuç gerçekleşmediği gibi, menfaat elde etme gibi başka bir sonucun gerçekleşmesi ağırlaştırıcı sebep olarak bile nazara alınmamıştır.

Şantaj suçunun bir tehlike suçu teşkil ettiği bu şekilde tespit edildikten sonra suç, somut ve soyut tehlike suçları ayrımı bakımından da değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. TCK 107 hükmünün birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen iki hipotez bakımından da, suçun tamamlanması için failin kanunda öngörülen hareketi gerçekleştirmesi yeterlidir. Hakim, söz konusu hareketin tipikliğini tespitle yetinecektir, ayrıca mağdurun iradesinin somut bir tehlikeyle tehdit edilip edilmediğinin tespiti yapılmayacaktır.³⁴⁰ Bir başka ifadeyle, mağdurun irade hürriyetinin her somut olayda tehlikeye konulup konulmadığının belirlenmesine gerek yoktur.³⁴¹ Dolayısıyla, şantaj suçunu düzenleyen hükmün iki fıkrasında öngörülen hipotezler, soyut tehlike suçuna vücut vermektedir.³⁴²

Şantaj sırf hareket suçu olduğu yani suçun tamamlanması için bir sonucun ortaya çıkması ayrıca aranmadığı için davranış ve sonuç arasında kurulan illiyet

---

³³⁸ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 115.

³³⁹ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 116.

³⁴⁰ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 150.

³⁴¹ Demirkol, s. 46.

³⁴² Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 150.

Şantaj suçunun somut tehlike suçuna vücut verdiği yönündeki görüş için bkz.: Karakaş, s. 45-46.

bağından³⁴³ da bahsedilemeyecektir. Dolayısıyla, sonucu olmayan bir suç olan şantaj açısından, ayrıca illiyet bağı tartışması yapılmayacaktır.

6.1.3. Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Yokluğu

Suçun varlığı için dışsallaşmış bir fiil gerekli olmakla birlikte, yeterli değildir. Söz konusu suç fiilinin ihlal edici olması da şarttır.³⁴⁴ Bir başka deyişle, dış dünyada failin gerçekleştirdiği maddi fiilin, hem soyut suç tipine uygun olması hem de söz konusu normla çatışma içinde bulunması gerekmektedir.³⁴⁵

İşte bu ihlal edicilik, suç fiilinin özünü oluşturan hukuka aykırılıktan kaynaklanır.³⁴⁶ İhlal ediciliğe yol açan hukuka aykırılığın suç fiilinde aranması, suçu öngören normun değere ilişkin içerikten yoksun kalmasını önlemektedir.³⁴⁷ Hukuka aykırılık, ceza kanununda suç olarak öngörülmüş bir fiilin, yine ceza kanunundaki veya genel olarak hukuk düzeninde yer alan bir hüküm tarafından meşru sayılmamış olması biçiminde tanımlanabilir.³⁴⁸ İhlal ediciliği sağlayan hukuka aykırılık olmadan suçtan bahsedilemeyeceği şeklindeki temel ilke³⁴⁹, 1789 tarihli İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesinin 5. maddesinde³⁵⁰ kendisine yer bulmuştur.

³⁴³ Alacakaptan, s. 9. Erem, F.: *Nedensellik Bağı ve Ümanist Doktrin*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1968, c. 25, S. 3-4, s. 2.

³⁴⁴ Keyman, *Cürmi Fiilin*, s. 132.

³⁴⁵ Katoğlu, *Biçim ve İçerik*, s. 140.

³⁴⁶ Katoğlu, *Suçun Mağduru*, s. 661.

³⁴⁷ Keyman, *Cürmi Fiilin*, s. 132.

³⁴⁸ Alacakaptan, s. 8.

³⁴⁹ “*nullum crimen sine iniuria*”

³⁵⁰ “**Madde V:** Yasa ancak toplum için zararlı fiilleri yasaklayabilir. Yasanın yasaklamadığı bir şey engellenemez ve hiç kimse yasanın emretmediği bir şeyi yapmaya zorlanamaz.”

Suçu, kusurlu iradeyle işlenen fiil olarak tanımlayan³⁵¹ suçun ikili ayrımı görüşünde, maddi unsurun tek negatif alt başlığı olan hukuka uygunluk nedenlerinin yokluğu bağlamında somutlaşan hukuka aykırılık; suçu, hukuka aykırı ve kusurlu iradeyle işlenen insan fiili olarak tanımlayan³⁵² ve suçun fiil, hukuka aykırılık ve kusurluluk şeklindeki üçlü ayrımını benimseyen yazarlarca, suç fiilinin unsuru olarak kabul edilir.³⁵³

Bu çalışmada benimsenen suçun ikili ayrımı görüşü doğrultusunda, hukuka aykırılık, suçun özü yani suç fiiline içkin bir nitelik olarak ortaya çıkmaktadır.³⁵⁴ Nitekim, suç fiilinin hukuk düzeniyle çatışmasından meydana gelen hukuka aykırılığın, söz konusu çatışmaya işaret eden bir yargı olduğu açıktır.³⁵⁵ Maddi ve manevi unsur ise, bir değer yargısından ziyade, dış dünyaya ait kavramlardır.³⁵⁶ Dolayısıyla, bu görüş, doğrudan suçun özüne ilişkin bir nitelik olan hukuka aykırılık ile dışsallaşmış insan fiilini ve kişinin kusurlu iradesini aynı kategoride değerlendirmemektedir.³⁵⁷

Genel hukuka uygunluk nedenleri; mahiyetleri uygun düştüğü ölçüde her suç bakımından uygulama alanı bulurlar.³⁵⁸ Söz konusu nedenler; TCK 24'te düzenlenen görevin yerine getirilmesi, TCK 25'te hükme bağlanan meşru savunma ve zorunluluk hali ile TCK 26'da ortaya konulan hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasıdır.³⁵⁹ İlgili

---

³⁵¹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128.

³⁵² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128. Katoğlu, Hukuka Aykırılık, s. 134-135.

³⁵³ Hukuka aykırılığı suç fiilinin unsuru olarak değerlendiren diğer yazarlar için bkz.

Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 195. Demirbaş, s. 289. Dülger, Genel Hükümler, s. 524.

Koca ve Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 267. Özbek, Doğan., Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 290. Özgenç, s. 696.

³⁵⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 118.

³⁵⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128.

³⁵⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128.

³⁵⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 128.

³⁵⁸ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 160.

³⁵⁹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 160-161.

suç tipi açısından bir hukuka uygunluk nedeninin ayrıca hükümde öngörülmesi durumunda da, özel hukuka uygunluk nedenleri söz konusu olacaktır. Bir başka deyişle, özel hukuka uygunluk nedenleri, genel hukuka uygunluk nedenlerinden farklı olarak uygun düştükleri her suç tipi açısından ortaya çıkmazlar. Yalnızca belli bir suç veya suç grubu için uygulanırlar.³⁶⁰

Hukuka uygunluk nedenlerinin ve dolayısıyla hukuka aykırılığın şantaj suçu açısından ortaya çıkışı, iki fıkra açısından da ortak olarak ele alınacaktır. Hükme bakıldığında, şantaj suçu açısından herhangi bir özel hukuka uygunluk nedeninin düzenlenmediği anlaşılabacaktır. Şantaj suçunda, genel hukuka uygunluk nedenlerinin, niteliklerinin uygun düştükleri somut olaylarda ortaya çıkması mümkündür.³⁶¹ Ancak ilk fıkra açısından, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin ayrıca ele alınması gerekmektedir. Hükmün ilk fıkrasında, failin “*hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından*” bahsetmesi aranmaktadır. İlk bakışta, kişinin kendisine hukuk düzeni tarafından tanınmış bir hakkı kullanıp kullanmaması veya bir yükümlülüğü yerine getirip getirmemesinin, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni bağlamında tartışılması düşünülebilir. Oysa, ilk fıkroda, kanun koyucu tipik suç fiilini tanımlarken bir hakkın kullanılıp kullanılmamasından bahsetmiştir. Dolayısıyla, burada, tipik fiile yol açacak şekilde bir hakkın kullanılacağından bahsedilmesiyle hukuka uygunluk nedeni olan hakkın kullanılmasını ayırt etmek gerekmektedir.³⁶² Bu doğrultuda düşünüldüğünde, ilk fıkranın hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeniyle bağdaşmadığı anlaşılabacaktır³⁶³ çünkü hukuk düzeni, “*hakkı olan veya*

³⁶⁰ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 160.

³⁶¹ Soytürk, s. 91.

³⁶² Erem, F.: *Ceza Hukukunda “Hakkın Kullanılması”*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1990, c. 41, S. 1, s. 12.

³⁶³ Aksi yönde görüş için bkz.: Soytürk, s. 91.

yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından” bahisle bir menfaat elde etmeye çalışma şeklinde somutlaşan bir hak öngörmemiştir. Diğer genel hukuka uygunluk nedenlerinin ise, iki fıkra bakımından da, mahiyetleri uygun düştüğü ölçüde ortaya çıkabilmesi mümkündür.³⁶⁴

6.2. Manevi Unsur

Maddi unsura ilişkin yapılan bu açıklamaların ardından manevi unsur da ele alınmalıdır. İşlenen fiilin, faile psikik yönden bağlanabilmesi şeklinde açıklanabilecek olan manevi unsur³⁶⁵; kast ve taksir biçiminde ortaya çıkar.

Manevi sorumluluğun esas biçimi olan kast, TCK 21 hükmünde, “*Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.*” şeklinde tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere kast, bilme ve isteme unsurlarıyla somutlaşır. İsteme unsurundan önce oluşan bilme unsuru³⁶⁶; failin, suç fiilini zihninde tasavvur etmesi ve söz konusu fiili bütün unsurlarıyla bilmesi³⁶⁷ olarak tanımlanabilirken kastı karakterize eden isteme unsuru³⁶⁸ ise, failin suç fiiline vücut verecek zararlı neticeyi isteyerek veya göze alarak davranışını gerçekleştirmesi³⁶⁹ biçiminde açıklanabilir. Bir başka deyişle, kastın varlığı için failin, suçun kanuni

---

Yazar, ilk fıkra açısından hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninden bahsedilebilmesi için bunun tipik fiile yol açan biçimde ortaya çıkmadığının tespit edilebilmesini yeterli saymaktadır.

³⁶⁴ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 155.

³⁶⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 201. Özgenç, s. 234.

³⁶⁶ Soyaslan, Genel Hükümler, s. 434.

³⁶⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 223. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 273. Özgenç, s. 237.

³⁶⁸ Soyaslan, Genel Hükümler, s. 434.

³⁶⁹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 222-223. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 273.

tanımında yer alan unsurları bilmesi ve bu unsurları gerçekleştirmeyi istemesi gerekmektedir.³⁷⁰

Kasta yönelik getirilmiş ayrımlara da değinilmelidir. Bu bağlamda ele alınması gereken ilk ayrım, doğrudan kast- dolaylı/ olası kast ayrımıdır. Failin gerçekleşmesini hedeflediği sonuçlara ilişkin kastı, doğrudan kastken gerçekleşmesi ihtimalini göze aldığı sonuçlara ilişkin kastı, olası kasttır.³⁷¹ Dolayısıyla fail, kanuni tanımda yer alan suç hipotezini biliyor ve tüm unsurlarıyla birlikte gerçekleştirmeyi istiyorsa doğrudan kastın; söz konusu hipotezi biliyor, gerçekleştirmeyi istememesine rağmen ortaya çıkması ihtimalini önemsemeden yine de davranışta bulunuyorsa olası kastın varlığı söz konusu olacaktır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, fail, her iki kast türünde de suça vücut veren davranışı gerçekleştirmeyi istemektedir. Doğrudan kast ile olası kast arasındaki en temel ayrım; failin ilkinde neticenin oluşumunu isterken ikincisinde ise neticeyi sadece öngörmesidir.³⁷²

Ele alınması gereken bir diğer ayrım ise, genel kast- özel kast ayrımıdır. Kanun koyucunun, failin gerçekleştirdiği suç fiilinin bilinçli ve iradi olmasını yeterli gördüğü durumlarda genel kast³⁷³ söz konusuyken, failin suç fiilini işlerken belli bir amaç gütmesini aradığı hipotezlerde özel kasttan³⁷⁴ bahsedilir.³⁷⁵

Özel kastla işlenebilen suçların olası kastla gerçekleştirilmelerinin mümkün olup olmadığı da ele alınmalıdır. Özel kast, failin belli bir amaç doğrultusunda

³⁷⁰ Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 156.

³⁷¹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 226.

³⁷² Soyaslan, Genel Hükümler, s. 435.

³⁷³ TCK 81 hükmünde öngörülen insan öldürme suçu genel kastla işlenir. Zira kanun koyucu, öldürme fiilinin bilinçli ve iradi olmasını suçun oluşması açısından yeterli görmüştür.

³⁷⁴ TCK 141 hükmünde düzenlenen hırsızlık suçu özel kastla işlenir. Zira hükümde, failin bir başkasına ait taşınır malın zilyetliğini “*yarar sağlamak maksadıyla*” elde etmesi aranmıştır.

³⁷⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 226-227.

davranışta bulunmasını gerektirdiğinden³⁷⁶, ancak olası kastta fail, zararlı sonucun gerçekleşmesini ihtimal dahilinde görüp yine de davranışı gerçekleştirdiğinden³⁷⁷; özel kastla işlenen suçların yalnızca doğrudan kastla bağdaşabileceği kabul edilmektedir.³⁷⁸

Kasta ilişkin bu genel nitelikteki açıklamaların ardından, şantaj suçu bağlamında kastın nasıl ortaya çıktığının ele alınması gerekmektedir. Doktrinde şantaj suçunun genel kastla mı işleneceği, yoksa suçun tamamlanabilmesi için özel kastın mı aranacağı konusunda fikir ayrılıkları mevcuttur.³⁷⁹

Öncelikle, hükmün ilk fıkrasında öngörülen hipotez açısından, kastın ortaya çıkış biçimi ele alınmalıdır. İlk fıkra açısından suçun oluşması için fiilin, fail tarafından bilinçli ve iradi gerçekleştirilmesini yeterli sayan; failin ayrı bir amaca sahip olmasını aramayan genel kast yeterlidir.³⁸⁰ Doktrinde, failin, bir hakkın veya yükümlülüğün kötüye kullanılması amacıyla davranışı gerçekleştirmesi gerektiği ve bu nedenle ilk fıkra da öngörülen hipotez bakımından özel kastın arandığını belirten yazarlar³⁸¹ da bulunmaktadır. Ancak hakkın veya yükümlülüğün mağdurun irade hürriyetini ihlal etmede araç olarak kullanılması, suça içkin olan hukuka aykırılık niteliğiyle ilgili olduğundan, şantaj suçu için özel kast gerekmemektedir. Zira bir hakkın veya yükümlülüğün kendi sınırları içerisinde kullanıldığı ya da yerine getirildiği durumlarda, cezai sorumluluk gerektirecek bir suç fiilinden bahsedilmesi mümkün

---

³⁷⁶ Dülger, M.V.: 5237 sayılı YTCK'da Kastın Unsurları ve Türleri- Özellikle Olası Kastın Değerlendirilmesi, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 5, s. 30.

³⁷⁷ Dülger, *Kastın Unsurları*, s. 21.

³⁷⁸ Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 288.

³⁷⁹ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 117. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 143.

³⁸⁰ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 143.

³⁸¹ Kamışlı, G. ve Taneri, G.: *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, Ankara 2018, s. 443. Koca, ve Üzülmöz, *Özel Hükümler*, s. 477. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 152. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 429.

olmayacaktır. Nitekim, TCK 107/1 hükmünde ortaya konulan şantaj suçu hipotezi için öngörülen tipik fiil, mantık kuralları gereği, bir hak veya yükümlülüğün mağdurun irade hürriyetini ihlal edecek biçimde kullanılmasıyla ya da yerine getirilmesiyle gerçekleştirilecektir. Dolayısıyla, ilk fıkrada öngörülen suç hipotezi bakımından failin ayrıca bir amaca sahip olması aranmayacaktır çünkü hakkın veya yükümlülüğün mağdurun irade hürriyetini ihlal etmede araç olarak kullanılması, zaten suç fiiline içkin biçimde ortaya çıkmaktadır.

Şantaj suçunun ilk fıkrada öngörülen halinin genel kastla işlendiği bu şekilde ortaya konulduktan sonra, ilgili hipotezin olası kastla işlenmesinin mümkün olup olmadığı da değerlendirilmelidir çünkü genel kastla işlenen suçların, kural olarak hem doğrudan hem de olası kastla işlenmeleri mümkündür.³⁸² Ancak şantaj suçu, yukarıda detaylıca ele alındığı üzere, sırf hareket suçu olduğundan ve olası kast, failin sonucu kabullenmesiyle karakterize edildiğinden olası kastla işlenemez.³⁸³ Nitekim failin, mağdurun irade hürriyetinin etkilenebileceğini bilip söz konusu durumun ortaya çıkmasını göze alarak *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya”* zorlaması hayatın olağan akışında mümkün görünmemektedir.

Hükmün ikinci fıkrası da kast bağlamında değerlendirilmelidir. Şantaj suçunun ikinci fıkrada hükme bağlanan şeklinin özel kast ile işleneceği genel olarak kabul görmektedir.³⁸⁴ Nitekim fıkraya bakıldığında *“Kendisine veya başkasına yarar*

---

³⁸² Karakehya, H.: *Olası Kast*, Ceza Hukuku Dergisi 2006, c. 1, S. 2, s. 37.

³⁸³ Karakehya, *Olası Kast*, s. 37.

³⁸⁴ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 117. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 144. Koca ve Üzülmmez, *Özel Hükümler*, s. 477. Üzülmmez, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 152. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 429.

sağlamak maksadıyla... ” ifadeleriyle de failin fiili bilinçli ve iradi şekilde işleminin yeterli olmadığı, ayrıca yarar sağlama biçiminde somutlaşan bir amaçla davranışı gerçekleştirmesinin arandığı anlaşılabacaktır.³⁸⁵ Ancak doktrinde azınlıkta kalan görüş, bu hipotezin de genel kastla işlenebileceğini savunmaktadır.³⁸⁶ Söz konusu görüşe göre, yarar sağlama maksadı; ikinci fıkradaki hipoteze tipiklik katarak onu diğer suç tiplerinden ayırmakta ve böylelikle suç fiiline içkin olan bir duruma işaret etmektedir.³⁸⁷ İlk fıkra bağlamında kabul edilen bu temellendirmeyi, ikinci fıkra açısından benimsememekteyim. Zira ilk fıkra bakımından, hakkın veya yükümlülüğün mağdurun irade hürriyetini ihlal etmede adeta bir araç olarak kullanılması, suç fiilinin sınırlarını çizirken ikinci fıkrada failin güttüğü amacın böyle bir işlevi olduğunu söylemek mümkün değildir. Söz konusu amaç, doğrudan failin psişigine yönelik olup suç fiilini ancak yarar sağlama amacıyla işlediği takdirde faile psişik olarak bağlamaya hizmet etmektedir.

Yukarıda ele alınan çoğunluk görüşü doğrultusunda, yarar sağlama maksadı özel kastı meydana getirdiğinden failde bu amacın bulunmaması, suçun oluşumunu engelleyecektir.³⁸⁸ Böyle bir durumda, genel kastla işlenebilen tehdit suçunun³⁸⁹ oluştuğu söylenebilecektir.³⁹⁰ İlgili hipotez özel kastla gerçekleştirilebildiğinden, şantaj suçunun ikinci fıkrada öngörülen halinin olası kastla işlenmesi mümkün değildir.³⁹¹ Söz konusu suç, yalnızca doğrudan kastla gerçekleştirilebilir.

---

³⁸⁵ Yarar sağlama amacı bulunmadığı takdirde tehdit suçunun gerçekleşmiş sayılacağı yönünde bkz.: Yargıtay 4. C.D., E. 2019/4828, K. 2021/28577, T. 07.12.2021; Yargıtay 4. C.D., E. 2019/5623, K. 2021/26737, T. 09.11.2021.

³⁸⁶ Bilge, s. 148.

³⁸⁷ Bilge, s. 148.

³⁸⁸ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 118.

³⁸⁹ Toroslu ve Toroslu, *Özel Hükümler*, s. 83.

³⁹⁰ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 144.

³⁹¹ Karakehya, *Olası Kast*, s. 37.

Taksirli sorumluluk ise istisnai niteliktedir.³⁹² Dolayısıyla, bir suç fiilinin taksirli halinin cezalandırılacağı açıkça kanunda öngörülmediği takdirde, o suç fiili açısından taksirli sorumluluktan bahsedilemez.³⁹³ Şantaj suçunu oluşturan iki hipotez açısından taksirli sorumluluk hali ayrıca düzenlenmediğinden suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Suç yalnızca kasten işlenebilir.

---

³⁹² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 233.

Toroslu, H.: *Bilinçli Taksir Üzerine Bir Değerlendirme*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2016, c. 29, S. 126, s. 97.

³⁹³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 233.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA

1. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1.1. Suçun Nitelikli Halleri

Suçta etki eden nedenler, suç fiilinin kurucu unsurlarını etkilemeyen, yalnızca suçun basit haline göre niteliksel veya niceliksel olarak daha hafif ya da daha ağır cezalandırılması sonucunu doğuran nedenlerdir.³⁹⁴ Bu bağlamda düşünüldüğünde, suça etki eden nedenlerin, suçun asli unsurundan neden ayrıldığı anlaşılmaktadır. Tali unsur niteliğini taşıyan suça etki eden nedenin yokluğu, suçun oluşumunu engellemezken asli unsur yokluğu söz konusu suçun oluşmasını engellemektedir.³⁹⁵

Suçun nitelikli halinde, suçun basit halinin gerektirdiği unsurların ortaya çıkmasıyla birlikte, ek olarak, ağırlaştırıcı veya hafifletici bir nedenin varlığından da bahsedilir.³⁹⁶ Bunun sebebi; suçun kurucu unsurlarının eksikliğinin, fiili suç olmaktan çıkarması veya başka bir suça dönüştürmesiyle suça etki eden nedenlerin temel ceza üzerinde etkili olmasıdır.³⁹⁷ Yani, suçun basit halinin unsur eksikliği nedeniyle gerçekleşmediği bir ihtimalde, artık suçun nitelikli halinden bahsedilmesi mümkün olmayacaktır.³⁹⁸ Suça etki eden ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenlerin varlığı,

³⁹⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 283. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 385. Koca, ve Üzülmöz Genel Hükümler, s. 143. Özgenç, s. 229. Köksal, A.: Ceza Hukukunda Suça Etki Eden Nedenler, Ankara 2023, s. 24.

³⁹⁵ Alacakaptan, s. 5. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 283. Köksal, s. 24-25.

³⁹⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 285. Koca, ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 143. Köksal, s. 25.

³⁹⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 283. Köksal, s. 25.

³⁹⁸ Koca, ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 143.

evleviyetle, o suçun tüm kurucu unsurlarıyla dış dünyada gerçekleşmesi şartına bağlanmıştır.³⁹⁹

Suçta etki eden nedenler, çeşitli ayrımlara⁴⁰⁰ tabi tutulmuşlardır. Buna göre yapılan ilk ayırım, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler ayırımıdır. Ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler, suçun basit hali için öngörülen temel ceza üzerinde etkiye sahiptir.⁴⁰¹ Ağırlaştırıcı nedenler, suçun cezasının, basit hali için öngörülen sınırın yukarısına geçebilecek şekilde ağırlaştırılması sonucunu doğurarak niceliksel veya adli para cezası yerine hapis cezasına dönüşmesine sebep olarak niteliksel şekilde artırır.⁴⁰² Hafifletici nedenler ise, ağırlaştırıcı nedenlerin zıttı biçimde, suçun cezasının; basit hali için öngörülen sınırın aşağısına geçebilecek şekilde hafifletilmesi sonucunu doğurarak niceliksel veya hapis cezası yerine adli para cezasına dönüşmesine sebep olarak niteliksel şekilde azaltır.⁴⁰³

Suçta etki eden nedenlere yönelik ikinci ayırım ise, bu nedenlerin mahiyetinden, başka bir deyişle içkin özelliğinden kaynaklanan objektif ve subjektif nedenler ayırımıdır.⁴⁰⁴ Objektif nedenler; hareketin mahiyetine, türüne, vasıtalarına, konusuna, zamanına, yerine; suçtan doğan zararın veya tehlikenin ağırlığına ve mağdurun şahsi

---

³⁹⁹ Köksal, s. 25.

⁴⁰⁰ Doktrinde, suça etki eden nedenlere ilişkin farklı gruplandırmalara rastlamak mümkündür. Örneğin bu nedenleri; fiilin işleniş tarzı itibarıyla, fiilin işlendiği yer ve zaman itibarıyla, failin veya mağdurun vasfı itibarıyla, fail ile mağdur arasındaki ilişki itibarıyla, suçun maddi konusuna ait bir özellik itibarıyla, fiilin işlenişleriyle güdülen amaç veya saik itibarıyla ayıran yazarlar da bulunmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Koca ve Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 144-146; Özgenç, s. 230-233.

Ancak bu çalışmada, daha temel niteliklere odaklanan bir grupta olan ağırlaştırıcı- hafifletici nedenler, objektif- subjektif nedenler ve genel- özel nedenler ayırımı benimsenmiştir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 287.

⁴⁰¹ Köksal, s. 91.

⁴⁰² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 287. Köksal, s. 92.

⁴⁰³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 287. Köksal, s. 92.

⁴⁰⁴ Toroslu H.: Ceza Müeyyidesi, Savaş Yayınevi, Ankara 2010., s. 194. Köksal, s. 96.

durumuna veya sıfatına yönelikken subjektif nedenler; kastın yoğunluğuna, fail ile mağdur arasındaki ilişkiye ve failin şahsi durumuna veya niteliklerine ilişkindir.⁴⁰⁵

Suçta etki eden nedenlere ilişkin üçüncü ve son ayırım ise, genel ve özel nedenler ayırımıdır. Suçta etki eden genel nedenler, mahiyeti uygun düştüğü ölçüde her suç bakımından uygulanabilir nitelikteyken özel nedenler, belli suç tipleri bakımından öngörülmüştür.⁴⁰⁶

Suçta etki eden nedenlerle ilgili bu genel açıklamaların ardından; söz konusu nedenlerin, şantaj suçu açısından ele alınması gerekmektedir. 765 sayılı mülga TCK'nın tehdit ile menfaat sağlama suçunu düzenleyen 192. maddesinde, talep edilen menfaatin elde edilmesi özel bir ağırlaştırıcı neden olarak öngörülmekteydi. Ancak, tehdit ile menfaat elde etme suçunun bir yansıması olarak düzenlenen 5237 sayılı TCK'nın 107/2 hükmünde, söz konusu özel ağırlaştırıcı neden korunmamıştır.⁴⁰⁷ Nitekim, şantaj suçunu düzenleyen TCK 107. maddeye bakıldığında, hükümdeki iki fıkranın, suçun ortaya çıkabileceği iki farklı hipotezi öngördüğü anlaşılabacaktır. Ancak hükümde, özel nitelikte, herhangi bir ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep yer almamaktadır. "Hürriyete Karşı Suçlar" bölümünde yer alan suçlara ortak olarak uygulanabilecek ağırlaştırıcı veya hafifletici sebepleri düzenleyen bir hüküm de bulunmadığından⁴⁰⁸ kanun koyucunun, şantaj suçu için, yalnızca genel nitelikte suçta etki eden nedenlerin uygulanacağı görüşünü benimsediği söylenebilir.

⁴⁰⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 287. Toroslu, Ceza Müeyyidesi, s. 195. Köksal, s. 97.

⁴⁰⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 287. Soyaslan, Genel Hükümler, s. 213-214. Köksal, s. 102.

⁴⁰⁷ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 144.

⁴⁰⁸ "**Madde 119-** (1) Eğitim ve öğretimin engellenmesi, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi, siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme, konut dokunulmazlığının ihlali ile iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçlarının;

a) Silahla,

b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,

Bu noktada, Fransız Ceza Kanunu'nun düzenlemesine değinilmesinde fayda vardır. Fransız Ceza Kanunu'nun şantaj suçunu düzenleyen hükmü; hırsızlık suçunu düzenleyen hükme yollama yaptığından, hırsızlık suçu için öngörülen şahsi cezasızlık sebebinin şantaj suçu bakımından da uygulanması mümkündür.⁴⁰⁹ Söz konusu şahsi cezasızlık sebebi, şantaj suçunun üst soy veya alt soy ya da haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin aleyhine işlenmesi halinde, kovuşturma yapılmaması sonucunu doğurmaktadır.⁴¹⁰ Benzer bir şahsi cezasızlık hükmü, TCK'nın 167. maddesinde, mal varlığına karşı suçlar açısından da düzenlenmiştir. Ancak bizim ceza hukuku sistematiğimizde, şantaj suçu hürriyete karşı suçlar arasında yer aldığı için ilgili şahsi cezasızlık sebebinin, şantaj suçu açısından uygulanması mümkün değildir.⁴¹¹

Genel nitelikte ağırlaştırıcı nedenler, suçun ikili ayrımında manevi unsur ile suçun özel görünüş biçimlerinden iştirake ilişkin olarak öngörülmüştür. Nitekim bilinçli taksiri düzenleyen TCK 22/3 hükmü⁴¹² ile iştirak halinde işlenen suçlarda dolaylı failliği düzenleyen TCK 37/2 hükmü⁴¹³ ve kişinin üstsoy veya altsoy ilişkisinden doğan nüfuzu kullanarak azmettirmesi ya da çocuğun azmettirilmesi

---

c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

d) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,

e) Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

İşlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(2) Bu suçların işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.”

Şantaj suçu, “Ortak hüküm” başlığını taşıyan ve özel ağırlaştırıcı nedenler öngören 119. madde kapsamında sayılan suçlar arasında yer almamaktadır.

⁴⁰⁹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 145.

⁴¹⁰ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 145.

⁴¹¹ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 145.

⁴¹² “**Madde 22-** (3) Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.”

⁴¹³ “**Madde 37-** (2) Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.”

ihtimallerini düzenleyen TCK 38/2 hükmü⁴¹⁴ mahiyeti uygun düştüğü ölçüde her suç fiiline uygulanabilen ağırlaştırıcı nedenler olarak ortaya çıkar.⁴¹⁵ Ancak manevi unsur kısmında ele alındığı üzere; şantaj suçunun taksirli hali kanunda öngörülmediğinden, suçun cezasının bilinçli taksir sebebiyle ağırlaştırılması mümkün değildir. Dolaylı faillik ve azmettirmeden de, suçun özel görünüş biçimlerinden olan iştirak incelemesinde bahsedilecektir.

Yukarıda ele alınanlar haricinde, kanun koyucumuz, TCK'nın genel mantığından da hareketle, her suç tipi için uygulanabilecek nitelikte bir ağırlaştırıcı neden öngörmemiştir.⁴¹⁶ Dolayısıyla bu bölümde, şantaj suçu bağlamında tartışılacak genel bir ağırlaştırıcı neden bulunmamaktadır.

Genel nitelikteki, yani mahiyeti uygun düştüğü ölçüde her suç bakımından uygulanacak olan hafifletici nedenler de ele alınmalıdır. Genel nitelikte ağırlaştırıcı nedenlere paralel olarak, yine manevi unsur ve iştirake ilişkin genel nitelikte hafifletici nedenler de düzenlenmiştir. Nitekim, olası kastı öngören TCK 21/2 hükmü⁴¹⁷ ile azmettirenin belli olmaması halinde azmettirenin kim olduğunun belirlenmesini sağlayan suç ortağının cezai sorumluluğunu düzenleyen TCK 38/3 hükmü⁴¹⁸, genel

---

⁴¹⁴ “**Madde 38-** (2) Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz.”

⁴¹⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 288. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 386. Toroslu, Ceza Müeyyidesi, s. 194. Köksal, s. 104.

⁴¹⁶ Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 385.

⁴¹⁷ “**Madde 21-** (2) Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir.”

⁴¹⁸ “**Madde 38-** (3) Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir.”

nitelikte hafifletici nedenlerdir.⁴¹⁹ Ancak bu sebepler, manevi unsur ve iştirak başlıklarında tartışıldığından burada ele alınmayacaktır.

Kanun koyucumuz, manevi unsur ve iştirake ilişkin olanların haricinde, mahiyeti uygun düştüğü ölçüde her suç tipi bakımından uygulanabilecek olan başka genel hafifletici nedenler de öngörmüştür. Bunlar TCK 29 hükmünde düzenlenen haksız tahrik ve TCK 62 hükmünde ortaya konulan takdiri indirim nedenleridir.⁴²⁰ Bu bölümde, söz konusu genel hafifletici nedenlerin şantaj suçu açısından uygulaması ele alınacaktır.

1.1.1. Haksız Tahrik

TCK 29 hükmünde öngörülen haksız tahrik, failin haksız ve tahrik edici bir fiilin yarattığı elem ve keder halinde bir suç işlemesi durumunda gündeme gelen bir suça etki eden nedendir.⁴²¹ TCK 29 hükmü aşağıdaki gibidir:

“Haksız tahrik

Madde 29- (1) Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemnin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onsekiz yıldan

---

⁴¹⁹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 288. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 385. Toroslu, Ceza Müeyyidesi, s. 194. Köksal, s. 104.

⁴²⁰ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 288. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 386. Açıkgöz, M.: Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2011, s. 124.

⁴²¹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 289. Koca ve Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 360. Köksal, s. 115. Artuk, M. E. ve Yenidünya, A. C.: *Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Müessesesi (TCK m. 51)*, Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, İstanbul 2003, s. 506.

Haksız tahriki suça etki eden neden olarak değerlendirmek yerine kusurluluğu azaltan bir neden olarak ele alan yazarlar da vardır: Özgenç, s. 523.

yirmidört yıla ve müebbet hapis cezası yerine oniki yıldan onsekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.”

Hükümden de anlaşılacağı üzere, haksız tahrike dayanılarak cezada indirimle gidilebilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gereklidir. Bu doğrultuda; insandan kaynaklanan tahrik edici bir fiilin varlığı, tahrik edici fiilin haksız olması, tahrik edici fiilin failde hiddet veya şiddetli eleme neden olması, söz konusu hiddet ve şiddetli elemin haksız tahriki oluşturan fiilden kaynaklanması ve son olarak da işlenen suçun hiddet veya şiddetli elemin bir tepkisi olması şartları kümülatif olarak aranmaktadır.⁴²²

Yukarıda şartları tartışılan haksız tahrik, kısaca, failin başkalarının haksız davranışları nedeniyle kapıldığı hiddet veya şiddetli elem etkisi altında, bir tepki suçu işlemesi olarak açıklanabilir.⁴²³ Dolayısıyla haksız tahrik, failin tahrik etkisi altında işlediği tepki suçları bakımından uygulanma alanı bulabilir.⁴²⁴ Bu bağlamda düşünüldüğünde, haksız tahrikin her suç tipi bakımından bir indirim nedeni olarak ortaya çıkmayacağı anlaşılabacaktır. Örneğin haksız tahrikin mahiyeti gereği, tepki suçunun muhakkak haksız ve tahrik edici fiilin failine yönelik işlenmesi gerektiğinden; topluma, millete ya da devlete karşı işlenen suçlar tepki suçu olarak değerlendirilemez.⁴²⁵ Dolayısıyla tepki suçu, muhakkak kişilere karşı suçlar arasında yer almalıdır⁴²⁶. Ancak kişilere karşı suçlar arasında yer alan her suç fiilinin, tepki suçu

---

⁴²² Haksız tahrikin koşulları için bkz.: Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 289-291. Hafızoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 386-387. Özgenç, s. 522-526. Öntan, Y.: *Haksız Tahrike Tepki Fiili Olarak İşlenebilecek Suçlara İlişkin Değerlendirme*, Ceza Hukuku Dergisi 2020, c. 15, S. 44, s. 950. Köksal, s. 121-122, 131-132, 135.

⁴²³ Aydın, D.: *Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2004, C. 54, S. 1, s. 226.

⁴²⁴ Aydın, *Haksız Tahrik*, s. 230.

⁴²⁵ Öntan, *Haksız Tahrike*, s. 961.

⁴²⁶ Öntan, *Haksız Tahrike*, s. 961.

niteliğini haiz olabileceğini söylemek mümkün değildir. Doktrinde haksız tahrikin kategorik olarak bağdaşmadığı herhangi bir suç tipi bulunmadığını savunan yazarlar⁴²⁷ bulunsa da, failin kapıldığı hiddet veya şiddetli elem etkisi altında mağdurun cinsel özgürlüğüne yönelik bir suç işlemesi tepki olarak değerlendirilemeyeceğinden haksız tahrikin cinsel özgürlüğe karşı suçlarda uygulama alanı bulamayacağı söylenebilir.⁴²⁸ Bu durum, şantajın bir tepki suçu olarak işlenip işlenilemeyeceğinin tartışılmasını ve dolayısıyla kategorik olarak haksız tahrikle bağdaşıp bağdaşmayacağını tespitini gerektirmektedir.

Şantaj suçu; kişilere karşı işlenen bir suç olduğundan, tepki suçu olarak değerlendirilebilmenin ön şartını sağlamaktadır. Bu tespitin ardından, mahiyeti gereği tepki suçu olarak işlenmeye uygun olup olmadığı ele alınmalıdır. Yargıtay kararları incelendiğinde şantaj suçunun, kategorik olarak, haksız tahrik ile bağdaşabileceği anlaşılmaktadır. Örneğin Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2016/4390 Esas, 2017/7395 Karar sayılı, 11.10.2017 tarihli kararında, kendisine sövmek suretiyle hakaret eden kişiye karşı şantaj suçunu işleyen sanığın, haksız tahrik indiriminden yararlanabileceği görülmektedir.⁴²⁹ Bu karar doğrultusunda, Yargıtay'ın; haksız tahrikin şantaj suçu bakımından uygulama alanı bulabileceğini kabul ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, şantaj suçunun, genel olarak cinsel özgürlüğe karşı suçlarda olduğu gibi, kategorik anlamda haksız tahrik indirimiyle bağdaşmayacağını söylemek mümkün değildir. Hakim, şantaj suçunu ele aldığı her somut olayda haksız tahrikin şartlarının oluşup

⁴²⁷ Haksız tahrikin kategorik olarak bağdaşmadığı bir suç tipi bulunmadığı yönünde bkz.: Köksal, s. 136-137; Öntan, *Haksız Tahrike*, s. 959-960.

⁴²⁸ Aydın, *Haksız Tahrik*, s. 240.

⁴²⁹ Yargıtay 12. CD., E. 2016/4390, K. 2017/7395, T. 11.10.2017.

oluşmadığına karar verecek, oluştuğu kanaatindeyse kanunda gösterilen oranlarda cezada indirimine gidecektir.

1.1.2. Takdiri İndirim Nedenleri

Ele alınması gereken bir diğer genel hafifletici neden, TCK 62 hükmünde düzenlenen takdiri indirim nedenleridir.

“Takdiri indirim nedenleri

Madde 62- (1) Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların altıda birine kadarı indirilir.

(2) Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları veya cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri göz önünde bulundurulabilir. (Ek cümle:12/5/2022-7406/1 md.) Ancak failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmaz. Takdiri indirim nedenleri kararda gerekçeleriyle gösterilir.”

Takdiri indirim nedenleri, kanunda sayılan ihtimallerin varlığı halinde; temel cezanın belirlenmesinden sonra, ancak sonuç cezaya hükmedilmeden önce, hakimin değerlendirmesiyle cezada indirimine gidebilmesine olanak tanıyan nedenler olarak

tanımlanabilir.⁴³⁰ Takdiri indirim nedenleri; cezanın kanundaki sınırlara uygun biçimde, somut olaylar bağlamında ortaya çıkan, suça ve suçlunun kişiliğine uygun hale getirilmesi⁴³¹ olarak tanımlanan cezaların bireyselleştirilmesi amacının bir uzantısıdır.⁴³²

Takdiri indirim nedenlerine dayanılarak cezada indirime gidilebilmesi için de bazı koşullara uyulması gerekmektedir. Takdiri indirim nedenlerini düzenleyen TCK 62/1 hükmüne bakıldığında, belli oranlar dahilinde, cezada indirime gidilebileceği anlaşılmaktadır. Buna göre; *“ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası”* verilirken *“diğer cezaların altında birine kadarı indirilebilir.”* Yani takdiri indirim nedenlerine dayanılarak yapılacak ceza indirimi, kanunda belirtilen oranlar içerisinde kalmalıdır.

Hükmün ikinci fıkrası ise, hangi hallerde takdiri indirimin gündeme gelebileceğini düzenlemektedir. Buna göre hakim, somut olayda; *“failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları veya cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri”*ni göz önünde tutarak cezada indirime gidilip gidilmeyeceğine karar verecektir.

Sonuç olarak hakim, yukarıda ele alınan TCK 62/2 hükmü doğrultusunda, cezada takdiri indirime gidilmesi gerektiği kanaatine ulaşırsa, TCK 62/1 hükmünde gösterilen oranlarda bir indirim uygulayacaktır.

---

⁴³⁰ Gençer M.: Türk Ceza Hukuku’nda Takdiri İndirim Nedenleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2019, s. 5.

⁴³¹ Toroslu, Ceza Müeyyidesi, s. 148-149.

⁴³² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 291. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 388. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 734. Özgenç, s. 1062. Köksal, s. 175.

Haksız tahrikten farklı olarak takdiri indirim nedenlerinin kategorik olarak bağdaşmadığı bir suç tipi bulunmamaktadır. Nitekim takdiri indirim nedenleri, doğrudan faile ilişkin bir değerlendirme sonucu uygulanmaktadır. Dolayısıyla hakim, şantaj suçu açısından yapılan yargılamalarda da, yukarıda ele alınan dört takdiri indirim nedeninden biri veya daha fazlasının varlığını tespit ederse TCK 62/2 hükmünde ortaya konulan diğer koşullara da uygun olarak TCK 62/1 hükmünde belirtilen oranlarda cezada indirime gidebilecektir. Ancak, söz konusu durumun, şantaj suçunun konu edildiği her yargılamada takdiri indirim nedenlerine dayanılarak cezada bir indirime gidilebileceği anlamına gelmediği; yalnızca takdiri indirim nedenlerine ilişkin kanundaki şartların sağlandığı ihtimallerde şantaj suçu açısından takdiri indirimin uygulanmasının söz konusu olabileceği hatırlatılmalıdır.

Bu noktada, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 2015/3200 Esas, 2016/1550 Karar sayılı, 29.3.2016 tarihli kararına da değinmek isabetli olacaktır. Yargıtay, bu kararında, somut olaydaki şantaj suçu açısından haksız tahrikin şartlarının oluştuğu ve takdiri indirim nedenlerinin gündeme gelebileceği şeklinde bir sonuca ulaşmıştır.⁴³³

1.2. Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme

Teşebbüs kavramı, TCK'nın 35. maddesinde, *“Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.”* biçiminde tanımlanmıştır.

---

⁴³³ Yargıtay 1. CD., E. 2015/3200 K. 2016/1550 T. 29.3.2016, s. 1.

Esasında failin icra hareketlerini tamamlayamadığı veya tamamladığı halde sonucun ortaya çıkmadığı ihtimallerde, kanuni tipe uygun bir fiilin gerçekleştiğinden bahsedilemez. Fakat TCK'nın genel hükümler kitabında, teşebbüs aşamasında kalan fiillerin cezalandırılabilmesine ilişkin açık bir hüküm bulunduğu; teşebbüse ilişkin TCK 35 hükmü ile irade edilen, ancak elde olmayan sebeplerden ötürü tamamlanamayan suç fiilinin öngörüldüğü özel hükmün birlikte uygulanmasıyla fail cezalandırılacaktır.⁴³⁴ Elverişli hareketlerle suçun icrasına başlandıktan sonra fiilin tamamlanamaması, ya icra hareketlerinin bitirilememesi ya da sonucun ortaya çıkmaması şeklinde gerçekleşir.⁴³⁵ Bir başka deyişle, suçun teşebbüs aşamasında kalması için ya failin elinde olmayan sebeplerle suç fiiline vücut veren hareketi tamamlayamaması ya da hareketi tamamlamasına rağmen sonucun ortaya çıkmaması gerekir.

Gönüllü vazgeçme ise, TCK 36 hükmünde “*Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.*” biçiminde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye bakıldığında, gönüllü vazgeçmenin de tıpkı teşebbüs gibi, icra hareketlerinin tamamlanmaması veya sonucun gerçekleşmemesi şeklinde ortaya çıkacağı anlaşılmaktadır.⁴³⁶ Gönüllü

⁴³⁴ Alacakaptan, s. 37. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 305. Demirbaş, s. 503. Dülger, Genel Hükümler, s. 699. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 416. Özgenç, s. 557. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 468.

⁴³⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 301-302. Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 501. Dülger, Genel Hükümler, s. 718-719. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 433-434. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 477. Özgenç, s. 576.

⁴³⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 316. Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 519. Dülger, Genel Hükümler, s. 726. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 439. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 488-489. Özgenç, s. 584.

vazgeçme ile teşebbüsü ayıran nokta ise, teşebbüste icra hareketlerinin tamamlanmaması veya sonucun gerçekleşmemesi, failin elinde olmayan nedenlerden kaynaklanmaktayken; gönüllü vazgeçmede bu iki ihtimalin iradi biçimde gelişmesidir.⁴³⁷

Şantaj, yukarıda ele alındığı üzere, sırf davranış suçudur.⁴³⁸ Dolayısıyla suç, tipik davranışın gerçekleştirilmesiyle tamamlanmaktadır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde, teşebbüsün oluşacağı durumların ikincisi olan davranışın gerçekleştirilmesine rağmen sonucun ortaya çıkmaması ihtimalinin, şantaj suçu bakımından söz konusu olamayacağı anlaşılabacaktır.⁴³⁹ Şantaj suçuna teşebbüs, yalnızca, failin elverişli hareketlerle suç fiiline vücut veren davranışın icrasına başlayıp da elinde olmayan sebeplerle söz konusu davranışı tamamlayamaması biçiminde ortaya çıkacaktır. Ancak sırf davranış suçlarına teşebbüs, yalnızca hareketin parçalara bölünerek suçun gerçekleştirildiği ihtimallerde mümkündür.⁴⁴⁰ Bu doğrultuda düşünüldüğünde, ilk fıkradaki hipotez olan, failin, “*hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi*” yapacağı veya yapmayacağı bahsini bir mektup aracılığıyla mağdura iletmesi örneğinde; söz konusu mektubun mağdura ulaşmadan kolluğun eline geçmesi durumunda, teşebbüs hükmünün uygulanması gündeme gelecektir.⁴⁴¹ Aynı şekilde, failin ikinci fıkra bağlamında, mağdurun şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususları açıklama veya isnat etme tehdidini mektup aracılığıyla yapması ve mektubun mağdurun eline geçmeden yakalanması örneğinde de, suçun teşebbüs

⁴³⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 317. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 519. Dülger, Genel Hükümler, s. 726. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 438-439. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 490. Özgenç, s. 585.

⁴³⁸ Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, s. 186. Arslantürk, s. 205. Soyaslan, Özel Hükümler, s. 289. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 136. Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 143.

⁴³⁹ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 156.

⁴⁴⁰ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 321.

⁴⁴¹ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 156. Üzülmöz, *Şantaj Suçu*, s. 192.

aşamasında kaldığı söylenecektir.⁴⁴² Şantaj suçuna vücut veren iki hipotezden gönüllü vazgeçilmesi de, yine, suç teşkil eden hareketin parçalara bölündüğü durumlarda mümkün olacaktır. Dolayısıyla failin *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağı veya yapmayacağından”* ya da mağdurun *“şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği”* tehdidinden bahsettiği mektubu mağdura ulaşmadan imha etmesi örneğinde, failin şantaj suçundan gönüllü vazgeçtiği söylenebilecektir.

1.3. İştirak

Kanuni tipte, suçun işlenebilmesi için tek failin bulunmasının gerekli ve yeterli sayıldığı suçlara tek failli suçlar denilir.⁴⁴³ Buna karşın, bazı suçlar zorunlu olarak birden fazla failin varlığını gerektirir. Kanun koyucunun suç fiilinin işlenmesi için birden fazla failin bulunmasını aradığı böyle suçlar, zorunlu iştirak halinde işlenir.⁴⁴⁴ Ancak zorunlu olarak iştirak halinde işlenmeyen tek failli suçların da iştirak halinde işlenmesi mümkündür.⁴⁴⁵ İşte suç tipinde aranan sayıdan fazla failin, iştirak iradesiyle ve birlikte suç fiilini gerçekleştirmeleri durumunda, muhtemel iştiraktan söz edilecektir.⁴⁴⁶

⁴⁴² Üzülmüş, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 156.

⁴⁴³ Yalçın Sancar, T.: Çok Failli Suçlar, Ankara 1998, s. 26.

⁴⁴⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 322. Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 537. Dülger, Genel Hükümler, s. 737. Koca ve Üzülmüş, Genel Hükümler, s. 447. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 531. Özgenç, s. 597.

⁴⁴⁵ Erem, F.: *Suçta İştirak*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1946, c. 3, S. 1, s. 62. Yalçın Sancar, Çok Failli Suçlar, s. 26.

⁴⁴⁶ Özyüksel, Ö.: Türk Ceza Hukukunda Dolaylı Faillik, Ankara 2021, s. 19. Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 322. Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 540. Dülger, Genel

İştirake ilişkin hükümler, TCK'nın 37., 38. ve 39. maddelerinde düzenlenmiştir. TCK 37/1 hükmü, *“Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.”* şeklinde bir düzenleme getirerek müşterek failliği öngörmüştür. Müşterek faillikte, birlikte suç işleme kararına sahip olan birden fazla kimse, fiil üzerinde ortak hakimiyet kurmaktadır.⁴⁴⁷ Fiil üzerinde ortak hakimiyet, tipik fiili doğrudan birlikte gerçekleştirmek şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, tipik fiil bakımından önemli olan ve tipik fiile vücut veren davranışla aynı anda gerçekleşen bir davranışın yapılması durumunda da söz konusu olacaktır.⁴⁴⁸ Birlikte suç işleme kararı ise; suç planı hazırlandığı sırada olmasa bile, en azından suçun icrası aşamasında, faillerden her birinin diğer faillerle birlikte, söz konusu suç fiilini gerçekleştirme yönündeki iradeleri olarak açıklanabilir.⁴⁴⁹ Böyle bir durumda müşterek faillerin hepsi, suç için öngörülen cezayla cezalandırılacaktır.⁴⁵⁰ TCK'nın 37. maddesinin ikinci fıkrası ise, *“Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.”* şeklinde bir düzenleme getirerek dolaylı failliği hükme bağlamıştır. İlgili düzenlemeye bakıldığında, isnat yeteneği bulunmayan kişilerin suçun işlenmesinde araç olarak

---

Hükümler, s. 737. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 447. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 531. Özgenç, s. 597. Yalçın Sancar, Çok Failli Suçlar, s. 26.

⁴⁴⁷ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 357. Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 549. Dülger, Genel Hükümler, s. 754. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 454. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 537. Özgenç, s. 600-601.

⁴⁴⁸ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 358. Hafızogulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 551. Dülger, Genel Hükümler, s. 755-757. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 457-458. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 540. Özgenç, s. 601.

⁴⁴⁹ Demirbaş, s. 549. Dülger, Genel Hükümler, s. 761. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 454. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 540. Özgenç, s. 613-614.

⁴⁵⁰ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 357. Dülger, Genel Hükümler, s. 755.

kullanılmasının, genel nitelikte bir ağırlaştırıcı neden olarak öngörüldüğü anlaşılabacaktır.

TCK 38/1 hükmünde ise azmettirme, *“Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.”* şeklinde düzenlenmiştir. Azmettirme; suç işleme düşüncesi bulunmayan failin, suç işleme kararı almasına neden olmak biçiminde açıklanabilir.⁴⁵¹ Azmettirme, asli fail üzerinde manevi bir etkiye sahip olduğundan manevi nitelikte bir iştirak türüdür.⁴⁵² Azmettiren sıfatıyla suça iştirak eden şerik, suç için öngörülen cezayla cezalandırılmaktadır.⁴⁵³ Hükmün ikinci fıkrasında, azmettirenin cezai sorumluluğunu artıran bir nedene yer verilmiştir. Nitekim, ikinci fıkra, *“Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır.”* biçimindeki düzenlemeyle, iştirak halinde işlenen suçlarda azmettiren sıfatını haiz şerik için uygulanabilecek genel nitelikte bir ağırlaştırıcı neden öngörmüştür. Üçüncü fıkra ise *“Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı...”* için cezada indirimde gidileceği hükme bağlanmıştır.

TCK’nın 39. maddesinin ilk fıkrasında ise, yardım eden sıfatıyla suç fiiline iştirak eden kişinin cezai sorumluluğu düzenlenmiştir. Hükmün ikinci fıkrasında ise yardım etmenin; *“suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek*

---

⁴⁵¹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 358. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 564. Dülger, Genel Hükümler, s. 776. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 494. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 545. Özgenç, s. 630.

⁴⁵² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 358. Demirbaş, s. 564. Dülger, Genel Hükümler, s. 776. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 494. Özgenç, s. 630.

⁴⁵³ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 358. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 564. Dülger, Genel Hükümler, s. 776. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 503. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 545. Özgenç, s. 630.

veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek”, “suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak” ya da “suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak” şekillerinde gerçekleşebileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla yardım eden sıfatıyla suç fiilinin işlenmesine iştirak eden şeriklerin katkısı, maddi veya manevi nitelikte olabilecektir.⁴⁵⁴ Suç fiilinin ortaya çıkmasına nedensel bir katkı sağlayan⁴⁵⁵ yardım eden, suç fiili için öngörülenden daha az bir ceza ile cezalandırılacaktır.⁴⁵⁶

İştirak kavramına ilişkin bu genel nitelikteki açıklamaların ardından, şantaj suçunun iştirak halinde işlenmesinin mümkün olup olmadığı sorusuna yanıt verilmelidir. TCK 107 hükmünün iki fıkrasında öngörülen iki ayrı hipotezin de iştirak halinde işlenmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır.⁴⁵⁷ Dolayısıyla, suça iştirak bakımından, şantaj suçu herhangi bir özellik göstermemektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, kişinin her iki fıkroda öngörülen suç fiilini tek başına işlemesi mümkün olduğu gibi asli failin yanına başka kimselerin azmettiren ya da yardım eden sıfatlarıyla suça iştirak etmeleri veya birden fazla kişinin müşterek fail olarak suçu birlikte işlemeleri de söz konusu olabilir. Yukarıda da değinildiği üzere, şantaj suçu özgü suç niteliği taşımadığından suça asli fail sıfatıyla iştirak edenin herhangi bir hukuki veya fiili niteliğe sahip olması aranmayacaktır.

⁴⁵⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 358-359. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Demirbaş, s. 567. Dülger, Genel Hükümler, s. 790. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 508. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 551. Özgenç, s. 635.

⁴⁵⁵ Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 551.

⁴⁵⁶ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 359. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 324. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 517. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 551. Özgenç, s. 641.

⁴⁵⁷ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 156. Demirkol, s. 97-98. Karakaş, s. 52. Soytürk, s. 98.

1.4. İçtima

Kural olarak, kişilerin gerçekleştirdikleri ihlal kadar suç fiili oluşur ve kişilere işledikleri suç fiili sayısınca ceza verilir.⁴⁵⁸ Failin işlediği suç fiilleri için öngörülen cezaların toplanarak faile uygulanacak cezanın hesaplanması, cezaların içtimai ya da gerçek içtima olarak adlandırılır.⁴⁵⁹ Ancak kimi hallerde kanun koyucu, somut olayda birden fazla ihlal olmasına rağmen, faile tek bir ceza verileceğini kabul etmiştir. Bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima olarak ortaya çıkabilen bu istisnai durum, suçların içtimai olarak adlandırılmaktadır.⁴⁶⁰

Suçların içtimainın ilk şekli olan bileşik suç, TCK 42 hükmünde, “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere bileşik suç; unsur suçların birleşerek yeni bir suçu oluşturması şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, bir suçun diğerinin ağırlaştırıcı nedeni teşkil etmesi suretiyle de meydana gelebilir.⁴⁶¹ Bileşik suç, gerçek içtimain istisnasını teşkil ettiğinden; faile unsur suçların cezası toplanarak uygulanmayacak, fail yalnızca bileşik suç için öngörülen cezayla cezalandırılacaktır.⁴⁶²

---

⁴⁵⁸ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 364. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 517. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 565. Özgenç, s. 669.

⁴⁵⁹ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 364. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 353. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 517. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 565. Özgenç, s. 669.

⁴⁶⁰ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 364. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 354. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 518-519. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 565. Özgenç, s. 673.

⁴⁶¹ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 365. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 356. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 564. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 567. Özgenç, s. 673.

⁴⁶² Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 366. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 357. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 564. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 568. Özgenç, s. 673-674.

Bileşik suçun nasıl ortaya çıkabileceğine ilişkin açıklamaların ardından, bileşik suç kavramı, şantaj suçu bağlamında değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için şantaj suçunun ayrı unsur suçlardan oluşan bir bileşik suç olup olmadığı ve şantaj suçunun bir başka bileşik suçun unsur suçlarından birini teşkil edip etmediği soruları cevaplandırılmalıdır.

Şantaj suçunu düzenleyen TCK 107 hükmüne bakıldığında, iki fıkra da yer alan iki hipotez açısından da birden çok unsur suçun birleşerek yeni bir suç tipi meydana getirdiği söylenemez. Dolayısıyla şantaj suçu bir bileşik suç teşkil etmez. Ancak şantaj suçuna vücut veren hipotezlerin, başka bir bileşik suçta unsur suç olarak ortaya çıkıp çıkmadığı da değerlendirilmelidir. Şantaj suçu, tehdidin özel bir görünümünü oluşturduğundan, hükmün ilk fıkrasında yer alan failin *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle”* mağdurun iradesini sakatlayarak tehditte bulunması, söz konusu hipotezin unsur suç olarak ortaya çıkması sonucunu doğurabilecektir.⁴⁶³ Örneğin, işlediği suçu ihbar etmeme karşılığında, söz konusu suçun failinin kendisiyle cinsel ilişkiye girmesini sağlayan kimsenin, hükmün ilk fıkrasında öngörülen hipotezle karşısındakinin iradesini sakatladığından,⁴⁶⁴ mağdurun yaşına göre TCK 102 veya 103 hükümlerinden cezalandırılması gerektiği söylenebilecektir. İkinci fıkra da yer alan kişilerin *“şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulması”* hipotezi, TCK 106/1 hükmünde düzenlenen sair bir kötülük tehdidinin özel bir görünümünü oluşturmaktadır.⁴⁶⁵ Dolayısıyla, TCK 106 hükmünde düzenlenen

⁴⁶³ Aksi yönde görüş için bkz.: Üzülmüş, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 157. Yazar, söz konusu hipotezin, başka herhangi bir suç tipinde unsur suç veya nitelikli hal olarak yer almadığından bir başka bileşik suçu oluşturamayacağını belirtmektedir.

⁴⁶⁴ Bu noktada, söz konusu tehdidin, cinsel saldırı veya cinsel istismar suçlarında unsur suç teşkil edecek ağırlıkta olması gerektiği hatırlatılmalıdır.

⁴⁶⁵ Üzülmüş, Şantaj Suçu, s. 193. Üzülmüş, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 158.

tehdit suçunun unsur suç teşkil ettiği bileşik suçlarda, şantajın ikinci fıkrada öngörülen hali de unsur suç olabilir.⁴⁶⁶ Ancak şantaj suçunda, yapılacak tehdidin mağdurun şeref veya saygınlığına yönelmesi ve bir yarar sağlama amacı barındırması aranmaktadır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde; sair kötülük tehdidinin, yarar sağlama amacıyla, mağdurun şeref ve saygınlığına yöneldiği durumlarda, TCK 107/2 hükmünde öngörülen şantaj suçu hipotezinin unsur suç teşkil edebileceği anlaşılabacaktır. Örneğin mağdurun müstehcen fotoğraflarını internette yayınlama tehdidiyle iradesini sakatlayıp kendisiyle cinsel ilişkiye girmesini sağlayan fail, mağdurun yaşına göre TCK 102 veya TCK 103 hükümlerinden cezalandırılacak, ayrıca şantaj suçundan cezai yaptırıma maruz bırakılmayacaktır.⁴⁶⁷

Zincirleme suç, TCK'nın 43. maddesinde hükme bağlanmıştır. Zincirleme suç, ilgili maddenin ilk fıkrasında, *“Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir.”* şeklinde tanımlanmıştır.

TCK 43/2 hükmü, *“aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi”* ihtimalinin de zincirleme suça vücut vereceğini belirtmiştir. Her ne kadar doktrinde, TCK 43/2 hükmünün zincirleme suç olarak değil, aynı nev’iden fikri içtima olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunan yazarlar⁴⁶⁸ olsa da, ilgili hükmün zincirleme suça ilişkin bir düzenleme olarak ele alınması gerektiği⁴⁶⁹ kanaatindeyim. Bu noktada,

---

⁴⁶⁶ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 158.

⁴⁶⁷ Demirkol, s. 103.

⁴⁶⁸ Demirbaş, s. 599. Dülger, Genel Hükümler, s. 817-818. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 530. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 580. Özgenç, s. 696. Erdoğan, Y. M.: Zincirleme Suç, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2023, s. 382.

⁴⁶⁹ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 371-372. Hafızoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 363. Yalçın Sancar, T.: *Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Zincirleme Suç*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2007, S. 70, s. 251.

hükmün lafzına yönelik bir eleştiriden de bahsedilmelidir. Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi mümkün olmadığından, hükümdeki “*tek bir fiille*” ifadesi, “*tek bir davranışla*” şeklinde anlaşılmalıdır.⁴⁷⁰ Nitekim, birden çok mağdurun varlığı, birden çok sonucun oluşması anlamına geleceğinden, bu durumda tek bir fiilden söz edilmesi mümkün olmayacaktır.⁴⁷¹ Dolayısıyla, TCK 43/2 hükmü, “*aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir davranışla işlenmesi*” olarak değerlendirilip zincirleme suçun bir başka ortaya çıkış biçimi şeklinde ele alınacaktır.

Zincirleme suç hükümleri, bütün suç tipleri bakımından uygulama alanı bulmamaktadır. Kanun koyucu, TCK 43/3 hükmünde “*Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.*” şeklinde bir düzenleme öngörerek, yukarıda sayılan şartlar sağlansa dahi, bu suçların gerçek içtima kurallarına göre cezalandırılacağını belirtmiştir.⁴⁷²

Şantaj suçunun, zincirleme suç hükmü doğrultusunda işlenmesi ihtimali de değerlendirilmelidir. TCK’nın 107. maddesinde düzenlenen şantaj suçu, TCK’nın 43. maddesinin 3. fıkrasında zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı suçlar arasında sayılmamıştır. Dolayısıyla şantaj suçuna vücut veren iki hipotezin de, her iki zincirleme suç ihtimali doğrultusunda gerçekleştirilmesi mümkündür.⁴⁷³ Bir başka deyişle; failin, aynı suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda, aynı mağdura karşı; “*hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, mağduru kanuna aykırı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya*

⁴⁷⁰ Toroslu ve Toroslu Genel Hükümler, s. 371. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 363. Yalçın Sancar, *Zincirleme Suç*, s. 251.

⁴⁷¹ Yalçın Sancar, *Zincirleme Suç*, s. 251.

⁴⁷² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 372. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 363. Koca ve Üzülmmez, Genel Hükümler, s. 540. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 579. Özgenç, s. 688.

⁴⁷³ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 157.

ya da haksız çıkar sağlamaya” zorlaması ile kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla mağdurun “şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde” bulunması ihtimallerini gerçekleştirme durumunda, TCK 43/1 uyarınca, zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı kuşkusuzdur.⁴⁷⁴ Örneğin, bir iş insanının yolsuzluk yaptığına ilişkin belgeleri gazetede yayımlayacağı tehdidini belirli aralıklarla ileri süren gazeteci, TCK 107/1 hükmündeki hipotezi; gayrimeşru ilişkisini bildiği zengin bir kişiye, bu ilişkisini açıklayacağı tehdidini belirli aralıklarla yapan fail ise TCK 107/2 hükmündeki hipotezi zincirleme suç biçiminde işlemiş olacaktır.⁴⁷⁵ Şantaj suçu seçimlik hareketli bir suç olduğundan, failin aynı mağdura karşı, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, maddede öngörülen seçimlik hareketleri gerçekleştirmesi de zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasını gerektirecektir.⁴⁷⁶ TCK 43/2 hükmü bağlamında düşünüldüğünde de, failin, birden çok mağdura karşı, “hakki olan veya yükümlü olduğu bir şeyi” yapacağını veya yapmayacağını ya da “şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği”ni tek bir seferde bildirmesi durumunda, zincirleme suçun gerçekleştiği anlaşılabacaktır.⁴⁷⁷ Örneğin, yolsuzluk yapan iş insanları hakkında, kendisine belli bir miktar para vermeleri karşılığında, haber yapmayacağını söyleyen gazeteci⁴⁷⁸ ilk fıkradaki hipotezi; bir arkadaş grubundaki birden fazla kişinin cinsel yönelimleriyle ilgili doğru olmayan hususları aileleriyle paylaşacağı tehdidinde bulunarak onlardan para almak isteyen fail

⁴⁷⁴ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 157.

⁴⁷⁵ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 157-158.

⁴⁷⁶ Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 572.

⁴⁷⁷ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 157.

⁴⁷⁸ Üzülmmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 144.

ise ikinci fıkradaki hipotezi TCK 43/2 hükmünde öngörülen zincirleme suç doğrultusunda işlemiş olacaktır.

Fikri içtima kavramı, TCK 44 hükmünde “*İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.*” şeklinde düzenlenmiştir.

Fikri içtimadan bahsedilebilmesi için failin tek bir fiili gerçekleştirmiş olması şarttır. Ancak fail tarafından işlenen bu tek fiil, birden fazla farklı suça vücut vermektedir.⁴⁷⁹ Yani failin gerçekleştirdiği davranış birden fazla sonuca vücut veriyorsa örneğin failin tabancayı ateşlemesi sonucu tabancadan çıkan mermi bir mağdurun ölümü diğerinin yaralanması sonucuna yol açıyorsa, mağdur sayısı kadar sonuç ve dolayısıyla suç fiili oluşacağından artık fikri içtimadan bahsedilmesi mümkün kabul edilmeyecektir.⁴⁸⁰ Bir başka deyişle, failin davranışından meydana gelen sonuç tek olmalı ancak bu sonuç yasanın birden fazla hükmünü ihlal etmelidir.⁴⁸¹

Şantaj suçunun, suçların içtimainın son şekli olan fikri içtimaya vücut verip vermediği sorusu da değerlendirilmelidir. Şantaj suçunun her iki hipotezine vücut veren davranışlar, farklı yönleriyle TCK’nın farklı hükümlerini ihlal eder nitelikte değildir. Dolayısıyla fikri içtima, şantaj suçu bakımından gündeme gelmeyecektir.

---

⁴⁷⁹ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 374. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 358. Koca ve Üzülmöz, Genel Hükümler, s. 540. Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, Genel Hükümler, s. 583. Özgenç, s. 688.

⁴⁸⁰ Alacakaptan, s. 61.

⁴⁸¹ Alacakaptan, s. 61.

2. Yaptırım ve Kovuşturma

Şantaj suçuna ilişkin değerlendirilmesi gereken son husus, suç için öngörülen cezai müeyyideye işaret eden yaptırım⁴⁸² ve bu müeyyidenin faile ulaştırılması için gerekli muhakeme evresine⁴⁸³ işaret eden kovuşturmadır.

İlk olarak suç için öngörülen yaptırım ele alınmalıdır. Şantaj suçunun gerçekleşmesine yönelik iki ihtimali düzenleyen TCK 107 hükmünün iki fıkrasında da suç fiili için öngörülen cezai müeyyide aynıdır. Müeyyide, ilk fıkra da doğrudan “*bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası*” olarak ortaya konulmuş, ikinci fıkra da ilk fıkraya atıf yapmak suretiyle aynı cezai müeyyidenin geçerli olacağı hükme bağlanmıştır.

Kanun koyucu, şantaj suçunu, TCK’nın 45. maddesinde⁴⁸⁴ cezai yaptırımların iki türü olan hapis ve adli para cezası yaptırımına bağlamıştır. Hükmün lafzından, söz konusu yaptırımların seçimlik olarak öngörülmediği anlaşılmaktadır.⁴⁸⁵ Bir başka deyişle, sanık hakkında yürütülen yargılama sonrasında, kanunda çizilen sınırlar dahilinde, hapis ve adli para cezası yaptırımları birlikte uygulanacaktır.

İlk olarak adli para cezasına değinilmelidir. Adli para cezasına kanuni dayanak teşkil eden TCK 52⁴⁸⁶ hükmüne göre, söz konusu ceza “*beş günden az ve kanunda*

---

⁴⁸² Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 36.

⁴⁸³ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 3-4.

⁴⁸⁴ “**Madde 45-** (1) Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır.”

⁴⁸⁵ Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, s. 173.

⁴⁸⁶ “**Madde 52-** (1) Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

(2) En az yüz ve en fazla beşyüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.

(3) Kararda, adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ayrı ayrı gösterilir.

aksine hükiim bulunmayan hallerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının” takdir edilen miktar ile çarpılması sonucu hesaplanan tutarın Devlet hazinesine ödenmesidir. Şantaj suçunu öngören hükümde, üst sınır beş bin gün olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla hakim, somut olayın özelliklerine göre değerlendirmede bulunarak uygulanacak adli para cezası yaptırımını, TCK 52 hükmünde öngörülen alt sınır olan beş gün ile TCK 107/1 hükmündeki üst sınır olan beş bin gün arasında belirleyecektir. Örneğin şantaj suçu sonrasında failin herhangi bir maddi menfaat elde etmediği veya elde edilmiş bu menfaatin müsaderesinin mümkün olduğu hallerde hakim, beş günlük alt sınıra yakın bir belirleme yapması beklenirken; failin şantaj suçunu işleyerek haksız bir çıkar elde ettiği durumlarda, uygulanacak adli para cezasının beş bin günlük üst sınıra yakın tespit edilmesi muhtemeldir.⁴⁸⁷

TCK 52. maddenin ikinci fıkrası, adli para cezasında bir gün için öngörülen parasal değeri, ortaya koymaktadır. İlgili hükme göre, bir günün karşılığı parasal değer; kişinin ekonomik durumu gözetilerek en az yüz, en fazla beşyüz Türk Lirası olarak belirlenir.

İkinci olarak, adli para cezasıyla birlikte uygulanacak hapis cezası yaptırımını ele alınmalıdır. Hapis cezalarını düzenleyen TCK 46⁴⁸⁸ hükmüne göre hapis cezaları; ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve süreli hapis cezaları olmak üzere üçe

---

(4) Hakim, ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adli para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği belirtilir.”

⁴⁸⁷ Üzülmüş, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 159.

⁴⁸⁸ “**Madde 46-** (1) Hapis cezaları şunlardır:

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası.
- b) Müebbet hapis cezası.
- c) Süreli hapis cezası.”

ayrılmaktadır. TCK 107/1 hükmüne bakıldığında, suçun bir yıldan üç yıla kadar süreli hapis cezasıyla müeyyidelendirildiği anlaşılmaktadır. Süreli hapis cezalarını öngören TCK 49⁴⁸⁹ hükmünün ikinci fıkrası, somut olayda hükmedilen cezanın bir yıl veya daha az süreli olması durumunda, kısa süreli hapis cezasından bahsedileceğini düzenlemektedir. İki hüküm birlikte ele alındığında, somut olayda hakim, hapis cezasını, bir yıllık alt sınırdan tayin etmesi durumunda kısa süreli hapis cezası gündeme gelecek ve TCK 50⁴⁹⁰ hükmü uyarınca, söz konusu kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi söz konusu olacaktır.⁴⁹¹ Kısa süreli hapis cezası, hükümde öngörülen diğer seçenek yaptırımlara çevrilebileceği gibi, adli para

---

⁴⁸⁹ “**Madde 49-** (1) Süreli hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz.

(2) Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır.”

⁴⁹⁰ “**Madde 50-** (1) Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre;

a) Adli para cezasına,

b) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine,

c) En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye,

d) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya,

e) Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya,

f) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, çevrilebilir.

(2) Suç tanımında hapis cezası ile adli para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hallerde, hapis cezasına hükmedilmişse; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez.

(3) Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla, mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, birinci fıkra yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir.

(4) Taksirli suçlardan dolayı hükümlenen hapis cezası uzun süreli de olsa; bu ceza, diğer koşulların varlığı halinde, birinci fıkranın (a) bendine göre adli para cezasına çevrilebilir. Ancak, bu hüküm, bilinçli taksir halinde uygulanmaz.

(5) Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirdir.

(6) Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi halinde, infaz hâkimliği kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir. Bu durumda, beşinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(7) Hükmedilen seçenek tedbirin hükümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi durumunda, infaz hâkimliğince tedbir değiştirilir.”

⁴⁹¹ Üzülmez, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 160.

cezasına da dönüştürülebilir. Böyle bir durumda, kısa süreli hapis cezası yerine verilen adli para cezası ile TCK 107/1 hükmü uyarınca zorunlu olarak tayin edilen adli para cezası birlikte infaz olunacaktır.⁴⁹²

TCK 51. maddenin ilk fıkrasının getirdiği “İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir.” hükmü uyarınca, somut olayda şantaj suçu için hükmedilen hapis cezası iki yıl veya daha az süreli ise, hapis cezasını ertelenmesi ihtimali gündeme gelecektir.⁴⁹³

TCK’da erteleme, yalnızca hapis cezaları için öngörülmüştür. Bir başka deyişle 1926 tarihli mülga Ceza Kanunu’nun aksine, adli para cezasının ertelenmesi mümkün değildir.⁴⁹⁴ Şantaj suçu sonucunda hapis cezası ve adli para cezasına birlikte hükmedileceğinden, TCK 51 hükmünde aranan şartlarının bulunması halinde, yalnızca hapis cezasının ertelenmesi gündeme gelecektir.

Ayrıca TCK 53/1 hükmü⁴⁹⁵ doğrultusunda, şantaj suçu nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen kişi, hapis cezası süresi boyunca hükümde yer alan hakları kullanmaktan yoksun bırakılır.

⁴⁹² Üzülmüş, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 160.

⁴⁹³ TCK 51 hükmü, hapis cezasının ertelenebilmesi için aranan şartları kümülatif olarak saymıştır. Hükme göre; kişinin işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm edilmesinin yanında; kişinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması ve suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması şartları da sağlanmalıdır.

⁴⁹⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 459.

⁴⁹⁵ “**Madde 53-** (1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayıymlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

Şantaj suçunun bir tüzel kişinin haksız menfaat sağlaması sonucunu doğurması ihtimali de ele alınmalıdır. TCK 111⁴⁹⁶ hükmüne göre, hürriyete karşı suçlardan tehdit, şantaj, cebir ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının tüzel kişilerin haksız bir menfaat sağlaması sonucunu doğurması durumunda, tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri uygulanacaktır.

Şantaj suçu için öngörülen yaptırıma ilişkin bu açıklamaların ardından, suçun muhakemesi hakkında da bilgi verilmelidir. Bu bağlamda, ilk olarak, suçun bir muhakeme şartına bağlanıp bağlanmadığı hususu ele alınmalıdır. Ceza muhakemesinde kural, suçlara ilişkin muhakeme faaliyetinin resen başlatılması ve sürdürülmesidir.⁴⁹⁷ Ancak kanun koyucu, kimi istisnai durumlarda, muhakeme sürecinin başlatılmasını veya devam ettirilmesini; bazı şartların varlığına ya da yokluğuna bağlamış olabilir.⁴⁹⁸ İşte muhakemenin başlatılması veya sürdürülmesi için bulunması ya da bulunmaması gereken bu şartlar, muhakeme şartlarıdır.⁴⁹⁹ Şantaj suçunu düzenleyen TCK 107 hükmüne bakıldığında, suçun muhakemesi açısından herhangi bir muhakeme şartı öngörülmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, şantaj suçunun işlendiği haberini alan makamlar, suça ilişkin soruşturma ve kovuşturmayaya resen başlarlar.

Şantaj suçunun yargılamasında, madde yönünden yetkili yani görevli mahkeme de tespit edilmelidir. Madde yönünden yetkili mahkeme, yargılama konusu suçun ve

---

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten, yoksun bırakılır.”

⁴⁹⁶ “**Madde 111-** (1) Tehdit, şantaj, cebir veya kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının işlenmesi sonucunda yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.”

⁴⁹⁷ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 53.

⁴⁹⁸ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 53.

⁴⁹⁹ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 53.

suç için öngörülen cezanın mahiyetine göre, yargılamayı yürütecek olan ilk derece mahkemesine işaret eder.⁵⁰⁰ Yargılamada görevli mahkeme; 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12. maddesi uyarınca, suç için öngörülen cezanın üst sınırı ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren kapsamda bulunmadığından⁵⁰¹, yine aynı Kanun'un 11. maddesi doğrultusunda, genel görevli olan asliye ceza mahkemesidir.

Suçun yargılamasında yer yönünden yetkili mahkemeye de değinilmelidir. Yer yönünden yetki; madde yönünden yetki bakımından aynı olan mahkemeler arasında, yargılamanın neredeki mahkemede yürütüleceği sorusuna cevap vermektedir.⁵⁰² Yer yönünden yetkili mahkemenin tespiti için CMK 12 hükmüne bakılmalıdır. Hükmün ilk fıkrası, "*Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.*" şeklinde bir düzenlemeyle genel yetki kuralını öngörmektedir.⁵⁰³ Şantaj suçunun yargılaması bakımından, hükmün diğer fıkralarında sayılan istisnai durumlar bulunmuyorsa, genel yetkili mahkeme olan suçun işlendiği yer mahkemesi, yer bakımından yetkili olacaktır. Bir başka deyişle, yer yönünden yetkili mahkeme, mağdurun irade hürriyetini sakatlayarak suça vücut veren eyleme doğrudan muhatap olduğu veya söz konusu eylemi öğrendiği yer mahkemesidir.⁵⁰⁴ Nitekim, Yargıtay'ın da bu yönde kararları bulunmaktadır.⁵⁰⁵

---

⁵⁰⁰ Toroslu ve Feyzioğlu, s. 66-67.

⁵⁰¹ İlgili hükme göre, suç için öngörülen hapis cezasının üst sınırı on yıldan fazla ise, ilgili suçun yargılamasında ağır ceza mahkemeleri görevlidir.

⁵⁰² Toroslu ve Feyzioğlu, s. 73.

⁵⁰³ Hükmün diğer fıkralarında, genel yetki kuralından ayrılmayı gerektirecek istisnai haller düzenlenmiştir.

⁵⁰⁴ Soy Türk, s. 110.

⁵⁰⁵ Yargıtay 5. C.D., E. 2021/1134, K. 2021/3927, T. 13.02.2020.

Kararda, "öğretmen olan müştekinin tayininin Balıkesir ili Ayvalık ilçesine çıktığını, nişanlısı olan İ. H. M ile birlikte son bir haftadır ev aramak ve tatil için Burhaniye ilçesinde bulunduklarını, Burhaniye ilçesinde iken 21/06/2019 tarihinde sanık tarafından nişanlısının cep telefonuna suça konu fotoğraf ve mesajların gönderildiğini, kendisine karşı işlenen bu suçları Burhaniye ilçesinde iken öğrendiğini beyan

SONUÇ

Şantaj suçu, 5237 sayılı TCK'nın "Kişilere Karşı Suçlar"ı düzenleyen ikinci kitabının "Hürriyete Karşı Suçlar" başlıklı yedinci bölümünde, 107. maddede hükme bağlanmıştır. Şantaj suçu, ceza hukukumuzda ilk defa 5237 sayılı TCK ile girmiştir. Suç fiili, 765 sayılı mülga TCK'nın 188. maddesinde düzenlenen şartlı tehdit suçu ile 192. maddesinde yer alan tehdit ile menfaat sağlama suçunun etkisiyle⁵⁰⁶ başlangıçta tek fıkra olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK 01.06.2005'te yürürlüğe girdikten sonra 29.06.2005 tarihli ve 5377 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramasının ardından şantaj suçunu düzenleyen 107. maddeye ikinci fıkra eklenmiştir. 765 sayılı mülga TCK'nın 192. maddesindeki tehdit ile menfaat sağlama suçuna benzer nitelikler taşıyan ikinci fıkranın hükme eklenmesiyle, hükmün ilk haline yönelik, failin hakları ve yükümlülükleri haricindeki hususlardan yararlanmak suretiyle menfaat elde etmesini kapsamına almaması nedeniyle, failin sair bir kötülükte bulunacağından bahisle menfaat sağlaması durumunun tehdit suçunun hafif haline vücut vereceği yönündeki eleştirilere cevap sağlanmıştır.⁵⁰⁷

Sistematik yorum yardımıyla şantaj suçunun TCK'da düzenlendiği kısım dikkate alındığında, kanun koyucunun şantaj suçuna vücut veren fiili cezai müeyyideye bağlayarak mağdurun irade hürriyetini korumayı amaçladığı anlaşılmaktadır.⁵⁰⁸ Dolayısıyla, TCK'da şantajın suç olarak öngörülmesiyle, kişilerin davranışlarını iradelerine uygun biçimde yönlendirmeleri cezai himaye altına

---

edip, Burhaniye Cumhuriyet Başsavcılığına şikayette bulunduğu, bu hususun tüm dosya kapsamı ile sabit olduğu, suçun öğrenme anında ve müştekiye ulaştığı anda oluşacağı, bu nedenle yetkili mahkemenin mesajların müştekiye ulaştığı sırada bulunduğu yer olan Burhaniye Asliye Ceza Mahkemesi olduğu"nu ifade etmiştir.

⁵⁰⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 119. Donay, s. 172.

⁵⁰⁷ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 120.

⁵⁰⁸ Egemenoglu, s. 51.

alınmıştır.⁵⁰⁹ Bu doğrultuda düşünüldüğünde, suçun mağdurunun, failin hareketlerinden irade hürriyeti etkilenen gerçek kişiler olduğu tespiti yerinde olacaktır. Her ne kadar doktrinde, tüzel kişilerin de şantaj suçunun mağduru olabileceklerini savunan yazarlar⁵¹⁰ bulunsa da suçu öngören norm tarafından koruma altına alınan irade hürriyetinin yalnızca gerçek kişiler açısından var olabileceği nazara alındığında⁵¹¹ tüzel kişilerin şantaj suçu bağlamında yalnızca suçtan zarar gören olabilecekleri⁵¹² anlaşılabacaktır.

Şantaj suçu, faili açısından ele alındığında ise, özellikle ilk fıkra bağlamında özgü faillik tartışması yapılmalıdır. Zira ilk fıkranın lafzında, failin, bir hak veya yükümlülüğe sahip bir kimse olması gerekliliği açıkça belirtilmiştir.⁵¹³ Ancak ilgili hükümde hak ve yükümlülükler açısından herhangi bir nitelendirme yapılmadığı ve herkesin çeşitli hak ve yükümlülükler sahip olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, ilk fıkranın bir özgü suça vücut vermediği anlaşılabacaktır.⁵¹⁴ TCK'nın 107. maddesinin ilk fıkrası açısından yapılan tartışmalar, hükmün ikinci fıkrası bağlamında ortaya çıkmamıştır. Bunun nedeni, ikinci fıkra da öngörülen suç hipotezinin herhangi bir kimse tarafından işlenebileceğinin açık olmasıdır.⁵¹⁵ Dolayısıyla şantaj suçu açısından, kanun koyucunun failin herhangi bir fiili veya hukuki niteliğe sahip olmasını aramadığı, yani özgü faillikten bahsedilemeyeceği söylenebilecektir.⁵¹⁶

---

⁵⁰⁹ Üzülmöz, *Şantaj Suçu*, s. 184.

⁵¹⁰ Centel, *Şantaj Suçu*, s. 102. Taner, *Şantaj Suçu*, s. 125.

⁵¹¹ Tüzel kişilerin irade hürriyetlerinden bahsedilemeyeceği yönünde bkz.: Toroslu ve Toroslu, *Özel Hükümler*, s. 77. Baş, s. 748.

⁵¹² Tüzel kişilerin şantaj suçu bakımından yalnızca suçtan zarar gören olabilecekleri yönünde bkz.: Bilge, s. 139.

⁵¹³ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 123. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 138.

⁵¹⁴ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 123. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 138.

⁵¹⁵ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 124. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 138.

⁵¹⁶ Taner, *Şantaj Suçu*, s. 123. Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 151. Bilge, s. 138.

Şantaj suçunun maddi konusunun belirlenmesinde doktrinde ihtilaf bulunmaktadır. Bu ihtilafın sebebi, maddi konunun niteliğine ilişkin görüş ayrılığından kaynaklanmaktadır. Maddi konunun fiziksel bir niteliğe sahip olması görüşünün benimsenmesi, insanın da sadece fiziksel varlığıyla suçun maddi konusunu teşkil edebileceği tespitine ulaşılması sonucunu doğurmaktadır. Bu görüş benimsendiği takdirde, şantaj suçunun bir maddi konusu olmadığını kabul etmek gerekecektir. Ancak bizim de katıldığımız çoğunluk görüşüne⁵¹⁷ göre, insan maddi ve manevi yönleriyle bir bütündür.⁵¹⁸ Dolayısıyla, insanın fiziki varlığı üzerinde suç fiili gerçekleştirilebildiği gibi, psişik yönü de suçun maddi konusunu oluşturabilir.⁵¹⁹ Aksini kabul, psişik yönüyle insanı cezai korumanın dışında bırakmak riskini taşıdığından makul olarak değerlendirilmemektedir.⁵²⁰ Dolayısıyla insanı bütün yönleriyle cezai korumanın konusu olarak gören çoğunluk görüşü benimsendiğinde, şantaj suçunun maddi konusu bulunan bir suç olduğu tespitinde bulunmak gerekmektedir. Bu maddi konu da, psişik yönüyle insandır.

Çalışmada benimsenen suçun ikili ayrımı doğrultusunda, şantaj suçunu unsurlarına da değinilmelidir. Maddi unsur bağlamında ele alınması gereken ilk husus, davranıştır. Suç fiilinin, hükmün ilk fıkrasında somutlaşan hipotezine vücut veren davranış, “bir hakkın veya yükümlülüğün zorlama amacıyla kötüye kullanılması” olarak açıklanabilir.⁵²¹ Hükmün lafzından anlaşıldığı üzere, failin sahip olduğu bir hak veya yükümlülük vasıtasıyla mağdurun iradesini zorlaması, yani söz konusu iradeye yönelik aktif bir davranışta bulunması gerekmektedir. Bu nedenle, hükmün ilk

---

⁵¹⁷ Orhan, s. 46.

⁵¹⁸ Erman, s. 2.

⁵¹⁹ Erem, *Suçun Konusu*, s. 16. Toroslu N., *Cürümlerin Tasnifi*, s. 184-185.

⁵²⁰ Orhan, s. 46.

⁵²¹ Üzülmöz, *Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar*, s. 144. Örnekler için bkz. Madde Gerekçesi

fikrasının yapmama biçiminde ortaya çıkan ihmalle işlenemeyeceği, hipotezin bir hareket suçu teşkil ettiği anlaşılmaktadır. Ele alınan ihtimal, bir hakkın veya yükümlülüğün kötüye kullanılarak mağdurun iradesinin zorlanmasını gerektirdiğinden, yani söz konusu zorlamanın cezalandırılabilir olması için ortaya çıkması gereken biçim hükümde açıkça belirtildiğinden, bağlı hareketli bir suç olarak değerlendirilmektedir.⁵²² Hükmün ilk fıkrası, aynı zamanda, seçimlik hareketli bir suçta da vücut vermektedir.⁵²³ Nitekim, söz konusu hipotezin gerçekleşmesi için failin ya hakkı olan ya da yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle mağdurun iradesini zorlaması gerekmektedir.

Sonuç, iki fıkra açısından da ortak olarak ele alınacaktır. Doktrinde ağırlıklı olarak benimsenen doğalcı sonuç anlayışına⁵²⁴ göre sonuç, davranışın dış dünyada meydana getirdiği doğal değişiklik⁵²⁵ olduğundan bu anlayışın kabulü, sonucu olmayan sırf davranış suçlarının varlığının da kabulü anlamına gelecektir.⁵²⁶ Tehdit suçunda olduğu gibi⁵²⁷ şantaj suçunda da, suçun tamamlanması için, mağdurun iradesinin somut olay bazında etkilenmiş olması aranmamaktadır. Bir başka deyişle, failin, mağdurun iradesini zorlamaya yönelik hareketleri gerçekleştirmesi, suçun tamamlanması açısından gerekli ve yeterlidir. Dolayısıyla, şantaj suçunun tamamlanması için herhangi bir sonucun ortaya çıkması gerekmediğinden suç, sırf

---

⁵²² Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, s. 186. Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, s. 426. Centel, *Şantaj Suçu*, s. 110.

⁵²³ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 144. Centel, *Şantaj Suçu*, s. 110.

⁵²⁴ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 143. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 174. Öntan, Davranış ve Netice, s. 261.

⁵²⁵ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 143. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 174. Öntan, Davranış ve Netice, s. 261.

⁵²⁶ Toroslu ve Toroslu, Genel Hükümler, s. 144. Hafizoğulları ve Özen, Genel Hükümler, s. 175. Öntan, Davranış ve Netice, s. 265. Bulut, s. 67.

⁵²⁷ Toroslu ve Toroslu, Özel Hükümler, s. 82. Sözüer, s. 138.

davranış suçudur.⁵²⁸ Sırf davranış suçu niteliğini taşıyan şantaj suçu açısından, davranış ve sonuç arasında kurulan illiyet bağından⁵²⁹ da bahsedilmesi mümkün olmayacaktır.

Maddi unsur bağlamında hukuka uygunluk nedenlerinin yokluğundan da bahsedilmelidir. Hükme bakıldığında, şantaj suçu açısından herhangi bir özel hukuka uygunluk nedeninin düzenlenmediği anlaşılabacaktır. Şantaj suçunda, genel hukuka uygunluk nedenlerinin, niteliklerinin uygun düştükleri somut olaylarda ortaya çıkması mümkündür.⁵³⁰ Ancak hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin ilk fıkra açısından ortaya çıkışını ayrıca değerlendirmek gereklidir. Suçun ilk fıkroda öngörülen hipotezinin oluşması için failin, *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından”* bahisle mağduru tehdit etmesi gerekmektedir. İlk bakışta, kişinin kendisine hukuk düzeni tarafından tanınmış bir hakkı kullanıp kullanmaması veya bir yükümlülüğü yerine getirip getirmemesinin hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni bağlamında ortaya çıkabileceği düşünülebilir. Fakat bu hipotezde, kanun koyucu, tipik suç fiilini tanımlarken bir hakkın kullanılıp kullanılmamasından bahsetmiştir. Dolayısıyla, ilk fıkroda, tipik fiile yol açacak şekilde bir hakkın kullanılacağından bahsedilmesiyle hukuka uygunluk nedeni olan hakkın kullanılması arasındaki farkı tespit etmek şarttır.⁵³¹ Bu doğrultuda düşünüldüğünde, ilk fıkranın hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeniyle bağdaşmadığı anlaşılabacaktır⁵³² çünkü hukuk düzeni; kişilere, *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir*

⁵²⁸ Hafizoğulları ve Özen, Özel Hükümler, s. 186. Arslantürk, s. 205.

⁵²⁹ Erem, *Nedensellik Bağı*, s. 2.

⁵³⁰ Soytürk, s. 91.

⁵³¹ Erem, F.: *Ceza Hukukunda “Hakkın Kullanılması”*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1990, c. 41, S. 1, s. 12.

⁵³² Aksi yönde görüş için bkz.: Soytürk, s. 91.

Yazar, ilk fıkra açısından hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninden bahsedilebilmesi için bunun tipik fiile yol açan biçimde ortaya çıkmadığının tespit edilebilmesini yeterli saymaktadır.

şeyi yapacağından veya yapmayacağından” bahisle bir menfaat elde etmeye çalışma olarak ortaya çıkan bir hak tanımamıştır. Diğer genel hukuka uygunluk nedenlerinin ise, iki fıkra bakımından da, mahiyetleri uygun düştüğü ölçüde ortaya çıkabilmesi mümkündür.⁵³³

Şantaj, manevi unsur açısından incelendiğinde ise, suçun taksirli halinin kanunda düzenlenmediği, dolayısıyla yalnızca kasıtlı sorumluluğun mümkün olduğu anlaşılabacaktır. İlk fıkroda öngörülen hipotezin oluşması için failin, fail tarafından bilinçli ve iradi biçimde gerçekleştirilmesi yeterlidir. Failin ayrı bir amaca sahip olmasına gerek yoktur. Dolayısıyla ilk fıkroda öngörülen suç hipotezi, genel kastla işlenir.⁵³⁴ Genel kastla işlenebilen suçların olası kastla da işlenmesi mümkün olduğundan, ilk fıkra için olası kasta yönelik bir inceleme de yapılması gerekmektedir. Şantaj suçu, sırf hareket suçu olduğundan ve olası kast, failin sonucu kabullenmesiyle ortaya çıktığından olası kastla işlenemez.⁵³⁵ Nitekim failin, mağdurun irade hürriyetinin etkilenebileceğini bilip söz konusu durumun ortaya çıkmasını göze alarak *“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, mağduru kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya”* zorlaması hayatın olağan akışında mümkün görünmemektedir. Hükmün ikinci fıkrasında öngörülen hipotezin ise, özel kast ile işleneceği kabul edilmektedir.⁵³⁶ Nitekim fıkraya bakıldığında *“yarar sağlamak maksadıyla”* ifadeleriyle de failin, fiili bilinçli ve iradi şekilde işleminin yeterli olmadığı, ayrıca yarar sağlama biçiminde somutlaşan bir amaçla davranışı

⁵³³ Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 155.

⁵³⁴ Taner, Şantaj Suçu, s. 143. Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 152.

⁵³⁵ Karakehya, Olası Kast, s. 37.

⁵³⁶ Centel, Şantaj Suçu, s. 117. Taner, Şantaj Suçu, s. 144. Koca ve Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 477. Üzülmöz, Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar, s. 152. Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, s. 429.

gerçekleştirmesinin arandığı anlaşılabacaktır. Söz konusu hipotez, özel kastla gerçekleştirilebildiğinden, olası kastla işlenmesi mümkün değildir. Dolayısıyla yalnızca doğrudan kastla gerçekleştirilebilir.

Günümüz toplumsal ihtiyaçları düşünüldüğünde, kanun koyucunun 5237 sayılı TCK'nın 107. maddesinde şantaj suçunu hükme bağlamasını isabetli bulmaktayız. Şantajın sırf davranış suçu olarak düzenlenmesi, yani tamamlanmasının failin herhangi bir yarar elde etmesinden bağımsız olması da, koruduğu hukuki konu olan irade hürriyetine uygunluk göstermektedir. Ancak hükmün ilk fıkrasının lafzında ifade bozukluğu bulunmaktadır. Hükümde yer alan “*bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya (...) zorlayan*” ifadesi, ilk bakışta, mağdurun yükümlü olmadığı bir şeyi yapmamaya zorlanması anlamına geliyormuş gibi gözükse de böyle bir zorlamanın mantık kurallarına uygun olmayacağı kolaylıkla anlaşılabacaktır.⁵³⁷ Dolayısıyla hükmün, “*kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yükümlü olduğu bir şeyi yapmamaya (...) zorlayan*” biçiminde kaleme alınması daha yerinde olacaktır.

---

⁵³⁷ Özbek, Doğan ve Bacaksız, Özel Hükümler, s. 426. Taner, Şantaj Suçu, s. 130-131.

KAYNAKÇA

Akbulut, B.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2023.

Akbulut, B. ve Aksan, M.: Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma, 2. Baskı, Ankara 2019.

Alacakaptan, U.: Suçun Unsurları, Ankara 1970.

Aral, V.: *Hukukta İrade Özgürlüğü*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1983, c. 48, S. 1-4, 249-282.

Arslantürk, M.: Hakaret, Tehdit, Terk, Şantaj, Huzur Bozma, Hakların Engellenmesi, Çevre, İmar, İhale, Tefecilik Suçları, 2. Baskı, Ankara 2022.

Artuk M. E., Gökçen A., Alşahin, M. E., Çakır, K.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2023.

Artuk, M. E. ve Yenidünya, A. C.: *Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik Müessesesi (TCK m. 51)*, Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul 2003, 505-534.

Aşçı, A.: *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Kurumuna Kısa Bir Bakış*, İzmir Barosu Dergisi 2018, S. 87, 87-110.

Avcı, M. Ö.: *İrade Bozukluğu Hallerinden Korkutmanın Hukuka Aykırılığı*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2021, c. 27, S. 1, 642-657.

Aydın D.: *Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2004, c. 54, S. 1, 225-254.

Baş, E.: Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur, Ankara 2021.

Bilge, B.: *Şantaj Suçu*, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2019, c. 6, S. 1, 131-159.

Block, W., Kinsella, N. S., & Hoppe, H.-H.: *The Second Paradox of Blackmail*, Business Ethics Quarterly 2000, Vol. 10, No. 3, 593–622.

Bulut, İ.: Suçta Netice, Ankara 2022.

Centel, N.: *5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Şantaj Suçu*, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2012, c. 9, S. 2, 101-122.

Centel, N. ve Zafer, H.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2021.

Clark, M.: *There Is No Paradox of Blackmail*, Analysis 1994, Vol. 54, No. 1, 54–61.

Demirbaş, T.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara 2023.

Demirkol, N.: Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2017.

Donay, S.: Türk Ceza Kanunu Şerhi, İstanbul 2007.

Dönmezer, S.: Ceza Hukuku Özel Kısım: Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, 11. Bası, İstanbul 1981.

Dönmezer, S.: *İhmal Suretiyle İcra Suçları*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1944, c. 9, S. 3-4, 473-494.

Dülger, M.V.: *5237 sayılı YTCK’da Kastın Unsurları ve Türleri- Özellikle Olası Kastın Değerlendirilmesi*, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 5, 65-111.

Dülger, M. V.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Ankara 2023.

Egemenoglu, A.: Türk Ceza Hukukunda Tehdit Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

Erdoğan, Y. M.: Zincirleme Suç, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2023.

Erem, F.: *Ceza Hukukunda “Hakkın Kullanılması”*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1990, c. 41, S. 1, 5-17.

Erem, F.: *Hususi Hükümlere Giriş*, Adalet Dergisi 1964, c. 55, S. 5-6, 480-487.

Erem, F.: *Nedensellik Bağı ve Ümanist Doktrin*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1968, c. 25, S. 3-4, 1-21.

Erem, F.: *Suçta İştirak*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1946, c. 3, S. 1, 62-107.

Erem, F.: *Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1968, C. 25, S. 1, 11-33.

Erem, F.: *Tehdit ve Cebir Kullanma Suçu*, Adalet Dergisi 1952, S. 7, 863-879.

Erem, F.: Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 1997.

Erman, S.: Hakaret ve Sövme Suçları, 2. Baskı, İstanbul 1989.

Ersoy, U.: *Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 2020, c. 11, S. 41, 27-64.

Fletcher, G. P.: *Blackmail: The Paradigmatic Crime*, University of Pennsylvania Law Review 1993, Vol. 141, No. 5, 1617-1638.

Gençer M.: Türk Ceza Hukuku'nda Takdiri İndirim Nedenleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2019.

Gökçen, A.: *Hürriyete Karşı Suçlar (5237 sayılı TCK m.106-124)*, Legal Hukuk Dergisi 2005, S. 32, 2767- 2798.

Gözübüyük, A. P.: Türk Ceza Kanunu Açıklaması- Cilt 1: Madde 1-124-125-201, 3. Baskı, Ankara 1976.

Grispigni, F. ve Kunter, N.: *Alman Doktrinde Yeni Bir Suç Nazariyesi*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1952, c. 18, S. 1-2, 533-547.

Güngör, D.: 5237 ve 5271 sayılı Kanunlar Işığında Şikayet Kurumu, Ankara 2009.

Güriz, A.: *İrade Hürriyeti (1)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1966, c. 22, S. 1, 635-673.

Güriz, A.: *İrade Hürriyeti (2)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1967, c. 24, S. 1, 183-221.

Hafizoğulları Z. ve Güngör D.: *Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2007, S. 69, 21-50.

Hafizoğulları Z. ve Özen M.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2022.

Hafizoğulları Z. ve Özen M.: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 8. Baskı, Ankara 2023.

Hilgendorf, E. ve Valerius, B.: Alman Ceza Hukuku Genel Kısım, çev. Salih Oktar, Ankara 2021.

Kaçar, Y.: *7406 Sayılı Kanun'la Değişik Türk Ceza Kanunu'nda Takdiri İndirim Nedenleri*, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2022, c. 10, S. 2, 925-948.

Kamışlı, G. ve Taneri, G.: *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, Ankara 2018.

Karakaş, E.: *Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

Karakehya, H.: *Olası Kast*, Ceza Hukuku Dergisi 2006, c. 1, S. 2, 19-46.

Katoğlu, T.: *Ceza Hukukunda Biçim ve İçerik*, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2022, c. 10, S. 1, 135-145.

Katoğlu, T.: *Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık*, Ankara 2003.

Katoğlu, T.: *Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2012, c. 61, S. 2, 657-693.

Keçelioğlu, E.: *Sırf Hareket Suçu Soyut Tehlike Suçu mudur?*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2021, c. 25, S. 2, 433-464.

Keyman, S.: *Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1988, c. 40, S. 1, 121-171.

Keyman, S.: *Tipiklik ve Ceza Hukuku*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1980, c. 37, S. 1, 59-105.

Koca, M. ve Üzülmaz İ.: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Ankara 2023.

Koca, M. ve Üzülmaz İ.: *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 9. Baskı, Ankara 2023.

Köksal, A.: Ceza Hukukunda Suça Etki Eden Nedenler, Ankara 2023.

Kunter, N.: Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İstanbul 1949.

Lindgren, J.: *Unraveling the Paradox of Blackmail*, Columbia Law Review 1984, Vol. 84, No. 3, 670-717.

Memiş Kartal, P.: *Türk Ceza Hukukunda Cebir Suçu (TCK m. 108)*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan 2010, c. 2, S. 1, 1035-1048.

Meran; N.: Hürriyetten Yoksun Bırakma Tehdit-Şantaj Konut Dokunulmazlığını Bozma, Ankara 2014.

Okuyucu Ergün, G.: Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçu, Ankara 2010.

Okuyucu Ergün, G.: Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Ankara 2008.

Orhan, U.: Suçun Maddi Konusu, Ankara 2023.

Öktem, N. M.: Özgürlük Sorunu ve Hukuk, İstanbul 1977.

Öntan, Y.: Ceza Hukukunda Davranış ve Netice, Ankara 2021.

Öntan, Y.: *Haksız Tahrike Tepki Fiili Olarak İşlenebilecek Suçlara İlişkin Değerlendirme*, Ceza Hukuku Dergisi 2020, c. 15, S. 44, 949-966.

Özbek V. Ö., Doğan K. ve Bacaksız P.: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 18. Baskı, Ankara 2023.

Özbek V. Ö., Doğan K., Meraklı S., Bacaksız P. ve Başbüyük İ.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2023.

Özek, Ç.: *İtalyan Ceza Kanununu Tadil Çalışmaları ve Tadil için Kabul Edilen Temel Görüşler*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1968, c. 34, S. 1-4, 72-107.

Özek, Ç.: *Türk Ceza Kanununa Göre Hürriyet Aleyhine Cürümlerin Temel Prensipleri*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1964, c. 29, S. 4, 933-995.

Özgenç, İ.: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 19. Bası, Ankara 2023.

Öztürk, B. ve Erdem, M. R.: *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 23. Baskı, Ankara 2023.

Özyüksel, Ö.: *Türk Ceza Hukukunda Dolaylı Faillik*, Ankara 2021.

Schönke, A. & Schröder, H.: *Strafgesetzbuch Kommentar*, 30. Auflage, München 2019.

Selçuk, S.: *Suç Genel Kuramı*, Ankara 2021.

Shaw, J. R.: *The Morality of Blackmail*, Philosophy & Public Affairs 2012, Vol. 40, No. 3, 165-196.

Sinn, A.: *Münchener Kommentar zum StGB “§ 240 StGB”*, Volker Erb/ Jürgen Schäfer (Ed.), Band 4, 4. Auflage, München 2021.

Soyaslan, D.: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Ankara 2022.

Soyaslan, D.: *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara 2023.

Soytürk, M.: *Şantaj Suçu*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2021.

Sözüer, A.: *Tehdit Suçu*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1994, c. 54, S. 1-4, 125-146.

Şimşek, A.: Türk Ceza Hukukunda Takdiri İndirim Nedenleri (TCK m. 62), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2014.

Taner, F. G.: Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar, 3. Baskı, Ankara 2023.

Taner, F. G.: *Türk Ceza Hukukunda Şantaj Suçu*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2011, S. 92, 118- 156.

Taneri, G.: Hürriyete Karşı Suçlar, Ankara 2020.

Toroslul, H.: *Bilinçli Taksir Üzerine Bir Değerlendirme*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2016, c. 29, S. 126, 95-122.

Toroslul, H.: Ceza Müeyyidesi, Ankara 2010.

Toroslul, H.: Ceza Hukukunda İsnat Yeteneği, Ankara 2015.

Toroslul, N.: Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, 2. Baskı, Ankara 2019.

Toroslul N. ve Feyzioğlu M.: Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2019.

Toroslul N. ve Toroslul H.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2023.

Toroslul N. ve Toroslul H.: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2021.

Türk Dil Kurumu: “Türkçe Sözlük”. Erişim Tarihi: 12.02.2024, <https://sozluk.gov.tr/>.

Ünal, M. H.: Yağma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması, Ankara 2021.

Ünal, O. G.: Türk Ceza Hukuku'nda Tehlike Suçları, Ankara 2023.

Ünver, Y.: Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Ankara 2003.

Üzülmez, İ.: *Şantaj Suçu (TCK m. 192)*, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2004, c. VIII, S.1-2, 173-198.

Üzülmez, İ.: Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar Sistemi Çerçevesinde Tehdit, Şantaj ve Cebir Kullanma Suçları, Ankara 2007.

Yalçın Sancar, T.: Çok Failli Suçlar, Ankara 1998.

Yalçın Sancar, T.: *Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zincirleme Suç*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2007, S. 70, 244-259.

Yalçın, T. ve Köprülü, T.: Ceza Hukuku Genel Hükümler Uygulamalı Çalışmaları, 6. Baskı, Ankara 2019.

Yehudai, C.: Puzzles in Criminal Law and Procedure, Michigan 2009.

Yurtlu, F.: İhmali Suçlar, Ankara 2022.

Zafer, H.: *Türk Ceza Hukukunda Fail Mağdur Uzlaşması (TCK m. 73/8)*, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2006, S. 2, 117-140.